

11448

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADINLARIN ZAMAN ve PARA KULLANIMI

Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Programı
DOKTORA TEZİ

Rehber Öğretim Üyesi
Prof. Dr. S. Sevim EREL

ÖZGÜN BENER

ANKARA — 1989

T. C.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

DOKTORA TEZ SAVUNMA JÜRİSİ

PROF. DR. S. SEVİM EREL
BAŞKAN – DANIŞMAN ÜYE

PROF.DR. FIRDEVŞ KAYA
ÜYE

PROF.DR. R. GÜNSEL TERZİOĞLU
ÜYE

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No.</u>
1. GİRİŞ	1
1.1. Zaman ve Para Kaynağının Aile Yaşantısındaki Yeri ve Önemi.....	1
1.2. Zaman İdaresi.....	2
1.3. Para İdaresi.....	4
1.4. Kadının Zaman ve Para İdaresindeki Rolü ve Önemi.....	6
1.5. Kadınların Zaman ve Para Kullanımı İle İlgili Araştırmalar.....	10
1.6. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar.....	10
1.7. Yabancı Ülkelerde Yapılan Araştırmalar.....	14
1.8. Araştırmanın Amacı.....	25
2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ÖLÇME ARAÇLARI.....	26
2.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi.....	26
2.2. Örneklem Yöntemi ve Örnek Seçimi.....	26
2.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları.....	27
2.3.1. Anket Formunun Hazırlanması.....	28
2.3.2. Anket Formunun Uygulanması.....	30
2.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi.....	30
3. BULGULAR	32
3.1. Denekler Hakkında Genel Bilgiler.....	32
3.1.1. Deneklerin Aile Tipi.....	32
3.1.2. Ailedeki Kişi Sayısı.....	32
3.1.3. Aile Reisinin Öğrenim Durumu.....	33
3.1.4. Deneklerin Öğrenim ve Çalışma Durumları.....	33
3.1.5. Deneklerin Evlilik Süresi.....	35
3.1.6. Ailedeki Çocuk Sayısı.....	35
3.1.7. Çalışan Deneklerin Çalışma Nedenleri ve Öğrenim Durumları.....	36

3.2	Deneklerin Zaman Kullanımı İle İlgili Bilgiler.....	38
3.2.1	Deneklerin Uyku İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	38
3.2.2	Çalışan Deneklerin Çalışma İçin Haftada Harcadıkları Süre.....	42
3.2.3	Çalışan Deneklerin Evden İşe Gidip Gelmek İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre..	42
3.2.4	Deneklerin Ev İşleri İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	42
3.2.5	Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	51
3.2.6	Deneklerin Ev İşlerinin Yapılma Zamanına İlişkin Plan Yapma Durumu.....	60
3.2.7	Deneklerin Ev İşlerini Ençok Hafta İçinde veya Hafta Sonunda Yapma Durumu.....	62
3.2.8	Deneklerin Ev İşlerini Yapma Sıklığı.....	65
3.2.9	Deneklerin Ev İşlerini Yürütmek İçin Uyku, Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme-den Fedakarlık Etme Durumu.....	78
3.2.10	Deneklerin Ev İşleri İçin Başkalarından Yardım Alma Durumu.....	80
3.2.11	Deneklerin Ev İşlerinin Yürütülmesinde Yardım Aldıkları Kişiler.....	83
3.3	Deneklerin Para Kullanımı İle İlgili Bilgiler.....	86
3.3.1	Deneklerin Harcadıkları Parayı Temin Ettikleri Kaynak.....	86
3.3.2	Çalışan Deneklerin Kazançlarını Değerlendirme Biçimleri.....	88
3.3.3	Deneklerin Ailelerinde Para İdaresinden Sorumlu Olan Kişi.....	90

Sayfa No.

3.3.4	Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişi.....	92
3.3.5	Deneklerin Yaptıkları Harcamalarla İlgili Olarak Bütçe Yapma Durumları.....	109
3.3.6	Bütçe Yapan Deneklerin Ailelerinde Bütçeyi Yapan Kişi.....	111
3.3.7	Tasarruf Yapan Deneklerin Tasarruflarını Değerlendirme Şekli.....	113
3.3.8	Tasarruf Yapmayan Deneklerin Tasarruf Yapmama Nedenleri.....	115
4.	TARTIŞMA.....	117
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER.....	152
6.	ÖZET.....	158
	YARARLANILAN KAYNAKLAR	164
	EK I	

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No.

Tablo 1.	Deneklerin Ailedeki Kişi Sayılarına Göre Dağılımı.....	32
Tablo 2.	Deneklerin Ailelerinde Aile Reislerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	33
Tablo 3.	Deneklerin Çalışma ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	34
Tablo 4.	Deneklerin Evlilik Sürelerine Göre Dağılımı.....	35
Tablo 5.	Deneklerin Ailelerinde Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	35
Tablo 6.	Çalışan Deneklerin Çalışma Nedenleri ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı.....	37
Tablo 7.	Deneklerin Uyku İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	40
Tablo 8.	Deneklerin Uyku İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ortalama Harcadıkları Süreye İlişkin t Testi Sonuçları.....	41
Tablo 9.	Çalışan Deneklerin Çalışma İçin Haftada Harcadıkları Süreye Göre Dağılımı.....	42
Tablo 10.	Deneklerin Ev İşlerine Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	43
Tablo 11.	Deneklerin Ev İşleri İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	46
Tablo 12.	Deneklerin Ev İşleri İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ortalama Harcadıkları Süreye İlişkin t Testi Sonuçları.....	49
Tablo 13.	Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme için Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	51

Tablo 14. Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme Süresinde Yürüttükleri Faaliyetler İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre.....	55
Tablo 15. Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakit Değerlendirme Süresinde Yürüttükleri Faaliyetler İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Ortalama Harcadıkları Süreye İlişkin t Testi Sonuçları.....	58
Tablo 16. Deneklerin Ev İşlerinin Yapılma Zamanına İlişkin Plan Yapma Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	61
Tablo 17. Deneklerin Ev İşlerini En Çok Hafta İçinde veya Hafta Sonunda Yapma Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	64
Tablo 18. Deneklerin Ev İşlerini Yapma Sıklıklarına Göre Dağılımı.....	66
Tablo 19. Deneklerin Yemek Hazırlama Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	67
Tablo 20. Deneklerin Çocuk Bakımı Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	69
Tablo 21. Deneklerin Ev Temizlik, Bakım Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı..	72
Tablo 22. Deneklerin Çamaşır Yıkama Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	73
Tablo 23. Deneklerin Ütü Yapma Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	74
Tablo 24. Deneklerin Bulaşık Yıkama Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	75
Tablo 25. Deneklerin Alışveriş Yapma Sıklıklarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	77

Tablo 26. Deneklerin Ev İşlerini Yürütmek İçin Uyku Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirmeden Fedakarlık Etme Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	79
Tablo 27. Deneklerin Ev İşleri İçin Başkalarından Yardım Alma Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	82
Tablo 28. Deneklerin Ev İşlerinin Yürütülmesinde Yardım Aldıkları Kişilere ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	85
Tablo 29. Deneklerin Harcadıkları Parayı Temin Ettikleri Kaynağa ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	87
Tablo 30. Çalışan Deneklerin Kazançlarını Değerlendirme Biçimine ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	89
Tablo 31. Deneklerin Ailelerinde Para İdaresinden Sorumlu Olan Kişiye ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	91
Tablo 32. Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiye Göre Dağılımı.....	94
Tablo 33. Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiye ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı	95
Tablo 34. Deneklerin Yaptıkları Harcamalarla İlgili Olarak Bütçe Yapma Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	110
Tablo 35. Bütçe Yapan Deneklerin Ailelerinde Bütçeği Yapan Kişiye ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	112
Tablo 36. Tasarruf Yapan Deneklerin Tasarruflarını Değerlendirme Şekline ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	114
Tablo 37. Tasarruf Yapmayan Deneklerin Tasarruf Yapma Nedenlerine ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı.....	116

1. GİRİŞ

Toplumumuzun temelini oluşturan aile, amaçlarına ulaşma ve yaşama düzeyini yükseltmede; bilgi, beceri, zaman, enerji, para v.b. kaynakları kullanmaktadır (1,2,3,4). Çeşitli kaynaklar arasında zaman ve para ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü tüm faaliyetler bir zaman ve para çerçevesi içinde oluşmakta, ailenin istek ve ihtiyaçlarının karşılanması ve diğer kaynakların kullanımı zaman ve para kaynaklarına dayanmaktadır (4,5,6). Nitekim yapılan çeşitli araştırmalar, çeşitli kaynaklar arasında üzerinde en fazla durulan ve idaresinde en çok güçlüklerle karşılaşılacak iki kaynağın zaman ve para olduğunu ortaya çıkarmıştır(5,7).

Günümüzde aile faaliyetleri genellikle eşler arasında paylaşılmakla birlikte, yapılan araştırmalar; ailenin yapısı ve ekonomik düzeyi, kadının eğitimi ve statüsü ne olursa olsun, ev işlerinden birinci derecede sorumlu olan kişinin ev kadını olduğunu göstermektedir (8,9,10). Bu durum, kadının verimli olduğu kadar, daha az zaman ve enerji harcayarak ev işlerini yürütmesine ve aile gelirinin rasyonel kullanımında kadının rolüne yönelik araştırmaların yapılmasına ihtiyaç göstermektedir (10,11,12).

1.1. Zaman ve Para Kaynağının Aile Yaşantısındaki Yeri ve Önemi

Arzu edilen yaşama düzeyine ulaşmada zaman ve para kaynakları ayrı bir önem taşımaktadır. Sahip olunan kaynaklar arasında, üzerinde en fazla durulan ve idaresinde en çok

güçlükle karşılaşılan iki kaynak zaman ve paradır(3,5,7). Kişi ve ailelerin istek ve ihtiyaçları sınırsız zaman ve para ise diğ r bütün kaynaklarda olduğu gibi sınırlıdır (3,13,14,15). Eğer kaynaklar sınırsız olsaydı, bunların dikkatli kullanılması, israf edilmemesi, iyi değerlendirilmesi, miktarlarının arttırılmaya çalışılması yani idareleri gerekmezdi. Bu nedenle aile bu sınırlı kaynakları ile yaşama düzeyini yükseltebilmek için, çeşitli kullanım yollarını bilmek, uygun seçim yapmak ve yaptığı seçimin iyi ve sakıncalı yanlarının bilincine varmak zorundadır (3,16,17).

1.2. Zaman İdaresi

İnsansal kaynak olan zaman; yaşama standardında (bi-rey ya da aile tarafından tüketilmesi arzu edilen mal veya hizmetlerin kalite veya kantitesi) amaçlara ulaşmada kullanılan bir kaynaktır (3,18). Zamanın kaynak olup olmadığı konusunda tartışmalar vardır. Çünkü zamanın elde edilmesi için çaba harcanmaz, var olan bir kaynaktır (6).

Zamanın, aile ve kişilerin amaçlarına en uygun şekilde kullanılması zaman idaresinin ana hedefidir. İnsanların diğ r kaynakların aksine eşit olarak sahip oldukları bu kaynağın saklanması, tasarrufu söz konusu olamaz. Ancak zamanı iyi veya kötü kullanmak söz konusu olabilir(16). Yapılacak işlerin listesi çıkarılarak, zaman  izelgesi geliştirilip, çeşitli faaliyetlerde zamanın etkin kullanımı sağlanabilir(19).

Zamanın etkin kullanımı yani idaresi; zaman planlamasının yapılması, kişiye yapması gereken işleri önceden düşünebilme fırsatını verir. Zaman planlamasını ve yürütülmesini öğrenmek kişide yavaş yavaş bir düşünce örüntüsünün yerleşmesini sağlar ve süratle, otomatik olarak verimli çalışmasını etkiler. İşlerin bu şekilde kısa zamanda ve düzenli yapılması ise arzulanan diğer faaliyetler için kişiye zaman kazandırır. Zaman planlama, kapsadığı detaylara göre üç aşamadan meydana gelmektedir. Bunlar;

- 1- Yapılacak işlerin bir liste halinde belirlenmesi,
- 2- İşlerin ne sıklıkta yapılacağını belirlenmesi,
- 3- Farklı işlerin yapımı için gereken yaklaşık zamanın ve yapım sırasının birlikte belirlenmesidir.

Yapılacak işlerin bir liste haline getirilmesi, işin yapımı sırasında her bir iş için gereken zamanın belirlenmesinde yardımcı olur. İkinci aşama; işlerin ne sıklıkta yapılacağını belirlemekle birlikte, işin yapımı için gereken en fazla süre hakkında bilgi vermez. Üçüncü aşama diğer iki aşamadan daha detaylı olduğundan genellikle program olarak adlandırılır(6,17,18).

Zaman kullanımı ile ilgili klasik bölünme biçimi; iş, dinlenme ve boş zaman faaliyetlerine ayrılan süre şeklindedir(19). Değişik bir şekilde ise; iş ev bakımı ve kişisel bakım için harcanan zaman ve kişinin istediği gibi değerlendirilebileceği boş zaman olarak adlandırılan zaman şeklinde

de ayrılabilir(20).

Genel olarak ailede tüm ev işleri için harcanan zaman;

- Ailenin kompozisyonuna,
- Ailenin içinde bulunduğu yaşam dönemine,
- Ailenin yerleşim yerine,
- Yetişkin aile bireylerinin karakteristiklerine,
(cinsiyet, yaş, evlilik durumu, eğitim ve kadının
çalışıp çalışmama durumu)
- Ailedeki çocukların yaşı ve sayısına,
- Sahip olunan araç ve gereçler gibi faktörlere bağlı

olarak değişiklik göstermektedir. Bunların yanısıra zaman kullanımı; belirli haftalık ve mevsimlik işlerde de değişiklik gösterebilmektedir(14,17,19). Yapılan planın, bireylerin ilgilerine meraklarına yer vermesi ve işin yapımı için uygun adımları belirlemesi gerekmektedir(15).

1.3. Para İdaresi

Ailenin diğer önemli kaynaklarından birisi ve ekonomik faaliyetlerin gerçekleşmesinde etken olan para; ihtiyaçların karşılanması için gerekli alım ve satımları kolaylaştıran bir araçtır(18,21). Bu kaynağın miktarı kişiden kişiye ve yaşamın çeşitli dönemlerinde bireysel olarak farklılık gösterir (3,15). Ayrıca para, ailenin ekonomik gücünü belirlediği gibi, tasarruf ve yatırım imkanlarını da sağlar(22,23,24).

Kişi ve aileler üretime katkıları karşılığında elde ettikleri parayı, yine başkalarının ürettiği ama kendilerinin tüketici olduğu ve ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlere karşılık

olarak vermektedirler(24,25). Para; mal ve hizmetler için ödenek olarak kabul edilmekte, gelecekte yapılacak satın almalar için elde tutulabilmekte, mal ve hizmetlerin fiyatlarının ölçümü için bir mukayese aracı olmaktadır(26).

Ailelerin mali hedefi, belli devreler içinde elde ettikleri para ile daha fazla sayıda ihtiyaç ve isteği karşılayabilmektir. Bu hedefin istenen şekilde gerçekleştirilmesinde, ele geçen paranın az veya çok olmasından daha önemli olan paranın kullanımına karar verme biçimi yani planlı bir şekilde harcanması önem kazanmaktadır(27,28,29,30).

Mali planlama, içinde bulunulan durum ve gelecek için tüketim ve tasarruflar ile gelir arasında tatminkar bir denge kurarak yaşam kalitesini geliştirmek için gereklidir (14).

Para İdaresi birbirleriyle ilgili iki faaliyetten ibaret bir süreçtir. Bunlar gelirin nereye ve nasıl harcanacağını planlanması ve bu planın uygulanmasıdır(22). Gelirin nereye ve nasıl harcanacağını planlanması yani bütçe; bir yıl, ay, hafta, gün gibi gelecek zaman dilimleri içinde paranın kullanımı için özel bir plan olarak da açıklanabilir. Bütçe yapmanın en büyük avantajı aileye paranın kullanımı konusunda açık bir görüş kazandırmasıdır. Bütçe yapmadan paranın kullanılma değerini arttırmak, nelere ne miktarda harcama yapmanın uygun ve gerekli olduğunu belirlemek mümkün değildir. Bütçe yapmak mevcut para miktarını arttırmaz. Fakat yakın ve uzak gelecek için basit bir aylık harcama

ve tasarruf planı dahi hangi mal ve hizmetlerin daha fazla önemli olduğuna karar vermeye ve böylece parayı en iyi şekilde harcamaya yardım eder(28).

1.4. Kadının Zaman ve Para İdaresindeki Rolü ve Önemi

Bugün dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplumun ekonomik ve teknolojik yapısında meydana gelen değişimler aile yaşamında da bir takım değişmelere neden olmaktadır(2). Karı-kocanın evde ve ev dışında yürüttükleri faaliyetle ilgili verimin sağlanması ekonomide iş bölümü olarak açıklanmaktadır (31). Burada cinsiyet temeldir ve erkek; evin geçimini temin eden kimse, kadın; ev kadını rolündedir(31,32,33).

Ev kadını tarafından yerine getirilen ev işleri genel-
de; evle ilgili faaliyetlerin planlanması, yiyecek üretimi, evin bakımı, aile bireylerinin bakımı, alışveriş, temizlik ve mali idareyi kapsamaktadır. Bunlar kadının rolü aynı zaman-
da sorumluluğunun birer parçasıdır(33,34,35,36). Ev kadınlığı; ev idaresi ve bireylerle ilişkiler kurma konusunda çeşitli becerilerin öğrenilmesini içermektedir(37). Ev kadınlığı ile ilgili olarak genellikle iki görüş vardır. Bu görüşlerden birisine göre ev kadını; eş-anne-ev kadını olarak tüketim maddelerinin seçiminde, mal ve hizmetlerin aile kullanımı için tenn edilmesinde en etkin liderdir. Diğer görüşe göre ise; ev kadınlığı rolü, kadının diğer rollerinden (eş-anne) bağımsızdır. Buna göre kadın, insani ve materyal kaynakların kullanımı ile ilgili olarak temel rolü oynayan kişi durumundadır(38).

Toplumumuzda gerek geleneksel, gerekse çağdaş görüşe bağlı olarak evle ilgili işlerin gerçekleştirilmesinde temel sorumluluğun kadına ait olduğu düşüncesi yaygındır. Kadının ev dışında bir işte çalışması durumunda bile, evle ilgili faaliyetlerin yürütülmesindeki temel sorumlulukların azalmadığı düşünülmektedir(8). İkinci Dünya Savaşından sonraki yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de ev dışında çalışma hayatına atılan kadınların sayısında hızlı bir artış olmuş ve bu artış hala da devam etmektedir(8,9,39,40,41,42).

Bu nedenle kadınları, hem ev kadını hem de çalışan kadın olarak taşıdığı farklı iki rolden dolayı, çalışan ve çalışmayan ev kadınları olarak tanımlamak daha doğru olacaktır(9,43).

Ülkemizde çalışan kadınların durumu incelendiğinde; 1980 genel nüfus sayımına göre işgücüne katılan kadın sayısı 6.927.936 iken 1985 genel nüfus sayımında 7.647.265'e yükselmiştir(44).

Bu durumda da çalışmakta olan kadınlarımızın sayısı, çalışabilir durumdaki kadınlarımızın sayısına çok yaklaşmakta; buna karşın çalışabilir durumda olupta hiç çalışmayanların sayısı çok azalmaktadır(45,46). Kadınların çoğu aileyi geçindirmek veya aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla çalışmaktadır(8,47,48,49).

Geleneksel ve çağdaş görüşe bağlı olarak evle ilgili işlerin gerçekleştirilmesinde temel sorumluluğun kadına ait olduğu düşüncesinden hareket edildiğinde; aile kaynaklarının

kullanımındaki önem de ortaya çıkmaktadır(7,8).

Aileler ülke ekonomisinin temel unsurudur. Bugün aileler gelişen ekonomi pazarında yeni fırsatlarla olduğu kadar değişikliklerle de yüzyüzedir(50). Bu nedenle ailelerin paranın kullanımına ilişkin tutumlarını anlama ihtiyacı, çalışan kadınların ailelerinde mali şartların ekonomik açıdan önemi gittikçe artmaktadır (22). Çünkü ailelerin para kullanımına ilişkin tutumları ve harcama durumları sadece kendi sosyal ve ekonomik refahlarını etkilemekle kalmayıp genel ülke ekonomisini de etkilemektedir(3,51).

Pek çok araştırmacı, ailelerin başlıca mali idare problemlerinin tasarruf noksanlığı olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca bilgi ve yeteneklerindeki eksiklik de problemin diğer bir kısmını oluşturmaktadır(7). Aynı şekilde evle ilgili çeşitli faaliyetlerde zaman kullanımı ile ilgili bilginin olmasının etkin bir idarede amaç olduğu düşünüldüğünde; her iki konuda da gerekli bilgilerin geniş çapta çalışma, inceleme yapılması sonucunda kazanılabileceğini göstermektedir(3,15,18).

Konuya çalışan kadınlar açısından bakıldığında; çalışan kadınların ev işlerine ek olarak bir de ev dışındaki işlerinin eklenmiş olması, onların taşıdıkları bu ikili rolleri kadar, zamanlarını kullanım biçimleri ile harcama ve tüketim şekillerine de dikkati çekmektedir(8,52). Kadınların çalışma hayatına girmeleri onların zamanlarını daha hesaplı kullanmaya yöneltmiş, aynı şekilde harcamaları konusunda da bazı değişiklikler söz konusu olmuştur(9,40,53).

Zaman kullanımı ile ilgili olarak yapılan çalışmalar sonucunda genel olarak kişilerin zamanlarının 1/3'nin uyuma ve dinlenme, 1/3'nin çalışmaya, 1/3'ini arzu ettikleri faaliyetleri yapmaya, örneğin; boş zaman faaliyetleri veya kişisel faaliyetler yada rolleri ile ilişkili fonksiyonlar için harcadıklarını göstermektedir(54). Çalışan kadınlar zamanlarını daha hesaplı kullanmak zorunda olduklarından, ev üretimi faaliyetlerinde; daha yararlı, daha uygun, zaman tasarrufu sağlayan aynı zamanda da yorgunluğu azaltan mal ve hizmetler satın almak, bulmak zorundadırlar(23,52,53).

Ev işlerine harcanan zamanın azalmasında, ev işlerinde kullanılan aletlerin ve bu aletlerin kullanımının yaygınlaşması etken olmaktadır(53). Pekçok teknolojik değişim ev işlerinin yapılmasında büyük ölçüde fiziksel iş miktarını azaltmaktadır. Ev işlerinin yapımı sırasında, çalışma yerinin ve araçların düzenlenmesi, işin yapılması sırasında harcanacak gücü belirlemedeki bilgi gereksinimini arttırmaktadır. Bu nedenle dikkatli zamanlama yapılması, işin ne zaman yapılacağıın kararlaştırılması ve işin yapımının ne kadar zamanı gerektireceğine karar verilmesi gerekmektedir(19,55).

Kadının herhangi bir işte çalışıyor olması, aile görevlerine ve ev işlerine çalışmayan kadınlardan daha az zaman harcamasına neden olmaktadır(32,56,57). Çünkü çalışma için harcadıkları zaman, ev işlerine harcadıkları zamanın tayin edilmesinde en önemli faktördür ve bu faktör ev işlerine ayrılan zamanı da kısıtlamaktadır(31,32,58).

Kadının çalışması onun evle ilgili görevlerine ve boş zaman faaliyetlerine daha az zaman ve enerji bırakmakta, bunlar için ayrılan zamanı kısıtlamaktadır(31,32,58). Bunların yanı sıra kadın çalışma hayatına girmekle, erkekle beraber ailede para kazanan ve mali emniyeti sağlayan kişi durumunda olmaktadır(34). Bunun sonucunda da, aile gelirinin harcanması, paranın kullanımı ve diğer aile yaşamına ilişkin konulardaki kararlara katılımı da artmaktadır(34,59,60,61).

1.5. Kadınların Zaman ve Para Kullanımı İle İlgili Araştırmalar

Ülkemizde, kadınların zaman ve para kullanımı ile doğrudan doğruya ilgili detaylı araştırmalara rastlanmamıştır. Ancak konuya ayrı ayrı unsurlar olarak değinen araştırmalar bulunmaktadır. Yabancı ülkelerde ise; kadınların zaman ve para kullanımındaki farklılıklar ve farklı ev işlerine ayırdıkları zaman, eğitim, çalışma durumu, meslek ve statüleri ile sahip oldukları çocuk sayısı farklı olan kadınların, zaman idaresi ve ailenin para kullanımı konusunda karar vermesine ilişkin araştırmalar yapılmıştır.

1.6. Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Topçuoğlu'nun (49) 1954-1955 yıllarında Ankara'da 776 kadın memur üzerinde yaptığı "Kadınların Çalışma Saikleri ve Kadın Kazancının Aile Bütçesindeki Rolü" konusundaki araştırmanın bulgularına göre; kadınların % 76.5'i ekonomik zorunluluk, % 13.3'ü hem ekonomik zorunluluk hem meslek sevgisi,

% 6.3'ü yalnız meslek sevgisi ile çalışmaktadırlar. Kadınların kazançlarının tümünü aile bütçesine aktaranların oranı % 80 olup, % 20'si eve belirli bir miktar vermektedirler. Araştırmaya katılan kadınların % 45'i bütçeyi kendisi idare etmektedir. Deneklerin içinde ancak % 30 u tasarruf yapabilmektedir.

Şahinkaya (62) tarafından Hatay bölgesinde kırsal ve kenttsel ailelerde aile mutluluğu ve çocuk ölümünü saptamak amacı ile yapılan araştırmada; aile gelirinin yönetiminden kentli ailelerin % 22.56'sında ev kadınının, % 10.0'unda karısının birlikte sorumlu oldukları, kırsal ailelerin % 3.47'sinde ise ev kadınlarının, % 12.0'sinde eşlerin birlikte sorumlu oldukları saptanmıştır.

Timur'un (2) "Türkiye'de Aile Yapısı" adlı araştırmasında; aile gelirinin harcanmasına karar vermede, ailelerin % 58.1'inde aile reisinin, % 20.2'sinde büyüklerin, % 15.6'sında aile reisi ve kadının beraber, % 6.1'inde ev kadınının öz sahibi olduğu bulunmuştur.

Gönen (63) tarafından Ankara'da Abidinpaşa gecekondu bölgesinde yapılan araştırmada; aile gelirinin idaresi konusunda, gecekonduda yaşayan ailelerin % 42'sinde aile reisi ve ev kadınının birlikte, % 23.5'inde ev kadınının, apartmanda oturan ailelerin % 37.0'inde aile reisi ile ev kadınının birlikte, % 21.0'inde ev kadınının söz sahibi olduğu bulunmuştur.

Terzioğlu'nun (64) Nevşehir'de ev idaresi ilkeleri ile ilgili olarak aileler üzerinde yaptığı araştırmada; aile geli-

rinin nasıl ve nelere harcanacağına, çekirdek ailelerin % 55.6 sında aile reisi ile ev kadını birlikte, geniş ailelerin % 29 unda aile reisi - ev kadını - aile gelirine paraca katkıda bulunan çocukların karar verdiği bulunmuştur.

Mangır (65) 1976 yılında Ankara'da çalışan evli kadınların aile yapıları, çalışma nedenleri, sorunları ve aile bütçelerine katkılarını saptamak amacı ile bir araştırma yapmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; deneklerin çoğunluğu ekonomik nedenlerle çalışmakta ve % 90.0 dan fazlası kazançlarını tümüyle aile bütçesine katmaktadır. Hiç öğrenim görmemiş denekler dışındaki tüm gruplarda ailelerin yarısından fazlasında gelir gider hesabı tutulmaktadır. Tüm gruplarda bütçe aylık olarak tutulmakta ve yarıdan çoğunda bütçeyi karıkoca birlikte yapmaktadırlar. Tüm deneklerin % 33.2'si ailede parayı kendileri idare etmektedirler. Tasarruf yapan ailelerin oranı % 65.4 tür. Yüksek öğrenim yapmış deneklerin ailelerinde diğer gruplardan daha çok tasarruf yapılmaktadır. Tüm çalışan deneklerin % 51.0'i çalışmaları nedeni ile sosyal ilişkilerinin azaldığını belirtmişlerdir.

Çiftçi'nin (66) Ankara'da çalışan 150 kadınla anket uygulayarak yaptığı çalışmadan elde edilen bulgulara göre; kadınların çalışma nedenleri arasında ilk sırayı ekonomik zorunluluklar almaktadır. Deneklerin % 80.0 i gelirlerinin tümü veya büyük bir çoğunluğunu aile bütçesine katmaktadırlar. Ancak bu katkı oranı ile öğrenim düzeyi ters orantılıdır.

Terzioğlu'nun (67) ev kadınlarının günlük ev işleriyle ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile Hacettepe Üniversitesi Etimesgut Bölgesi Sağlık Araştırma Grup Başkanlığına bağlı yerleşim alanında yaşayan 1204 evli kadınla yaptığı çalışmada; ailelerin % 83.0'ünde yemek hazırlama, % 89.4 ünde bulaşık yıkama günde bir defadan fazla, % 53.5'inde ev temizliği günde bir defa çamaşır yıkama % 45.9'unda haftada bir ve % 30.4'ünde gerektiğinde yapılmaktadır. Ev işleri arasında, ev kadınları en fazla zamanı yemek hazırlamaya (13.0 saat/hafta) ve ev temizliğine (8,42 saat/hafta) ayırmaktadırlar.

Terzioğlu ve Şafak (22) tarafından 1988 yılında Ankara'da kamu sektöründe çalışan 2776 evli kadınla, paranın kullanımı ve alışveriş biçimini belirlemek amacı ile yapılan çalışma sonucu elde edilen bulgular şu şekildedir. Çalışmaya katılan ailelerin yarısından fazlasında (% 66.1) paranın planlanması ve harcanmasında eşlerin birlikte hareket ettikleri, % 10.3'ünde belirli bir planlama ve harcama şekli olmadığı, % 7.8'inde ise; erkeğin planlayıp harcadığı bulunmuştur. Konu kadınların eğitim durumu, yaş ve evlilik süreleri açısından incelendiğinde; tüm değişkenlere göre birlikte planlayan ve harcayanların önde geldiği bulunmuştur. İlköğrenimlilerin % 67.1'i birlikte planlama yapıp harcamaktadırlar. Ailelerde evlilik süresi arttıkça birlikte planlama ve harcama yapanların oranı düşmekte kadının tek başına planlama ve harcama durumu artmaktadır.

1.7. Yabancı Ülkelerde Yapılan Araştırmalar

Dickins (68) Mississippi'de 160 zenci ve beyaz ailede bir haftalık sürede ev kadınlarının ve diğer aile bireylerinin harcadıkları zamanı saptamak amacı ile yaptığı araştırmada, harcanan zamanın belirlenebilmesi için ev kadınlarından faaliyetlerinin kaydını tutmalarını istemiştir. Yiyecek hazırlama ile ilgili faaliyetlerde ise kayıt başkası tarafından tutulmuştur. Çalışmanın sonunda beyaz ev kadınlarının % 38.0'i, zenci ev kadınlarının % 45.0'inin ev işlerinin yapımı için 40-50 saat harcadıklarını saptamıştır. Her iki grupta diğer ev işi faaliyetlerine göre yiyecek ile ilgili olan işlere diğerlerinden daha fazla zaman harcadığını bulmuştur.

Warren (69) 1936 yılında Genesee County'de 500 çiftçi ailesi ile ev kadınlarının faaliyetleri, bu faaliyetler için harcadıkları zaman ile harcanan zamanda değişiklik sebepleri ve farklı ev işlerindeki iş yükünü belirlemek amacı ile bir çalışma yapmıştır. Çalışmada; ev kadınlarının ev işleri için haftada ortalama 52 saat, uyuma ve dinlenme için günde yaklaşık 8 3/4 saat, çalışma için 8 3/4 saat harcadıkları, geri kalan 6 1/2 saati ise diğer faaliyetleri (kişisel bakım, boş zaman faaliyetleri, yemek yeme) için ayırdıkları bulunmuştur. Evin bakımı ve yiyecek hazırlamanın en fazla zaman gerektiren ev işleri olduğu saptanmıştır. Evde küçük çocuğun olması ile ev kadınının ev işleri için daha fazla, uyuma ve boş zaman faaliyetleri için ise diğer ev işlerinden daha az zaman harcadıkları bulunmuştur.

Anderson ve Fitzsimmons (70) tarafından 1958 yılında Virginia'da çalışan ev kadınlarının zaman ve para kullanımı ile ilgili olarak yapılan çalışmada; ev dışında para kazanmak için min çalıştığı, ev kadınlarının diğer faaliyetlerle ev işleri arasında zamanlarını nasıl böldükleri, ailelerinin toplam para dilirine katkıda bulunma oranları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; tam gün çalışan kadınlar ev işlerine haftada ortalama 31 saat, yarım gün çalışan kadınlar ise 49 saat ayırmaktadırlar. Tam gün çalışan kadınların kazançlarının aile geliri içindeki oranı ortalama % 43, yarım gün çalışanlarınkı ise 19.4 olarak bulunmuştur.

Puerto Rico ve 46 Eyalette Zirai Araştırma Merkezinin idaresi uzmanları ile birlikte Hunter tarafından 1960 yılında yapılan çalışmada (71) 511 ev kadınının zaman, enerji, para, ilgi, beceri ve tutum gibi insani ve materyal kaynakların idaresine ilişkin problemleri hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; araştırmaya katılan ev kadınlarının 22.0'si ev dışında çalışmaktadır. Ev kadınlarının % 60.0'ini ev işleri için en önemli problemin zaman, % 40.0'ı ise para ol-ğunu belirtmişlerdir. Genç kadınlar yaşlı olanlara göre daha zaman planlaması yapmaktadırlar. Ev kadınlarının % 40.0'ına yemekle ilgili işler diğerlerinden daha fazla zaman almaktadır. Genel ev işleri ile ilgili yapma bunu izlemekte, % 26.0 tarafından ise en fazla zaman alan işin çamaşır yıkama ol-ğu belirtilmiştir. Ev kadınlarının 2/3'nin diğer aile üyelerinden yardım aldıkları bulunmuştur. Ailelerin % 13.0'ünün gelir

ve gider kayıtları tuttuğu, % 39.0'nda ise tüm aile harcamalarının kayıtlarının tutulduğu belirlenmiştir.

Schlater ve Ferrar (72) Michigan Eyalet Üniversitesinden 50 evli öğrencinin gelirlerini belirlemek amacı ile bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada; kadınlar gelirlerinin % 45.0'ni çalışmaları gereği yaptıkları harcamalara ayırmak zorunda olduklarını, % 55.0'ni ise aile bütçesi için kullanabildiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaları nedeni ile yaptıkları harcamalar olarak; gelir vergisi, sosyal güvenlik, ve diğer mesleki harcamalarla, yiyecek, giyim, ulaşım, çocuk bakımı, zaman tasarrufu ve iş kolaylaştırmayı sağlayan araçların satın alınması belirtilmiştir.

Whatley'in (73) 1962 yılında Oklahoma'da çalışan annelerin ev ve aile yaşamına ilişkin problemleri ile ilgili olarak yaptığı araştırmada; en büyük problem olarak 33 faaliyet belirtilmiştir. Bu faaliyetlerden bazıları, ütü yapma ile giyim eşyalarının bakımı ve onarımıdır. Annelerin % 50.0'si menü planlama, kahvaltı hazırlama, çamaşır yıkama, giyim eşyalarının bakımı ve onarımı, aylık faturaların ödenmesi işlerinde aile bireylerinden yardım almaktadır. Annelerin % 37.4'üne ütü yapma, mutfağın temizlenmesi, bulaşık yıkanması işlerinde kızları yardım etmektedir.

Caudle (74) 1962 yılında Florida'da çalışan ve çalışmayan kadınların mali idare uygulamalarını incelemek amacı ile bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya katılan çalışan ka-

dınların hemen hemen yarısı ev işlerinin yapımında yardım almak için herhangi bir harcama yapmamaktadır. Çalışan kadınlarda giyim harcamaları, çalışmayan ev kadınlarına göre oldukça yüksek olarak bulunmasına karşılık bu farklılığın istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur. Çalışan kadınların % 40.0'ı belirli bir tasarruf planı yaparken, çalışmayan kadınların % 36.0'sı yapmaktadır. Çalışan kadınların kazancının aile gelirine büyük katkısı olmaktadır.

Macaristan'dan Szalai'nin (75) yönettiği doğu ve batıdan ülkelerin de katılımı ile yürütülen zaman planlama ile ilgili karşılaştırmalı bir pilot çalışma yapılmıştır. Çalışmaya katılan ülkelerin dördünde çalışan kadınların bir günde ev işi ve çocuk bakımı için harcadıkları zamanın; Yugoslavya'da 5 saat, Macaristan'da 4.7 saat, Federal Almanya'da 4.4 saat, A.B.D'de 3.5 saat olduğu bulunmuştur. Ev işlerinin yapımı için gereken zamanın ülkeden ülkeye ve evde çocuğun olup olmaması ile daha da değiştiği saptanmıştır. Çalışmayan kadınlar için bir günde ve hafta sonundaki boş zaman süresinin, araştırmaya katılan ülkelerin hepsinde çalışan kadınlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Hall ve Schroeder'in (76) 1978 yılında Seattle'de ev kadınlarının ev işlerine harcadıkları zamanı saptamak amacıyla yaptıkları araştırmada; ev kadınlarının bütün ev işleri için haftada ortalama 49.3 saat harcadıklarını bulmuşlardır. Ev kadınının yaşı, dışarıda çalışma süresi, çocuk sayısı ve yaşı, evde hayvan beslemenin kadının ev işlerine ayırdığı za-

man üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır. En çok zaman alan ev işlerinin; yemek hazırlama (13.0 saat), evin bakımı (10.8 saat), bulaşık yıkama (5.5 saat), çamaşır yıkama (5.5 saat), alışveriş (4.1 saat) olduğu görülmüştür. 13 yaşın altında çocuğu olan ev kadınlarının (57.6 saat), 13 yaş veya daha büyük çocuğu olan ev kadınlarına oranla (49.8 saat) daha çok zaman harcadıkları saptanmıştır. Tam gün çalışan kadınların bütün ev işlerine harcadıkları zamanın hiç çalışmayanlar ve daha az süre ile çalışanlardan daha az olduğu saptanmıştır.

Vanek (53) A.B.D.'de 1920'li yıllardan 1970'li yıllara kadar ev işlerinde zaman kullanımı ile ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen bilgileri karşılaştırmak amacı ile bir araştırma yapmıştır. Elde edilen bulgular şu şekildedir. 1924'te çalışmayan ev kadınları ev işlerine haftada 52 saat harcamaktadırlar. 1960'lerde ise her hafta 55 saatten biraz fazlasını ev işleri için kullanmışlardır. Çağdaş kadın 1920'lerin kadını ile kıyaslandığında her hafta tam bir günlük süreyi yolda ve dükkanlarda kullanmakta, 1920'lerin kadınına göre bu nedenle 2 saat daha az zaman harcamaktadır. Çalışmayan kadınlar ev işlerine haftada 55 saat harcarken, çalışan kadınlar ise haftada sadece 26 saat harcamaktadırlar. Çalışan kadın ailesinin diğer üyelerinden yardım almakta, bütün bir hafta işine harcadığı zamandan daha az bir zaman harcayarak haftasonlarında ev işlerini yapmaktadır. 1920'lerden bu yana çalışmayan ev kadınlarının ev işlerinde kullandıkları za-

man değişmemekte ancak çalışan kadınların ev işlerinde kullandıkları zaman miktarı yıllarla birlikte değişerek azalmaktadır.

Stanford Üniversitesinden Strober'in (52) yaptığı araştırmada; kadının çalıştığı ve çalışmadığı ailelerde tüketimin ve dayanıklı tüketim mallarının satın alınmasının gelire oranları incelenmiştir. Toplam tüketim harcamalarının çalışan kadınların ailelerinde çalışmayan kadınlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Yine çalışan kadınların ailelerinde, çalışan diğer kişinin gelirine güvenilmesinden dolayı tasarruf eğiliminin azalmakta olduğu saptanmıştır.

Nickols ve Metzen (31) Michigan Üniversitesi araştırma merkezince yapılan bir araştırmanın verilerinden yararlanarak, karı-kocanın ev işlerine harcadıkları zaman ve bu zamana; kadının çalışma durumunun, aile büyüklüğünün, erkeğin işinin özelliklerinin etkisini incelemişlerdir. Kadının ev işlerine harcadığı zamanı sınırlayan en önemli faktörün dışarıda çalışma süresi olduğunu, aile büyüklüğünün ise evle ilgili işlere harcanan zamanı arttırdığını saptamışlardır. Kadının ev dışında haftada 40 saat çalışması, ev işlerinin yapımına ayırdığı süreyi haftada 15 saat azalttığını belirlemişlerdir. Ev işlerine kadınların % 33.2'nin 40 saat yada daha fazla, % 26.8'inin 20-29 saat zaman harcadıklarını bulmuşlardır. Kadınların işgücüne harcadıkları zaman, ev işlerine harcadıkları zamanın belirlenmesinde en önemli faktör olup bu faktör ev işlerine ayrılan süreyi kısıtlamaktadır.

Unesco'nun yardımıyla McSweeney (77) tarafından Afrika'da Yukarı Volta'nın kuzey-merkez sınırında bir kasaba olan Zimtegna'da kırsal alanlardaki kadınlarla, eğitim olanaklarını ilerletmek ve onların ülke ekonomisine ve sosyal gelişimine katkılarını arttırmak amacı ile yapılan çalışmada kadınların zaman kullanımları incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; kadınların iş yükünün, erkeklerin iş yükünü aştığı, ortalama olarak günde toplam ev işleri için 148 dakika (çocuk bakımı ve yetiştirme 18 dakika, yemek pişirme, temizlik, çamaşır yıkama 130 dakika), kişisel ihtiyaçlar için 158 dakika (dinlenme 117 dakika, yemek yeme 21 dakika, kişisel sağlık ve diğer kişisel ihtiyaçlar 20 dakika) ve boş zaman faaliyetleri için 77 dakika harcadığı bulunmuştur.

Orta Amerika ülkelerinde kırsal alanlarda yaşayan kadınların zaman kullanımları ile ilgili bilgi sağlanması amacıyla Nikaragua'lı kadınlarla Gillespie (78) tarafından yürütülen çalışmada üç iş modelinde çalışan kadınlar incelenmiştir. Bunlar; ev kadınları, evlerinde ürettikleri kilden yapılmış kapları kâr etmek için satan çömlekçi kadınlar ve günlerinin en az 8 saatini ev dışında geçiren fabrika işçileridir. Araştırmanın bulguları şu şekildedir. Ev kadınlarının çalışma günlerinde bir işi tamamladıktan sonra diğerine geçmek için 5 ila 15 dakika kaybettikleri görülmüştür. Evlerinde çömlek yapan kadınlar, ev kadınlarına oranla yiyecek hazırlama ve diğer işlemler için daha az zaman ayırmakta yada bu işleri evdeki diğer aile bireyleri ile ortaklaşa yapmaktadırlar.

Fabrikada çalışanlar ise; ev işleri için ücretli bir yardımcı tutmaktadırlar.

Michigan Üniversitesinde (42) 1965-1975 yılları arasında Amerikan ailelerinde zaman kullanımı ile ilgili olarak yapılan karşılaştırmalı araştırmada; kadınların "aile bakımı" için harcadıkları zaman miktarında azalma olduğu bulunmuştur. Aile bakımı; ev işleri, çocuk bakımı, aile bireylerinin ulaşım sorunu, alışveriş ve aile için genellikle ücret ödemeksinin yapılan diğer işleri ihtiva etmektedir. 1965-1975 yılları arasında ortalama olarak haftada 2 veya 1.5 saatlik azalma olduğu saptanmıştır. On yılı aşkın sürede kadınların haftalık ev işlerindeki yükünün 2 veya 1.5 saatlik azalması, kadınların kullandıkları metodlarındaki düzeltmeler alışılmış hareketler, programlar veya başarılarından çok demografik değişikliklerle sağlanmış olduğu bulunmuştur.

Ortiz ve arkadaşları (58) Wisconsin'de kadınların yiyecek hazırlamaya harcadıkları zaman, çalışmalarının etkisi, evde ve ev dışında yenilen öğünlerin incelenmesi amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Elde edilen bulgulara göre; kadınların küçük yaşta çocuklarının olması ve eğitim durumlarının onların çalışıp çalışmamalarını etkilediğini bulmuşlardır. Ayrıca kadının çalışması ve küçük yaşta çocuğunun olmasının yiyecek hazırlamak için daha az zaman harcamalarına neden olduğunu saptamışlardır.

Sanik (79) 1967 ve 1977 yıllarında New York'da yaşayan ve iki çocuğu olan 1296 aile üzerinde farklı ev işlerine har-

canan zamanla ilgili olarak karşılaştırmalı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; karı-koca ve iki çocuktan oluşan bir ailede, bulaşık yıkama ve giyim eşyalarının bakımına harcanan zamanda 1977 yılında 1967 yılına göre azalma, alışveriş faaliyetine harcanan zamanda ise artma olduğu bulunmuştur. Kadınların bir günde günlük ev işlerine kullandıkları ortalama zamanın geçen on yıla göre günde 7.4 saatten 6.8 saate düştüğü saptanmıştır.

Nickols ve Ghany (80) A.B.D.'de 10 eyalette, her ikisi de çalışan eşlerin boş zamanlarını belirlemek amacı ile yaptıkları araştırmada; kadının ve erkeğin çalışmaları ve ev işleri ile boş zamanlarının negatif ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Aynı çalışmada kadının boş zamanı ile çalışması arasında istatistiksel açıdan negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Ghany ve Nickols (81) tarafından A.B.D.'de her iki eşin de çalıştığı ailelerde kadının ve erkeğin ev işlerine harcadıkları zaman farklılığı ile ilgili olarak yaptıkları çalışmada verilerin toplanması ve analiz işlemleri için, zaman kayıt şeması ve anket formu kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; kadınların yaş ve eğitim düzeylerinin ev işlerine harcadıkları zamanla büyük ilişkisinin olduğunu bulmuşlardır. Yaşla ev işlerine harcanan zaman arasında pozitif, eğitim düzeyi ile ev işlerine harcanan zaman arasında ise negatif bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Stafford (82) kadının dışarıda çalışma süresinin ev işlerine harcadığı zamana olan etkisini saptamak amacıyla 1967-68 yılında Syracuse'da 362 kadın üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bütün ev işlerine harcanan zamanın günde 348,95 dakika, en fazla zaman harcanan ev işinin yiyecek hazırlama (74,4337 dakika) en az zaman harcanan ev işinin ise bahçe ve araba bakımının (4,5856 dakika) olduğunu bulmuştur. Yine araştırmanın sonuçlarına göre; kadının çalışma süresindeki artış, kadının tüm ev işlerine ve dinlenmeye ayırdığı zamanda azalmaya neden olduğu en fazla azalmanın evin bakımına ayrılan zamanda olduğu, bunu giyecek bakımının, yemek sonrası temizlik ve yiyecek hazırlamanın izlediği bulunmuştur.

Goebel ve Heunon (83) A.B.D.'de 11 eyalette kadının çalışması ve en küçük çocuğun yaşının; yemek hazırlama ve bulaşık yıkamada, ev dışında yenilen yemek harcamalarına, aile fertleri ile birlikte evde ve ev dışında yenilen öğünlerle ilişkisini saptamak amacıyla kırsal ve kentsel kesimde yaptıkları araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir. Kırsal kesim kadınları, yemek hazırlama ve bulaşık yıkama için harcanan zaman, kadının çalışması ve en küçük çocuğun yaşı ile negatif ilişkilidir.

Juster ve Stafford (84) tarafından yapılan araştırma tipik Amerikan tüketicilerinin geniş çapta faaliyetlerini kapsamaktadır. Araştırmada çeşitli faaliyetler için haftada ortalama harcanan zaman; işe gidiş geliş 1.45 saat, öğün hazırlama 7.25 saat, bulaşık yıkama 2.30 saat, çamaşır yıkama 2.44

saat, bebek bakımı 0.90 saat, çocuk bakımı 0.99 saat, günlük alışveriş 2.78 saat, dışarıda yemek yeme 2.24 saat, gece uykusu 56.74 saat, sinemaya gitme 0.26 saat, tiyatroya gitme 0.06 saat, ziyaret 5.84 saat, yürüme 0.23 saat, radyo dinleme 0.39 saat, T.V. izleme 13.95 saat, kitap okuma 0.56 saat, gazete okuma 1.47 saat, magazin okuma 1.97 saat, karşılıklı konuşma 2.18 saat olarak bulunmuştur.

Godwin ve Carroll (7) Eastern Tennessee'de bir şirkette çalışan kadın ve erkeklerden tesadüfi seçilmiş 73 denekle 1982 yılında; karı-kocanın para idaresinde tutum ve davranışlarını tanımlamak, aile para idaresini kabul etmede eşlerin tutum ve davranışları arasındaki ilişkiyi ve eşlerin çeşitli demografik ve sosyo-ekonomik karakteristiklerini araştırmak amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın sonunda; kadınların % 64.4'ünün tam gün, % 12.3'ünün yarım gün, % 23.3'ünün hiç çalışmadığı bulunmuştur. Yaptıkları harcamalarla ilgili olarak aylık kayıt tutanların 44 kişi (% 60.3), tutmayanların ise 27 kişi olduğu (% 37.0) saptanmıştır. Deneklere gelirlerini nasıl kullanacaklarını belirleyen "yazılı bir bütçe planı yapıyor musunuz" sorusu sorulduğunda % 35.6'sı evet, % 61.6'sı hayır şeklinde cevap vermişlerdir. Çalışmaya katılan eşlerin % 90'ı tasarrufun önemli olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir.

1.8. Araştırmanın Amacı

Aile, amaçlarına ulaşma ve yaşama düzeyini yükseltmede; bilgi beceri, zaman, enerji para v.b. kaynakları kullanmaktadır. Ancak arzulanan yaşama düzeyine ulaşmada çeşitli kaynaklar arasında zaman ve para ayrı bir önem taşımaktadır. Çünkü tüm faaliyetler bir zaman ve para çerçevesi içinde oluşmakta, ailenin istek ve ihtiyaçlarının karşılanması ve diğer kaynakların kullanımı zaman ve para kaynaklarına dayanmaktadır.

Bu araştırma;

- Kadınların zaman ve para kullanımına ilişkin durumlarını inceleyerek, kadının çalışma (İş ve Evişi), dinlenme ve boş zaman değerlendirme için harcadığı zamanı saptamak,

- Kadının çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısının zaman ve yine çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresinin para kullanımı üzerindeki etkilerini karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları saptamak, araştırma sonuçlarına göre, zaman ve para kaynaklarının ailenin gelişim ve mutluluğu için en fazla tatmin sağlayacak şekilde kullanılmasına yönelik gerçekçi önerilerde bulunabilmek ve kadınlara dolayısı ile ailelere bu konuda gerekli olacak eğitimin yönünü belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ ve ÖLÇME ARAÇLARI

Bu araştırma kadının; çalışma (İş ve Evişi) dinlenme ve boş zaman değerlendirmesine harcadığı zaman ile aile gelirinin kullanımı konusunda karar vermede etkinliğini ortaya çıkarmak amacı ile planlanmıştır.

2.1. Araştırma Bölgesinin Seçimi

Araştırma bölgesi Hacettepe Üniversitesi'dir. Hacettepe Üniversitesinin araştırma bölgesi olarak seçilmesinin nedenleri,

- Farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip yeterli sayıda deneği ihtiva etmesi,
- Daha önce bu tür bir araştırmanın yapılmamış olması,
- Araştırmanın verilerinin toplanması için gerekli olan sağlıklı, güvenilir kayıt bulma imkanı yanı sıra, uygulamada kolaylık sağlaması açısından araştırmacının kolay ulaşabileceği bir bölge olmasıdır.

2.2. Örneklem Yöntemi ve Örnek Seçimi

Araştırmanın örnek seçimi aşağıdaki adımlar izlenmek sureti ile yapılmıştır:

- Araştırma kapsamına alınan deneklerin seçilmesinde, farklı sosyo-ekonomik özellikteki deneklere ulaşabilmeyi sağlamak için Hacettepe Üniversitesi Personel Müdürlüğünden alı-

nan, kuruluştta görevli tüm personeli kapsayan personel listesinden (akademik ve idari personel listesi) yararlanılmıştır. Liste; her personelin çalıştığı bölümü, bölüm içindeki görevini ve eğitim durumu ile toplam personel sayısını belirleyen bilgileri kapsamaktadır. Toplam personel sayısı 7747 dir.

Araştırmaya alınan denek sayısının saptanmasında örnek hacmi 1/15 olarak alınmış ve buna göre denek sayısı 516 olarak belirlenmiştir (85). Fakat araştırmanın saha uygulamasından önce personel listelerinde evli olmayan, işten ayrılan, görüşmeyi kabul etmeyen v.b. durumlar belirlenemediği için örnek hacmi daha geniş tutulmuş ve 550 ye çıkarılmıştır. Ancak araştırmanın anket uygulaması sırasında veri kayıpları oranı tahmin edilenden daha fazla olduğu için toplam denek sayısı 500 olarak gerçekleşmiştir.

- Farklı sosyo-ekonomik özellikteki deneklerin araştırmaya eşit şansla katılabilmeleri ve anlamlı sonuçlar elde edilebilmesi için basit tesadüfi örneklem tablosundan yararlanılmıştır (86). Bu tablodan 1-7747 arasındaki sayılardan biri rasgele seçilmiş, daha önceden hazırlanmış olan personel listesinden bu sayıya eşit veya en yakın sayıyı gösteren denek örnekleme alınmıştır. Seçime belirlenen denek sayısına ulaşıncaya kadar devam edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formuna bağlı kalınarak evli kadınlar ile yüzyüze

yapılan mülakatlar sonucu toplanmıştır.

2.3.1. Anket Formunun Hazırlanması

Kadınların zaman ve para kullanımına ilişkin durumlarını inceleyerek, kadının çalışma (iş ve ev işi) dinlenme ve boş zaman değerlendirmesine harcadığı zamanı saptamak amacı ile bir anket formu geliştirilmiştir. Anket formunun hazırlanmasında daha önce yapılan benzer araştırmalarda geliştirilen anket formlarından yararlanılmıştır(7,70,74,76).

Daha önce yapılmış olan araştırmalarda olduğu gibi, ev işleri olarak belirlenen faaliyetlerin daha çok rastlanılan; yemek hazırlama, çocuk bakımı, evin temizlik bakımı, çamaşır yıkama, ütü yapma ve alışveriş faaliyetleri, dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcanan sürede yapılan faaliyetler olarak da; okuma, T.V. izleme, radyo dinleme, çocuklarla ya da diğer aile bireyleri ile konuşma, eş dost akraba ziyareti, tiyatro, sinema, konser v.b. faaliyetler, ev dışında yemeğe gitme yürüme ve çeşitli el işleri ile uğraşma gibi faaliyetler alınmıştır (69,75,76,84,87). Düzenlenen anket formu, rastgele seçilen 20 kadına uygulanarak bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışma sonucu formda aksayan yerler düzeltilip araştırmada kullanılan anket formu ortaya çıkmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır (Ek I).

Birinci bölümde; deneklerin ailelerinin tipi, ailedeki kişi sayısı, aile reislerinin öğrenim durumu, deneklerin öğrenim ve çalışma durumları, evlilik süreleri, ailedeki çocuk

sayısı, çalışan deneklerin çalışma nedenlerini belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır.

İkinci bölümde; deneklerin zaman kullanımı ile ilgili bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. Bunlar; uyku için, çalışan deneklerin çalışma için ve evden işe gidip gelmek için, ev işleri için, dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için haftada harcadıkları ortalama süre, ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapma durumu, ev işlerini en çok hafta içinde veya hafta sonunda yapma durumu, ev işlerini yapma sıklığı, ev işlerini yürütmek için uyku, dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirmeden fedakarlık etme durumu, ev işleri için başkalarından yardım alma durumu ile ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişileri belirleyen sorulardır.

Üçüncü bölümde; deneklerin para kullanımı ile ilgili bilgileri belirlemek amacı ile düzenlenen; harcadıkları parayı temin ettikleri kaynak, çalışan deneklerin kazançlarını değerlendirme biçimleri, ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi, ailelerinde harcamaları yapan kişi, yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe yapma durumları, ailelerinde bütçeyi yapan kişi, tasarruf yapan deneklerin tasarruflarını değerlendirme şekli, tasarruf yapmayan deneklerin tasarruf yapmama nedenleri ile ilgili sorular bulunmaktadır.

2.3.2. Anket Formunun Uygulanması

Araştırmanın anket formunun uygulanması 10 Ocak - 30 Eylül 1988 tarihleri arasında yapılmıştır. Anket uygulaması için Hacettepe Üniversitesi Personel Müdürlüğünden alınan listede örneklem sonucu adı çıkan kişilerle görüşmeler yapılarak, evli olmayanlar ile görüşmeyi kabul etmeyenler araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Örneğe çıkan kadın personeller ile mülakat çalışma yerinde yapılmıştır. Erkek personele ise eşlerinin çalışıp çalışmadığı sorularak, eşleri çalışanların çalışma adresleri, diğerlerinin ev adresleri alınıp bu adreslere gidilerek mülakat yapılmıştır.

Anket formunda çeşitli faaliyetlere harcanan zamanla ilgili sorularda, farklı faaliyetlere harcanan zamanı belirlemek amacı ile kullanılan; araştırmacı tarafından yöneltilen sorulara deneğin hatırlama yöntemi (31,87) ile cevap vermesi, deneğin yaptığı faaliyetlere harcadığı zamanı kendisinin kayıt tutması (68,88) ya da araştırmacı tarafından direkt gözlem (77,89) yapılarak harcanan zamanın kayıt edilmesi yöntemlerinden, hatırlama yöntemine dayanılarak verilen cevaplar kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Anket formundaki ev işlerinin ne sıklıkta yapıldığı ve bu işler için harcanan süre ile ilgili soruda; ev işleri farklı sıklıkta yapıldığından deneklerce işlerin yapımı için

verilen süreler araştırmacı tarafından haftada harcanan süreye dönüştürülmüştür. Aynı işlem, daha önceden yapılmış olan (69,76,79) araştırmalar gözönünde bulundurularak, dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcanan sürelerde de uygulanmıştır.

Elde edilen diğer veriler "Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi" tarafından değerlendirilmiştir. Veriler önce herhangi bir açıklayıcı değişkene bağlı kalmaksızın analize tabi tutulmuş ve toplam denek sayısı esas alınarak mutlak ve yüzde değerleri gösteren frekans tabloları hazırlanmıştır. Daha sonra, deneklerin eğitim ve çalışma durumu, evlilik süresi, ailedeki çocuk sayısı gibi açıklayıcı değişkenler kadınların zaman, eğitim ve çalışma durumu, evlilik süresi gibi açıklayıcı değişkenler de kadınların para kullanımına ait bilgilerle karşılaştırılmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel açıdan önemlilik kontrolleri yüzde değerler için Khi-kare analizi, ortalama değerler için t testi uygulanmak sureti ile yapılmıştır (86,90).

3. BULGULAR

3.1. DENEKLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu bölümde deneklerin; aile tipi, ailedeki kişi sayısı, aile reisinin öğrenim durumu, kadınların öğrenim ve çalışma durumları, evlilik süresi, ailedeki çocuk sayısı, çalışan deneklerin çalışma nedenleri ve öğrenim durumları incelenmiştir.

3.1.1. Deneklerin Aile Tipi

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 90.8'inin ailesi çekirdek, % 9.2'sinin ise geniş aile tipindedir.

3.1.2. Ailedeki Kişi Sayısı

Denekler ailelerindeki kişi sayısına göre incelendiğinde; deneklerin ailelerinin % 11.4'ünün 2, % 36.4'ünün 3, % 26.2'sinin 4 kişiden, % 26.0'ının ise 5 ve daha fazla kişiden oluştuğu saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Deneklerin Ailedeki Kişi Sayılarına Göre Dağılımı

<u>Ailedeki Kişi Sayısı</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
2	57	11.4
3	182	36.4
4	131	26.2
5 +	130	26.0
Toplam	500	100.0

3.1.3. Aile Reisinin Öğrenim Durumu

Araştırmaya alınan deneklerin ailelerinde aile reislerinin % 45.6'sının yüksek öğrenim, % 31.8'inin orta öğrenim, % 22.2'sinin ilköğrenim, % 0.4'ünün ise hiç öğrenim görmemiş olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Deneklerin Ailelerinde Aile Reislerinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

<u>Öğrenim Durumu</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Yok	2	0.4
İlköğrenim	111	22.2
Ortaöğrenim	159	31.8
Yükseköğrenim	228	45.6
Toplam	500	100.0

3.1.4. Deneklerin Öğrenim ve Çalışma Durumları

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 68.8'inin çalıştığı, % 31.2'sinin ise çalışmadığı bulunmuştur. Deneklerin % 37.0'sinin ortaöğrenim, % 31.4'ünün yüksek öğrenim, % 22.6'sının ilköğrenim, % 9.0'unun ise hiç öğrenim görmediği saptanmıştır (Tablo 3).

Deneklerin çalışma durumları, öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; öğrenim düzeyi yükseldikçe çalışanların oranının da arttığı belirlenmiştir. Bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 3).

Tablo 3. Deneklerin Çalışma ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	Yok		Öğrenim Durumu				Ortaöğrenim		Yükseköğrenim		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çalışmıyor	43	27.6	74	47.4	34	21.8	5	3.2	156	100.0		
Çalışıyor	2	0.6	39	11.3	151	43.9	152	44.2	344	100.0		
Toplam	45	9.0	113	22.6	185	37.0	157	31.4	500	100.0		

$$\chi^2 = 220.28$$

$$p < 0.01$$

3.1.5. Deneklerin Evlilik Süresi

Araştırmaya alınan deneklerin % 27.8'i 0-5 yıllık evlidir. Bunu % 23.8 ile 6-10 yıllık, % 18.2 ile 11-15 yıllık evli olanlar izlemektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Deneklerin Evlilik Sürelerine Göre Dağılımı

<u>Evlilik Süresi</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
0-5 Yıl	139	27.8
6-10 Yıl	119	23.8
11-15 Yıl	91	18.2
16-20 Yıl	61	12.2
21 + Yıl	90	18.0
Toplam	500	100.0

3.1.6. Ailedeki Çocuk Sayısı

Araştırmaya alınan deneklerde % 39.2 ile 1 çocuğu olanlar ilk sırada yer almakta, bunu % 28.2 ile 2, % 11.0 ile de 3 çocuğu olanlar izlemektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Deneklerin Ailelerinde Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

<u>Çocuk Sayısı</u>	<u>Sayı</u>	<u>%</u>
Yok	56	11.2
1	196	39.2
2	141	28.2
3	55	11.0
4+	52	10.4
Toplam	500	100.0

3.1.7. Çalışan Deneklerin Çalışma Nedenleri ve Öğrenim Durumları

Araştırmaya katılan çalışan deneklerin % 45.9'unun ekonomik nedenlerden, % 17.4'ünün meslek sahibi olma, % 10.8'inin çalışmayı sevme, % 0.9'unun zamanı iyi değerlendirme nedeni ile çalıştıkları bulunmuştur. Deneklerin % 25.0'inin ise hem ekonomik nedenlerden hem de çalışmayı sevme nedenlerinden dolayı çalıştıkları saptanmıştır (Tablo 6).

Deneklerin çalışma nedenleri öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; ilk (% 89.7) ve orta (% 62.3) öğrenim görmüş olanların ilk sırada ekonomik nedenlerden, yüksek öğrenim görmüş olanların ise ilk sırada % 36.2 ile hem ekonomik nedenlerden hem de çalışmayı sevdiklerinden, ikinci sırada (% 35.5) da meslek sahibi oldukları için çalıştıkları saptanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Çalışan Deneklerin Çalışma Nedenleri ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Çalışma Nedenleri	Yok		Öğrenim Durumu				Ortaöğrenim		Yükseköğrenim		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ekonomik nedenlerden	1	50.0	35	89.7	94	62.3	28	18.4	158	45.9		
Meslek sahibi olma	-	-	-	-	6	3.9	54	35.5	60	17.4		
Çalışmayı Sevme	1	50.0	3	7.7	19	12.6	14	9.2	37	10.8		
Zamanı iyi değerlen.	-	-	-	-	2	1.3	1	0.7	3	0.9		
Eko ned.+Çalış. sevme	-	-	1	2.6	30	19.9	55	36.2	86	25.0		
Toplam	2	100.0	39	100.0	151	100.0	152	100.0	344	100.0		

3.2. DENEKLERİN ZAMAN KULLANIMI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde; zaman kullanımı ile ilgili bilgileri belirlemek amacı ile deneklerin; uyku için çalışan deneklerin çalışma için ve evden işe gidip gelmek için, ev işleri için, dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için haftada harcadıkları ortalama süre, ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapma durumu, ev işlerini en çok hafta içinde veya hafta sonunda yapma durumu, ev işlerini yapma sıklığı, ev işlerini yürütmek için uyku, dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirmeden fedakarlık etme durumu, ev işleri için başkalarından yardım alma durumu ile ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişiler incelenmiştir.

3.2.1. Deneklerin Uyku İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Araştırmaya katılan deneklerin uyku için haftada harcadıkları süre 28-84 saat arasında değişmekte olup ortalama 52.46 saat/haftadır ($S_x = 8.86$, $S_x^2 = 0.40$).

Deneklerin uyku için haftada harcadıkları ortalama süre; öğrenim durumu yükseldikçe azalmakta, evlilik yılının artması ile daha fazla olmaktadır (Tablo 7). Öğrenimi olmayanlarla orta ve yüksek öğrenimi olanların uyku için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın ve ilk öğrenimi olanlarla orta ve yüksek öğrenimi olanlar arasında uyku için haftada harcanan ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 8).

0-5 yıllık evli olanlarla 16-20 yıllık evli olanların ($p < 0.01$), 0-5 yıllık evli olanlarla 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ($p < 0.01$), 6-10 yıllık evli olanlarla 16-20 yıllık evli olanların ($p < 0.05$) ve 6-10 yıllık evli olanlarla 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ($p < 0.01$), 11-15 yıllık evli olanlarla 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ($p < 0.01$) uyku için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 8).

Konuya çocuk sayısı açısından bakıldığında 1 çocuğu olanlarda uyku için harcanan süre en az (50.75 saat/hafta), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarda ise en fazladır (57.08 saat/hafta) (Tablo 7). Çocuğu olmayanlarla 3 çocuğu olanların ($p < 0.01$), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ($p < 0.01$), 1 çocuğu olanlarla 2 çocuğu olanların ($p < 0.05$), 3 çocuğu olanların ($p < 0.01$), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ($p < 0.01$), 2 çocuğu olanlarla 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ($p < 0.01$) uyku için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır (Tablo 8).

Konu çalışma durumu açısından incelendiğinde; çalışmayan deneklerde uyku için harcanan süre (58.65 saat/hafta) çalışanlardan daha yüksektir (49.65 saat/hafta) (Tablo 7). Çalışmayan deneklerle çalışan deneklerin uyku için harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 8).

Açıklayıcı Değişkenler		$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$	Min.	Max.
Öğrenim Durumu	Yok	57.71	9.47	1.41	35.00	84.00
	İlköğrenim	56.12	10.70	1.01	35.00	84.00
	Ortaöğrenim	50.70	7.63	0.56	28.00	77.00
	Yükseköğrenim	50.38	6.86	0.55	35.00	70.00
Evlilik Süresi	0-5 Yıl	50.76	8.06	0.68	28.00	77.00
	6-10 Yıl	51.59	9.07	0.83	35.00	77.00
	11-15 Yıl	51.85	7.04	0.74	35.00	70.00
	16-20 Yıl	54.85	10.23	1.31	35.00	84.00
	21 + Yıl	52.22	9.36	0.99	35.00	84.00
Çocuk Sayısı	Yok	51.63	7.89	1.05	35.00	70.00
	1	50.75	7.76	0.55	28.00	77.00
	2	52.43	8.85	0.75	35.00	84.00
	3	54.85	8.83	1.19	35.00	77.00
Çalışma Durumu	4 +	57.08	10.93	1.52	35.00	84.00
	Çalışmıyor	58.65	8.91	0.71	35.00	84.00
	Çalışıyor	49.65	7.25	0.31	28.00	77.00

Tablo 8. Deneklerin Uyku için Açıklayıcı Değişkenlere Göre
Ortalama Harcadıkları Süreye İlişkin t Testi Sonuçları

	S.D.	t	p
Yok/İlköğrenim	156	0.92	p > 0.05
Yok/Ortaöğrenim	228	4.83 [*]	p < 0.01
Yok/Yükseköğrenim	200	4.84 [*]	p < 0.01
İlk/Ortaöğrenim	296	4.70 [*]	p < 0.01
İlk/Yükseköğrenim	268	5.01 [*]	p < 0.01
Orta/Yükseköğrenim	340	0.41	p > 0.05
0-5/6-10 Yıl	256	0.77	p > 0.05
0-5/11-15 Yıl	228	1.08	p > 0.05
0-5/16-20 Yıl	198	2.77 [*]	p < 0.01
0-5/21+ Yıl	227	3.72 [*]	p < 0.01
6-10/11-15 Yıl	208	0.23	p > 0.05
6-10/16-20 Yıl	178	2.10 [*]	p < 0.05
6-10/21+ Yıl	207	2.81 [*]	p < 0.01
11-15/16-20 Yıl	150	2.00 [*]	p < 0.01
11-15/21 Yıl	179	2.74 [*]	p < 0.01
16-20/21+Yıl	149	0.23	p > 0.05
Yok/1 Çocuk	250	0.74	p > 0.05
Yok/2 Çocuk	195	0.62	p > 0.05
Yok/3 Çocuk	109	2.02 [*]	p < 0.01
Yok/4 + Çocuk	106	2.95 [*]	p < 0.01
1/2 Çocuk	335	1.81 [*]	p < 0.05
1/3 Çocuk	249	3.12 [*]	p < 0.01
1/4 + Çocuk	246	3.92 [*]	p < 0.01
2/3 Çocuk	194	1.72	p > 0.05
2/4 + Çocuk	191	2.75 [*]	p < 0.01
3/4 + Çocuk	105	1.16	p > 0.05
Çalışmıyor/Çalışıyor	498	11.06 [*]	p < 0.01

*) İki ortalama arasındaki fark istatistiksel açıdan önemlidir.

3.2.2. Çalışan Deneklerin Çalışma İçin Haftada Harcadıkları Süre

Araştırma kapsamına alınan deneklerden çalışan 344 denneğin % 99.4'ü haftada 40 saat, % 0.3'ü haftada 30 saat, % 0.3'ü de haftada 25 saat çalışmaktadır ($\bar{x} = 39.33$ saat/hafta, $s = 35.12$, $S_{\bar{x}} = 1.91$) (Tablo 9).

Tablo 9. Çalışan Deneklerin Çalışma İçin Haftada Harcadıkları Süreye Göre Dağılımı

Süre (Saat/hafta)	Sayı	%
25	1	0.3
30	1	0.3
40	342	99.4
Toplam	344	100.0

3.2.3. Çalışan Deneklerin Evden İşe Gidip Gelmek İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Araştırmaya katılan çalışan deneklerin evden işe gidip gelmek için haftada harcadıkları süre 0.42-20.00 saat aralığında değişmekte olup ortalama 6.00 saat/haftadır ($S = 3.37$, $\bar{x} = 0.19$).

3.2.4. Deneklerin Ev İşleri İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Araştırma kapsamına alınan deneklerden, belirlenen ev işlerini yapan denekler tümü ev işlerine ortalama 44.91 saat/hafta harcamaktadırlar.

Çeşitli ev işleri arasında en fazla zamanı 15,43 ile çocuk bakımı almakta, bunu haftada ortalama 9.16 saat ile

yemek hazırlama ve haftada ortalama 7.45 saat ile evin temizlik ve bakımı izlemektedir. Ev işleri arasında en az zaman alan 2.05 saat/hafta ile ütü yapmadır (Tablo 10) .

Tablo 10. Deneklerin Ev İşlerine Haftada Harcadıkları Ortalama Süre (saat/hafta)

Ev İşleri	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$	Min.	Max.
Yemek hazırlama (n = 490)	9.16	126.9	5.73	1	21
Çocuk bakımı (n = 338)	15.43	120.9	6.58	1.17	56
Evin temiz,bakımı (n = 490)	7.45	59.2	2.67	1	35
Çamaşır Yıkama (n = 491)	3.84	26.3	1.19	0.17	28
Ütü yapma (n = 471)	2.05	18.0	0.83	0.25	14
Bulaşık Yıkama (n = 487)	3.93	46.7	2.12	0.17	14
Alışveriş (n = 375)	3.05	19.0	0.98	0.25	14
Haft.Ortal.Toplam	44.91				

Deneklerin ev işlerine haftada ortalama harcadıkları süre öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; tüm ev işlerine harcanan zaman ilk öğrenim görmüş olan deneklerde en fazla (47.17 saat/hafta), yüksek öğrenim görmüş deneklerde ise en azdır (41.70 saat/hafta) (Tablo 11.c)

Deneklerin öğrenim durumlarının yükselmesi ile çocuk bakımı için harcanan zaman artmakta, evin temizlik ve bakımı için harcanan zaman azalmaktadır (Tablo 11.a).

Yapılan istatistiksel analiz sonucu hiç öğrenim görmemiş deneklerle orta öğrenim ve yüksek öğrenim görmüş deneklerin, ilk öğrenim görmüş deneklerle yüksek öğrenim görmüş olan deneklerin çocuk bakımı için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 12-a).

Deneklerin hiç öğrenim görmemiş olanları ile orta öğretim ve yüksek öğrenim görmüş olanlarının, ilk öğrenim görmüş olanlar ile orta öğrenim görmüş, yüksek öğrenim görmüş olanların, orta öğrenim görmüş olanlarla yüksek öğrenim görmüş olanların evin temizlik ve bakımı için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farkın istatistiksel olarak da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 12-a).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; tüm ev işlerine harcanan zaman 0-5 yıllık evli olanlarda en fazla (48.81 saat/hafta) 11-15 yıllık evli olanlarda en azdır (39.55 saat/hafta) (Tablo 11-c). Deneklerin 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarına kadar çocuk bakımı için harcanan zaman azalmakta 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda ise tekrar artmaktadır (Tablo 11-a). Nitekim yapılan istatistiksel analiz sonucu 0-5 yıllık evli olanlarla 6-10, 11-15, 16-20 ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar, 6-10 yıllık evli olanlarla 11-15, 16-20 ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar arasında çocuk bakımı için haftada harcanan ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 12-a).

Ev işlerine haftada harcanan ortalama zaman çocuk sayısına göre incelendiğinde; hiç çocuğu olmayan deneklerde en az (25.51 saat/hafta) 3 çocuğu olanlarda ise en fazladır (49.53 saat/hafta) (Tablo 11-c). Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısının artması ile çocuk bakımı için harcanan zaman azalmaktadır (Tablo 11-a). Yapılan istatistiksel analiz sonucu 1 çocuğu olan deneklerin çocuk bakımı için haftada ortalama harcadıkları zaman ile 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan deneklerin harcadıkları zaman arasındaki farklılığın önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 12-a).

Çalışan deneklerin tüm ev işleri için haftada ortalama harcadıkları zaman (42,55 saat/hafta) çalışmayan deneklerden (49.92 saat/hafta) azdır. Çalışmayan deneklerde yemek hazırlama (9.84 saat/hafta), evin temizlik bakımı (11.65 saat/hafta), çamaşır yıkama (5.07 saat/hafta), bulaşık yıkama (4.24 saat/hafta) için harcanan zaman çalışan deneklerden daha fazladır (Tablo 11-a-b). Nitekim yapılan istatistiksel analiz sonucunda da çalışan ve çalışmayan deneklerin; yemek hazırlama ($p < 0.05$), evin temizlik ve bakımı ($p < 0.01$), çamaşır yıkama ($p < 0.01$), ve bulaşık yıkama ($p < 0.05$) için ortalama harcadıkları zaman arasındaki farklılığın önemli olduğu saptanmıştır (Tablo 12-a-b).

Tablo 11.a Deneklerin Ev işleri için Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Açıklayıcı Değişkenler	Yemek Hazırlama			Çocuk Bakımı			Evin Temizliği		
	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min. Max.
Yok	9.18	4.12	0.65	1.00	21.00	10.78	9.71	2.23	1.75 35.00
İlköğrenim	9.16	4.20	0.40	2.00	21.00	13.45	9.97	1.27	1.75 42.00
Ortaöğrenim	9.49	3.99	0.30	2.00	21.00	15.62	10.38	0.86	1.17 56.00
Yükseköğrenim	8.77	4.00	0.32	1.00	21.00	17.11	10.35	0.99	1.75 42.00
0-5 Yıl	9.29	4.03	0.34	2.00	21.00	21.48	9.61	1.01	2.00 56.00
6-10 Yıl	9.14	3.84	0.35	3.50	21.00	15.92	10.36	0.97	1.75 42.00
11-15 Yıl	8.39	3.73	0.39	1.00	21.00	11.74	8.47	0.97	1.17 35.00
16-20 Yıl	10.30	5.12	0.66	2.00	21.00	9.11	6.95	1.14	1.75 28.00
21 + Yıl	8.98	3.68	0.40	1.00	14.00	10.87	11.03	2.53	1.75 35.00
Yok	9.11	4.06	0.54	3.50	21.00	-	-	-	5.69 4.04
1	8.63	3.86	0.28	2.00	21.00	16.38	9.87	0.75	1.17 42.00
2	9.46	3.84	0.33	1.00	21.00	15.74	10.74	1.04	1.75 56.00
3	9.76	4.58	0.62	2.00	21.00	12.70	10.84	1.83	1.75 42.00
4 +	9.80	4.55	0.66	1.00	21.00	11.43	10.23	2.05	1.75 28.00
Çalışmıyor	9.84	4.20	0.34	1.00	21.00	14.28	10.35	1.10	1.75 42.00
Çalışıyor	8.86	3.96	0.21	1.00	21.00	15.85	10.39	0.66	1.17 56.00

Tablo 11. b. Deneklerin Ev işleri için Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Açıklayıcı Değişkenler	Çamaşır Yıkama				Ütü Yapma				Bulaşık Yıkama						
	$\bar{X}$	S	S_x^2	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	S_x^2	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	S_x^2	Min.	Max.
Öğrenim Durumu															
Yok	4.61	2.36	0.37	2.00	14.00	1.70	1.40	0.26	0.34	7.00	4.38	2.77	0.44	0.34	14.00
İlköğrenim	5.58	4.91	0.47	1.00	28.00	1.88	1.13	0.11	0.25	7.00	4.34	2.43	0.23	0.50	14.00
Ortaöğrenim	4.02	3.04	0.22	0.34	21.00	2.22	1.61	0.12	0.50	10.50	3.70	1.78	0.13	1.00	14.00
Yükseköğrenim	2.21	1.77	0.14	0.17	7.00	2.06	2.04	0.17	0.25	14.00	3.99	2.54	0.26	0.17	14.00
Yaş															
0-5 Yıl	3.50	2.90	0.25	0.25	21.00	2.13	2.05	0.17	0.25	14.00	3.66	1.59	0.14	0.50	7.00
6-10 Yıl	4.01	3.18	0.29	0.50	14.00	1.87	1.13	0.10	0.25	7.00	3.62	1.88	0.17	0.34	14.00
11-15 Yıl	3.12	3.23	0.34	0.17	21.00	2.23	1.64	0.17	0.50	7.00	4.17	2.11	0.22	0.17	14.00
16-20 Yıl	4.58	5.13	0.66	0.50	28.00	2.24	2.11	0.27	0.50	14.00	4.19	2.00	0.26	1.17	7.00
20 + Yıl	4.40	3.14	0.34	0.25	21.00	1.85	0.97	0.12	0.25	4.00	4.37	2.97	0.33	0.34	14.00
Evlilik Süresi															
Yok	2.39	2.19	0.30	0.25	14.00	1.99	1.65	0.22	0.25	7.00	3.24	1.64	0.22	1.00	7.00
1	3.58	2.90	0.21	0.17	21.00	2.12	1.81	0.13	0.25	14.00	3.51	1.70	0.12	0.17	14.00
2	3.46	2.54	0.21	0.25	14.00	2.13	1.78	0.16	0.34	14.00	4.38	2.31	0.20	0.34	14.00
3	5.64	5.61	0.76	0.50	28.00	2.06	1.26	0.17	0.25	7.00	4.54	2.74	0.37	0.34	14.00
Çocuk Sayısı															
4 +	5.60	4.29	0.62	2.00	21.00	1.63	0.84	0.14	0.34	3.50	4.47	2.16	0.32	0.50	7.00
Çalışma Durumu															
Çalışmıyor	5.07	4.37	0.36	1.00	28.00	1.90	1.39	0.12	0.25	7.00	4.24	2.49	0.20	0.34	14.00
Çalışıyor	3.29	2.79	0.15	0.17	21.00	2.12	1.77	9.69	0.25	14.00	3.79	1.91	0.10	0.17	14.00

Tablo 11.c Deneklerin Ev İşleri İçin Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Açıklayıcı	Alışveriş				Toplam	
Değişkenler	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$
Öğrenim Durumu						
Yok	4.39	2.93	0.62	1.50-	14.00	47.17
İlköğrenim	3.10	2.56	0.28	0.50	14.00	47.78
Ortaöğrenim	2.81	2.23	0.19	0.25	14.00	44.94
Yükseköğrenim	3.04	2.60	0.23	0.25	14.00	41.70
Yaş						
0-5 Yıl	2.89	2.82	0.27	0.50	14.00	48.81
6-10 Yıl	2.68	1.78	0.19	0.25	10.50	44.27
11-15 Yıl	2.87	2.06	0.24	0.25	10.50	39.55
16-20 Yıl	3.32	2.36	0.36	0.84	14.00	42.01
20 + Yıl	3.82	3.12	0.39	0.75	14.00	44.68
Evlilik Durumu						
Yok	3.09	2.60	0.38	0.50	14.00	25.51
1	2.67	2.01	0.17	0.25	14.00	43.31
2	3.16	2.62	0.25	0.25	14.00	45.72
3	4.08	3.33	0.51	0.84	14.00	49.53
4 +	2.94	2.21	0.41	0.75	10.50	45.89
Çocuk Sayısı						
Yok	3.09	2.60	0.38	0.50	14.00	25.51
1	2.67	2.01	0.17	0.25	14.00	43.31
2	3.16	2.62	0.25	0.25	14.00	45.72
3	4.08	3.33	0.51	0.84	14.00	49.53
4 +	2.94	2.21	0.41	0.75	10.50	45.89
Çalışma Durumu						
Çalışmıyor	2.94	2.28	0.22	0.50	14.00	49.92
Çalışıyor	3.09	2.59	0.16	0.25	14.00	42.55

	S.D.	t	P	S.D.	t	P	S.D.	t	P
Yok/İlköğrenim	150	2.62 [✱]	p < 0.01	79	1.04	p > 0.05	152	1.66	p > 0.05
Yok/Ortaöğrenim	220	0.43	p > 0.05	166	2.03 [✱]	p < 0.05	225	5.13 [✱]	p < 0.01
Yok/Yükseköğrenim	194	0.56	p > 0.05	127	2.60 [✱]	p < 0.05	191	8.00	p < 0.01
İlk/Ortaöğrenim	292	0.67	p > 0.05	207	1.42	p > 0.05	295	4.52 [✱]	p < 0.01
İlk/Yükseköğrenim	266	0.76	p > 0.05	170	2.28 [✱]	p < 0.05	261	8.72 [✱]	p < 0.01
Orta/Yükseköğrenim	336	1.65	p > 0.05	255	1.41	p > 0.05	334	6.81 [✱]	p < 0.01
0-5/6-10	252	0.30	p > 0.05	102.5	3.98 [✱]	p < 0.01	253	2.30 [✱]	p < 0.05
0-5/11-15	225	1.72	p > 0.05	84	6.98 [✱]	p < 0.01	224	1.88	p > 0.05
0-5/16-20	196	1.36	p > 0.05	126	8.12 [✱]	p < 0.01	196	2.75 [✱]	p < 0.01
0-5/21	220	0.59	p > 0.05	108	3.90 [✱]	p < 0.01	220	5.62 [✱]	p < 0.01
6-10/11-15	205	1.41	p > 0.05	189	3.05 [✱]	p < 0.01	205	0.00	p > 0.05
6-10/16-20	176	1.56	p > 0.05	149	4.54 [✱]	p < 0.01	177	1.36	p > 0.05
6-10/21	200	0.30	p > 0.05	131	1.86 [✱]	p < 0.01	201	3.98 [✱]	p < 0.01
11-15/16-20	149	2.50 [✱]	p < 0.05	112	1.76	p > 0.05	148	1.26	p > 0.05
11-15/21	173	1.05	p > 0.05	94	0.32	p > 0.05	172	3.66	p < 0.01
16-20/21	144	1.72	p > 0.05	54	0.63	p > 0.05	144	1.92	p > 0.05
Yok/1	247	0.79	p > 0.05	-	-	-	247	1.16	p > 0.05
Yok/2	194	0.56	p > 0.05	-	-	-	189	2.35 [✱]	p < 0.05
Yok/3	209	1.00	p > 0.05	-	-	-	107	4.88 [✱]	p < 0.01
Yok/4	103	0.81	p > 0.05	-	-	-	101	4.33 [✱]	p < 0.01
1/2	329	1.94	p > 0.05	276	0.50	p > 0.05	330	1.72	p > 0.05
1/3	344	2.44 [✱]	p < 0.05	204	1.84	p > 0.05	248	4.64 [✱]	p < 0.01
1/4	238	1.64	p > 0.05	194	2.27 [✱]	p < 0.01	242	4.04 [✱]	p < 0.01
2/3	291	0.61	p > 0.05	140	1.44	p > 0.05	190	3.37 [✱]	p < 0.01
2/4	185	0.46	p > 0.05	130	1.88	p > 0.05	184	2.74 [✱]	p < 0.01
3/4	200	5.31 [✱]	p < 0.01	58	0.46	p > 0.05	102	0.60	p > 0.05
Çalışmıyor/Çalışıyor	488	2.42 [✱]	p < 0.05	336	1.23	p > 0.05	488	11.26 [✱]	p < 0.01

✱) İki ortalama arasındaki fark istatistiksel açıdan önemlidir.

	Çamaşır Yıkama			Üteli Yapma			Bulağık Yıkama			Alışveriş		
	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p
Yok/İlköğrenim	149	1.62	p > 0.05	135	0.64	p > 0.05	147	7.99 [✱]	p < 0.01	104	1.89	p > 0.05
Yok/Ortaöğrenim	221	1.35	p > 0.05	209	1.82	p > 0.05	221	1.47	p > 0.05	159	2.42 [✱]	p < 0.05
Yok/Yükseköğrenim	195	6.02 [✱]	p < 0.01	179	1.17	p > 0.05	191	0.80	p > 0.05	150	2.03 [✱]	p < 0.05
İlk/Ortaöğrenim	292	3.02 [✱]	p < 0.01	288	2.11 [✱]	p < 0.05	292	2.40 [✱]	p < 0.05	221	0.86	p > 0.05
İlk/Yükseköğrenim	266	6.92 [✱]	p < 0.01	258	0.91	p < 0.05	262	1.13	p > 0.05	212	0.17	p > 0.05
Orta/Yükseköğrenim	338	6.82 [✱]	p < 0.01	332	0.78	p > 0.05	336	1.19	p > 0.05	267	0.78	p > 0.05
0-5/6-10	254	1.33	p > 0.05	253	1.28	p > 0.05	252	0.18	p > 0.05	188	0.62	p > 0.05
0-5/11-15	226	0.91	p > 0.05	226	0.41	p > 0.05	225	1.96	p > 0.05	179	5.51 [✱]	p < 0.01
0-5/16-20	196	1.54	p > 0.05	197	0.34	p > 0.05	193	1.80	p > 0.05	147	0.96	p > 0.05
0-5/21 +	218	2.12 [✱]	p < 0.05	204	1.33	p > 0.05	217	2.01 [✱]	p < 0.05	168	1.96	p > 0.05
6-10/11-15	208	1.99 [✱]	p < 0.05	203	1.77	p > 0.05	207	1.96	p > 0.05	159	0.62	p > 0.05
6-10/16-20	178	0.79	p > 0.05	174	1.27	p > 0.05	175	1.82	p > 0.05	127	1.58	p > 0.05
6-10/21 +	200	0.86	p > 0.05	181	0.13	p > 0.05	199	2.03 [✱]	p < 0.05	148	2.64 [✱]	p < 0.01
11-15/16-20	150	1.98 [✱]	p < 0.05	147	0.03	p > 0.05	148	5.85 [✱]	p < 0.01	118	1.05	p > 0.05
11-15/21 +	172	2.65 [✱]	p < 0.01	154	1.80	p > 0.05	172	0.51	p > 0.05	139	2.10 [✱]	p < 0.05
16-20/21 +	142	0.24	p > 0.05	125	1.31	p > 0.05	140	0.43	p > 0.05	107	0.95	p > 0.05
Yok/1	246	3.26 [✱]	p < 0.01	243	0.51	p > 0.05	247	1.08	p > 0.05	188	1.00	p > 0.05
Yok/2	192	2.90 [✱]	p < 0.01	185	0.52	p > 0.05	193	3.88 [✱]	p < 0.01	157	0.15	p > 0.05
Yok/3	105	3.96 [✱]	p < 0.01	110	0.25	p > 0.05	103	3.01 [✱]	p < 0.01	87	1.56	p > 0.05
Yok/4+	99	4.66 [✱]	p < 0.01	93	1.39	p > 0.05	99	3.16 [✱]	p < 0.01	73	0.27	p > 0.05
1/2	334	0.40	p > 0.05	318	0.05	p > 0.05	330	3.77 [✱]	p < 0.01	255	1.64	p > 0.05
1/3	247	2.60 [✱]	p < 0.01	243	0.28	p > 0.05	245	2.62 [✱]	p < 0.01	185	2.64 [✱]	p < 0.01
1/4 +	241	3.09 [✱]	p < 0.01	226	2.60 [✱]	p < 0.01	236	2.79 [✱]	p < 0.01	171	0.61	p > 0.05
2/3	193	2.75 [✱]	p < 0.01	185	0.31	p > 0.05	191	0.38	p > 0.05	134	1.63	p > 0.05
2/4 -	187	3.27 [✱]	p < 0.01	168	2.43 [✱]	p < 0.05	182	0.24	p > 0.05	140	0.46	p > 0.05
3/4 -	100	4.07 [✱]	p < 0.01	93	2.00 [✱]	p < 0.05	97	0.14	p > 0.05	70	1.75	p > 0.05
Çalışmıyor/Çalışıyor	489	4.61 [✱]	p < 0.01	469	1.44	p > 0.05	485	1.97 [✱]	p < 0.05	373	0.56	p > 0.05

✱) İki ortamın arasındaki fark istatistiksel açıdan önemlidir.

3.2.5. Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Araştırmaya katılan denekler dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirme için haftada ortalama 38.44 saat harcamaktadırlar.

Dinlenme ve boş vakitler için harcanan zamanda en fazla süreyi 9.03 saat/hafta ile aile bireyleri ile konuşma sohbet almakta, bunu 8.80 saat/hafta ile T.V. izleme, radyo dinleme ve 7.08 saat/hafta ile çeşitli el işleri ile uğraşmaya harcanan zaman izlemektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme için Haftada Harcadıkları Ortalama Süre (saat/hafta)

Din.boş vak.değ.için harc.sürede yapılan faaliyetler	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.
Okuma (n = 381)	3.77	32.8	1.68	0.25	21
T.V. izleme, radyo dinl. (n = 491)	8.80	74.3	3.35	0.42	70
Konuşma (n = 500)	9.03	86.2	3.85	1.17	70
Tiyatro, Sinema, konser vb. (n = 107)	0.97	3.4	0.33	0.25	5
Ziyaret (n = 490)	4.03	25.1	1.13	0.25	30
Ev dışında yemeğe gitme (n = 206)	1.62	5.5	0.38	0.125	35
Yürüme (n = 151)	3.14	15.2	1.24	0.125	15
Çeşitli el işleri (n = 301)	7.08	41.7	2.40	0.0083	35
Ortalama Toplam	38.44				

Deneklerin dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirme için haftada harcadıkları ortalama süre öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; belirlenen tüm dinlenme ve boş vakit değerlendirme faaliyetlerine harcanan süre ilk öğrenim görmüş olan deneklerde en fazla (44.16 saat/hafta) yüksek öğrenim görmüş olan deneklerde ise en azdır (34.04 saat/hafta) (Tablo 14.c). Deneklerin öğrenim durumlarının yükselmesi ile T.V. izleme, radyo dinleme ve çeşitli el işleri ile ilgili uğraşmak için harcanan zaman da azalmaktadır (Tablo 14.a-c). Nitekim yapılan istatistiksel değerlendirme sonucu öğrenim görmemiş deneklerle orta öğrenim görmüş olan deneklerin ($p < 0.05$), öğrenim görmemiş deneklerle yüksek öğrenim görmüş olan deneklerin ($p < 0.01$) ve ilk öğrenim görmüş olan deneklerle orta ve yüksek öğrenim görmüş olan deneklerin ($p < 0.01$) T.V izleme ve radyo dinleme için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 15.a). Deneklerin çeşitli el işleri ile uğraşmak için haftada harcadıkları ortalama sürelerin, öğrenim görmemiş olan deneklerle ilk öğrenim görmüş olanlarda ($p < 0.05$), öğrenim görmeyen deneklerle orta ve yüksek öğrenim görmüş olanlarda ($p < 0.01$), ilk öğrenim görmüş olanlarla orta ve yüksek öğrenim görmüş olanlar ($p < 0.01$) ve orta öğrenim görmüş olanlarla yüksek öğrenim görmüş olanlar ($p < 0.01$) arasındaki farklılığın istatistiksel inceleme sonucunda önemli olduğu belirlenmiştir (Tablo 15.b).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için harcanan zaman 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda en fazla (50.24 saat/hafta) iken 6-10 yıllık evli olanlarda en azdır (34.03 saat/hafta) (Tablo 14-c). Deneklerin evlilik yılının artması ile çeşitli el işleri ile uğraşma için harcanan zaman da giderek artmaktadır (Tablo 14.c). İstatistiksel analiz sonucunda da 0-5 yıllık evli olan deneklerle 16-20 ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ($p < 0.01$), 6-10 yıllık evli olanlarla 16-20 yıllık evli olanların ($p < 0.05$), 6-10 yıllık evli olanlarla 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ($p < 0.01$) 11-15 yıllık evli olanlarla 16-20 yıldır evli olanların ($p < 0.05$) ve 11-15 yıllık evli olanlarla 21 ve daha fazla yıldır evli olanların ($p < 0.01$) çeşitli el işleri ile uğraşmak için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın önemli olduğu saptanmıştır (Tablo 15.b).

Konuya deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı açısından bakıldığında; 1 çocuğu olanların haftada harcadıkları ortalama sürenin en az 35,61 saat/hafta 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ise en fazla 45,86 saat/hafta olduğu görülmüştür (Tablo 14.c). Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısının artmasıyla çeşitli el işleri ile uğraşmak için harcanan zaman da artmaktadır (Tablo 14.c). Sahip olunan çocuk sayısı ile çeşitli el işleri için haftada harcanan ortalama zaman arasındaki farklılığın yapılan istatistiksel analiz sonucunda; hiç çocuğu olmayanlarla 4 ve daha fazla

sayıda çocuğu olanlar ($p < 0.01$) 1 çocuğu olanlarla 3,4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar ($p < 0.01$) 2 çocuğu olanlarla 3,4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar ($p < 0.01$), 3 çocuğu olanlarla 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ($p < 0.05$) ortalama harcadıkları süreler arasındaki farklılığın önemli olduğu saptanmıştır (Tablo 15.b).

Çalışan deneklerin dinlenme ve boş vakit değerlendirme için haftada harcadıkları ortalama zaman 32.88 saat/hafta iken çalışmayan deneklerde bu süre 50.10 saat/haftadır (Tablo 14.c). Çalışmayan deneklerin okuma (5.02 saat/hafta), T.V izleme, radyo dinleme (12.54 saat/hafta), aile bireyleri ile konuşma, sohbet (10.99 saat/hafta), eş-dost, akraba ziyareti (4.67 saat/hafta) yürüme (4.41 saat/hafta) ve çeşitli el işleri ile uğraşma (10.53 saat/hafta) için haftada harcadıkları ortalama zaman çalışan deneklerin harcadıkları ortalama zamandan daha fazladır (Tablo 14.a-b-c). Yapılan istatistiksel analiz sonucunda da iki grup deneğin okuma ($p < 0.05$), T.V izleme, radyo dinleme ($p < 0.01$), aile bireyleri ile konuşma, sohbet ($p < 0.01$), eş-dost akraba ziyareti ($p < 0.05$) yürüme ($p < 0.01$) çeşitli el işleri ile uğraşma ($p < 0.01$) için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur (Tablo 15.a-b).

Tablo 14.a Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme Süresinde Yürüttükleri Faaliyetler için Açıklayıcı Değişkenlere Göre Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

F A A L İ Y E T L E R

Açıklayıcı Değişkenler	Okuma			TV. İzleme, Radyo Dinleme			Konuşma			
	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.
Yok	3.50	1.75	1.24	1.75	5.25	11.06	7.28	1.09	1.50	28.00
İlköğrenim	3.39	3.94	0.56	0.08	21.00	10.68	7.34	0.71	0.42	35.00
Ortaöğrenim	3.20	2.10	0.16	0.25	9.00	8.50	5.90	0.44	1.00	28.00
Yükseköğrenim	4.49	3.11	0.25	0.25	7.00	7.25	6.74	0.54	1.00	70.00
0-5 Yıl	3.75	3.03	0.27	0.25	21.00	7.19	4.07	0.35	1.00	21.00
6-10 Yıl	3.12	2.61	0.26	0.25	14.00	8.13	6.12	0.56	1.00	35.00
11-15 Yıl	3.94	2.08	0.23	1.17	10.50	8.33	5.66	0.60	0.50	28.00
16-20 Yıl	4.01	2.78	0.47	0.08	10.50	10.45	6.89	0.89	0.42	35.00
21+ Yıl	4.93	3.97	0.61	0.25	21.00	11.47	10.08	1.07	1.00	70.00
Yok	4.88	3.51	0.49	1.17	21.00	8.26	4.88	0.66	1.17	21.00
1	3.47	2.75	0.21	0.25	21.00	8.49	5.49	0.38	1.00	28.00
2	3.95	2.70	0.25	0.25	21.00	8.45	5.75	0.49	0.42	35.00
3	2.51	1.88	0.37	0.01	7.00	11.27	9.70	1.34	1.00	49.00
4 +	4.20	3.87	1.17	0.50	14.00	11.82	10.67	1.48	1.00	70.00
Çalışmıyor	5.02	4.56	0.55	0.01	21.00	12.54	8.88	0.72	0.50	70.00
Çalışıyor	3.71	2.70	0.15	0.25	21.00	7.09	4.67	0.25	0.42	28.00

Harcadıkları Ortalama Süre

Açıklayıcı Değişkenler	Ziyaret					Tiyatro, Sinema, Konser vb. Faaliyetler					Ev dışında Yemeğe Gıtme				
	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.
Öğrenim Durumu															
Yok	3.03	3.24	0.49	0.50	18.00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İlköğrenim	4.64	4.25	0.40	0.38	21.00	0.59	0.11	4.16	0.50	0.75	0.88	0.49	0.16	0.50	2.00
Ortaöğrenim	4.10	4.70	0.35	0.25	30.00	0.85	0.49	8.55	0.50	3.00	1.47	1.74	0.19	0.25	9.00
Yükseköğrenim	3.71	3.88	0.31	0.50	21.00	1.08	0.77	9.36	0.25	5.00	1.84	3.56	0.34	0.13	9.00
Öğrenim Süresi															
0-5 Yıl	4.47	4.26	0.36	0.38	21.00	0.97	0.52	7.79	0.25	3.00	1.68	1.68	0.19	0.13	9.00
6-10 Yıl	3.30	3.87	0.36	0.25	28.00	0.77	0.48	0.12	0.50	2.50	1.47	1.79	0.24	0.25	9.00
11-15 Yıl	3.17	3.35	0.36	0.38	21.00	0.78	0.29	6.12	0.50	1.50	1.83	5.06	0.74	0.19	35.00
16-20 Yıl	4.36	5.12	0.67	0.50	21.00	1.19	0.64	0.20	0.50	2.50	1.65	1.66	0.55	0.50	2.50
21 + Yıl	5.08	4.87	0.52	0.75	30.00	1.21	0.87	0.24	0.50	3.00	1.22	0.99	0.26	0.38	4.00
Çocuk Sayısı															
Yok	5.80	4.86	0.66	0.50	18.00	1.00	0.55	0.10	0.38	3.00	1.65	1.67	0.27	0.13	9.00
1	3.98	4.12	0.30	0.25	28.00	0.97	0.78	0.12	0.25	5.00	1.35	1.41	0.14	0.19	8.00
2	3.49	3.98	0.34	0.38	21.00	1.01	0.68	0.12	0.50	3.00	1.85	4.78	0.65	0.25	35.00
3	4.18	5.27	0.73	0.50	30.00	0.69	0.21	0.10	0.50	1.00	1.20	0.79	0.28	0.38	3.00
4 +	3.97	3.92	0.54	0.50	18.00	0.75	-	-	0.75	0.75	1.50	-	-	1.50	1.50
Çalışma Durumu															
Çalışmıyor	4.67	4.75	0.38	0.50	30.00	0.95	0.63	0.16	0.50	3.00	0.99	0.76	0.16	0.25	4.00
Çalışıyor	3.76	4.07	0.22	0.25	28.00	0.98	0.69	7.18	0.25	5.00	1.70	2.98	0.22	0.13	35.00

Açıklayıcı Değişkenler	Yürüme			El işleri El işleri				Toplam $\bar{X}$			
	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.	$\bar{X}$	S		$S_{\bar{X}}$	Min.	Max.
Yok	1.88	1.63	1.15	0.25	3.50	12.26	6.20	0.96	3.50	28.00	41.57
İlköğrenim	4.25	3.99	0.91	0.25	15.00	9.86	6.75	0.67	0.50	35.00	44.16
Ortaöğrenim	2.74	2.31	0.28	0.17	7.00	5.23	5.32	0.50	0.01	35.00	34.24
Yükseköğrenim	3.52	3.65	0.46	0.13	14.00	2.91	3.28	0.48	0.01	14.00	34.04
0-5 Yıl	3.29	2.97	0.42	0.13	14.00	5.15	4.22	0.52	0.01	14.00	35.84
6-10 Yıl	3.05	2.48	0.37	0.17	8.00	5.62	6.41	0.80	0.01	35.00	34.03
11-15 Yıl	2.46	2.51	0.47	0.25	7.00	6.05	5.33	0.82	0.01	21.00	34.55
16-20 Yıl	1.86	1.75	0.53	0.19	6.00	8.78	6.81	0.94	0.50	35.00	41.40
21 + Yıl	5.19	3.90	1.01	0.17	7.00	10.77	7.17	0.83	0.25	35.00	50.24
Yok	2.41	2.16	0.43	0.13	7.00	5.31	4.60	0.88	0.25	14.00	38.44
1	3.39	2.96	0.36	0.17	14.00	5.19	4.97	0.50	0.01	21.00	35.61
2	2.99	2.62	0.36	0.25	8.00	5.85	5.58	0.61	0.01	28.00	36.06
3	4.95	4.88	1.85	0.17	15.00	9.04	5.67	0.81	0.50	21.00	43.05
4 +	0.50	-	-	0.50	0.50	11.88	7.21	1.04	0.75	35.00	45.86
Çalışmıyor	4.41	3.55	0.70	0.25	15.00	10.53	6.34	0.55	0.25	35.00	50.10
Çalışıyor	2.88	2.67	0.24	0.13	14.00	4.62	4.54	0.35	0.01	28.00	32.88

	Okuma			T.V.İzl., Radyo Dinleme			Konuşma		
	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p
Yok/İlköğrenim	50	8.11 ^{**}	p < 0.01	150	0.29	p > 0.05	156	3.10 ^{**}	p < 0.01
Yok/Ortaöğrenim	173	0.24	p > 0.05	225	2.19 ^{**}	p < 0.05	228	2.39 ^{**}	p < 0.05
Yok/Yükseköğrenim	156	0.78	p > 0.05	200	3.15 ^{**}	p < 0.01	200	0.68	p > 0.05
İlk/Ortaöğrenim	221	0.33	p > 0.05	287	2.62 ^{**}	p < 0.01	296	2.11 ^{**}	p < 0.05
İlk/Yükseköğrenim	204	1.80	p > 0.05	262	3.85 ^{**}	p < 0.01	268	0.65	p > 0.05
Orta/Yükseköğrenim	327	4.36 ^{**}	p < 0.01	337	1.80	p > 0.05	340	1.52	p > 0.05
0-5/6-10	223	1.68	p > 0.05	251	1.42	p > 0.05	256	0.96	p > 0.05
0-5/11-15	199	0.53	p > 0.05	223	1.65	p > 0.05	228	1.56	p > 0.05
0-5/16-20	155	0.48	p > 0.05	193	3.41 ^{**}	p < 0.01	198	0.60	p > 0.05
0-5/21+	162	1.76	p > 0.05	221	3.79 ^{**}	p < 0.01	227	0.96	p > 0.05
6-10/11-15	180	2.36	p > 0.05	206	0.24	p > 0.05	208	0.77	p > 0.05
6-10/16-20	136	1.66	p > 0.05	176	2.20 ^{**}	p < 0.05	178	0.29	p > 0.05
6-10/21 +	143	2.72 ^{**}	p < 0.01	204	2.75 ^{**}	p < 0.01	207	1.82 ^{**}	p < 0.05
11-15/16-20	112	0.13	p > 0.05	148	1.98 ^{**}	p < 0.05	150	0.95	p > 0.05
11-15/21 +	119	1.51	p > 0.05	176	2.55 ^{**}	p < 0.05	179	2.28 ^{**}	p < 0.05
16-20/21 +	75	1.19	p > 0.05	146	0.73	p > 0.05	149	1.48	p > 0.05
Yok/1	224	2.66 ^{**}	p < 0.01	244	0.30	p > 0.05	250	0.38	p > 0.05
Yok/2	170	1.70	p > 0.05	192	0.23	p > 0.05	195	0.74	p > 0.05
Yok/3	76	3.88 ^{**}	p < 0.01	104	2.00 ^{**}	p < 0.05	109	7.22 ^{**}	p < 0.01
Yok/4 +	61	0.54	p > 0.05	104	2.20 ^{**}	p < 0.05	106	1.32	p > 0.05
1/2	292	1.49	p > 0.05	330	6.38 ^{**}	p < 0.01	335	0.47	p > 0.05
1/3	198	2.37 ^{**}	p < 0.05	242	1.98 ^{**}	p < 0.05	249	0.48	p > 0.05
1/4 +	163	0.62	p > 0.05	242	2.17 ^{**}	p < 0.05	246	1.69	p > 0.05
2/3	144	3.23 ^{**}	p < 0.01	190	1.97 ^{**}	p < 0.05	194	0.86	p > 0.05
2/4 +	129	0.21	p > 0.05	190	2.16 ^{**}	p < 0.05	191	1.93	p > 0.05
3/4 +	35	1.38	p > 0.05	102	0.28	p > 0.05	105	1.29	p > 0.05
Çalışmıyor/Çalışıyor	379	2.23 ^{**}	p < 0.05	489	7.16 ^{**}	p < 0.01	498	3.83 ^{**}	p < 0.01

* İki ortalama arasındaki fark istatistiksel açıdan önemlidir.

	Ziyaret			Tiyatro, Sinema, Konser vb.			Ev dışında yem. git.			Yürüme			El işleri		
	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p	S.D.	t	p
Yok/İlköğrenim	153	2.54 [*]	p<0.05	-	-	-	-	-	-	19	1.61	p>0.05	140	2.05 [*]	p<0.05
Yok/Ortaöğrenim	223	1.78	p>0.05	-	-	-	-	-	-	67	0.72	p>0.05	152	6.50 [*]	p<0.01
Yok/Yükseköğrenim	196	1.17	p>0.05	-	-	-	-	-	-	63	1.32	p>0.05	87	8.74 [*]	p<0.01
İlk/Ortaöğrenim	290	1.01	p>0.05	38	2.74 [*]	p<0.01	96	2.44 [*]	p<0.05	84	1.58	p>0.05	210	5.50 [*]	p<0.01
İlk/Yükseköğrenim	263	1.82 [*]	p<0.05	72	4.76 [*]	p<0.01	116	2.55 [*]	p<0.05	80	0.71	p>0.05	145	8.40 [*]	p<0.01
Orta/Yükseköğrenim	333	0.83	p>0.05	98	1.81 [*]	p<0.05	194	0.95	p>0.05	128	1.45	p>0.05	157	3.34 [*]	p<0.01
0-5/6-10	252	2.29 [*]	p<0.05	60	1.43	p>0.05	134	0.69	p>0.05	94	0.43	p>0.05	130	0.50	p>0.05
0-5/11-15	224	2.56 [*]	p<0.05	65	1.92	p>0.05	127	0.20	p>0.05	78	1.33	p>0.05	106	1.23	p>0.05
0-5/16-20	194	0.14	p>0.05	53	1.02	p>0.05	89	5.14 [*]	p<0.01	60	2.13 [*]	p<0.05	116	3.37 [*]	p<0.01
0-5/21 +	223	0.96	p>0.05	56	0.95	p>0.05	94	1.42	p>0.05	64	1.74	p>0.05	139	5.75 [*]	p<0.01
6-10/11-15	204	0.26	p>0.05	37	0.08	p>0.05	99	0.46	p>0.05	72	0.99	p>0.05	106	0.38	p>0.05
6-10/16-20	174	1.40	p>0.05	25	1.80	p>0.05	61	0.30	p>0.05	54	1.85	p>0.05	116	2.57 [*]	p<0.05
6-10/21 +	203	2.82 [*]	p<0.01	28	1.64	p>0.05	66	0.70	p>0.05	58	1.99	p>0.05	139	4.50 [*]	p<0.01
11-15/16-20	146	1.58	p>0.05	30	1.94	p>0.05	54	0.20	p>0.05	38	0.85	p>0.05	92	2.18 [*]	p<0.05
11-15/21 +	175	3.04 [*]	p<0.01	33	1.73	p>0.05	59	0.78	p>0.05	42	2.46 [*]	p<0.05	115	4.04 [*]	p<0.01
16-20/21 +	145	0.85	p>0.05	21	6.35 [*]	p<0.01	21	0.71	p>0.05	24	2.93 [*]	p<0.01	125	1.58	p>0.05
Yok/1	246	2.53 [*]	p<0.05	68	0.19	p>0.05	141	1.01	p>0.05	89	1.73	p>0.05	123	0.12	p>0.05
Yok/2	191	3.13	p<0.01	58	0.06	p>0.05	92	0.28	p>0.05	75	1.03	p>0.05	109	0.50	p>0.05
Yok/3	105	1.65	p>0.05	30	2.10 [*]	p<0.05	46	1.17	p>0.05	30	1.34	p>0.05	73	3.09	p>0.05
Yok/4	103	2.13 [*]	p<0.05	27	2.41 [*]	p<0.05	39	0.57	p>0.05	24	4.42 [*]	p<0.01	73	4.81 [*]	p<0.01
1/2	329	1.09	p>0.05	72	0.24	p>0.05	155	0.75	p>0.05	116	0.78	p>0.05	180	0.84	p>0.05
1/3	243	0.25	p>0.05	44	1.75	p>0.05	109	0.48	p>0.05	71	0.83	p>0.05	144	4.01 [*]	p<0.01
1/4 +	241	1.59	p>0.05	41	1.83	p>0.05	102	1.08	p>0.05	65	7.93 [*]	p<0.01	144	5.79 [*]	p<0.01
2/3	188	0.86	p>0.05	34	2.00	p>0.05	60	0.92	p>0.05	57	1.04	p>0.05	130	3.13	p<0.01
2/4+	186	0.74	p>0.05	31	2.16 [*]	p<0.05	53	0.54	p>0.05	51	6.85 [*]	p<0.01	130	5.00 [*]	p<0.01
3/4+	100	0.23	p>0.05										94	2.15 [*]	p<0.05
Çalışmıyor/Çalışıyor	487	2.06 [*]	p<0.05	105	0.17	p>0.05	204	2.62	p<0.01	149	2.08 [*]	p<0.01	299	9.08 [*]	p<0.01

* İki ortalama arasındaki fark istatistiksel açıdan önemlidir.

*** Her iki grupta örnek sayısı 10'dan az olduğu için t testi uygulanmamıştır.

3.2.6. Deneklerin Ev İşlerinin Yapılma Zamanına İlişkin Plan Yapma Durumu

Araştırmaya alınan deneklerin % 61.8'inin ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yaptıkları, % 21.4'ünün bazen, % 16.8'inin ise hiç plan yapmadıkları saptanmıştır (Tablo 16).

Deneklerin ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapma durumu açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; öğrenim düzeyi yükseldikçe plan yapanların oranı artmakta (yok % 28.8, ilk öğrenim % 47.8, ortaöğrenim % 67.0, yükseköğrenim % 75.2), evlilik süresi (0-5 yıl % 69.1, 6-10 yıl % 67.2, 11-15 yıl % 58.2, 16-20 yıl % 54.1, 21 ve yukarı yıl % 52.2) ve sahip olunan çocuk sayısı (yok % 69.6, 1 çocuk % 66.8, 2 çocuk % 65.2, 3 çocuk % 58.2, 4+ sayıda çocuk % 28.8) arttıkça azalmaktadır. Çalışan denekler arasında plan yapanların oranı (% 70.7) çalışmayanlardan (% 42.4) yüksektir (Tablo 8). Nitekim öğrenim düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı ve çalışma durumu ile plan yapma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 16).

Plan Yapma Durumu									
Açıklayıcı Değişkenler	Evet		Hayır		Bazen		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Yok	13	28.8	16	35.6	16	35.6	45	100.0	
İlköğrenim	54	47.8	32	28.3	27	23.9	113	100.0	
Ortaöğrenim	124	67.0	24	13.0	37	20.0	185	100.0	
Yükseköğrenim	118	75.2	12	7.6	27	17.2	157	100.0	
			$\chi^2 = 50.63$		$p < 0.01$				
0-5 Yıl	96	69.1	22	15.8	21	15.1	139	100.0	
6-10 Yıl	80	67.2	18	15.1	21	17.7	119	100.0	
11-15 Yıl	53	58.2	13	14.3	25	27.5	91	100.0	
16-20 Yıl	33	54.1	7	11.5	21	34.4	61	100.0	
21 + Yıl	47	52.2	24	26.7	19	21.1	90	100.0	
			$\chi^2 = 20.49$		$p < 0.01$				
Yok	39	69.6	9	16.1	8	14.3	56	100.0	
1	131	66.8	28	14.3	37	18.9	196	100.0	
2	92	65.2	20	14.2	29	20.6	141	100.0	
3	32	58.2	11	20.0	12	21.8	55	100.0	
4 +	15	28.8	16	30.8	21	40.4	52	100.0	
			$\chi^2 = 29.31$		$p < 0.01$				
Çalışmıyor	66	42.4	45	28.8	45	28.8	156	100.0	
Çalışıyor	243	70.7	39	11.3	62	18.0	344	100.0	
Toplam	309	61.8	84	16.8	107	21.4	500	100.0	
			$\chi^2 = 39.40$		$p < 0.01$				

3.2.7. Deneklerin Ev İşlerinin Ençok Hafta İçinde veya Hafta Sonunda Yapma Durumu

Araştırma kapsamına alınan deneklere ev işlerini kendileri yaptığında en çok hafta içinde mi yada hafta sonunda mı yaptıkları sorulduğunda; deneklerin % 62.6'sı ev işlerini en çok hafta sonunda, % 34.0'ü hafta içinde, % 3.4'ü de hem hafta içinde hem de hafta sonunda yaptıklarını belirtmişlerdir (Tablo 17).

Deneklerin ev işlerini en çok hafta içinde veya hafta sonunda yapma durumları öğrenimlerine göre incelendiğinde; ilköğretim görmemiş olanlarla (% 86.7) ilk öğrenim görmüş olanlarda (% 61.1) ev işlerini en çok hafta içinde yapanların, orta (% 74.6) ve yüksek (% 80.3) öğrenim görmüş olanlarda ise hafta sonunda yapanların oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu görülmüştür. ($p < 0.01$) (Tablo 17).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde 0-5 yıllık (% 74.8), 6-10 yıllık (% 75.6), 11-15 yıllık (% 71.4) evli olanlarda ev işlerini hafta sonunda yapanların oranının, 16-20 yıllık (% 52.5) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 67.8) evli olanlarda ise hafta içinde yapanların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ev işlerini hafta içinde veya hafta sonunda yapma durumu ile evlilik süresi arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 17).

Konuya sahip olunan çocuk sayısı açısından bakıldığında; ev işlerini en çok hafta içinde yapanların oranının 4 ve daha fazla (% 69.2) çocuğu olanlar ile 3(%58.2) çocuğu olanlarda, ev işlerini hafta sonunda yapanların oranının ise 1(% 74.5) çocuğu olanlarla, çocuğu olmayan (% 73.2) ve 2(% 62.4) çocuğu olanlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı ile ev işlerini en çok hafta içinde veya hafta sonunda yapma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 17) .

Çalışan deneklerde ev işlerini en çok hafta sonunda yapanların oranı (% 86.3), çalışmayan deneklerde ise hafta içinde yapanların oranı (% 88.5) yüksektir. Bu durum istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 17) .

Açıklayıcı Değişkenler	Hafta İçi Sayı	Hafta İçi %	Hafta Sonu Sayı	Hafta Sonu %	Hafta İçi + Hafta Sonu Sayı	Hafta İçi + Hafta Sonu %	Sayı	Toplam %
Yok	39	86.7	5	11.1	1	2.2	45	100.0
İlköğrenim	69	61.1	44	38.9	-	-	113	100.0
Ortaöğrenim	40	21.6	138	74.6	7	3.8	185	100.0
Yükseköğrenim	22	14.0	126	80.3	9	5.7	157	100.0
		$\chi^2 = 127.70$			$p < 0.01$			
0-5 Y11	29	20.9	104	74.8	6	4.3	139	100.0
6-10 Y11	26	21.9	90	75.6	3	2.5	119	100.0
11-15 Y11	22	24.2	65	71.4	4	4.4	91	100.0
16-20 Y11	32	52.5	29	47.5	-	-	61	100.0
21 + Y11	61	67.8	25	27.8	4	4.4	90	100.0
		$\chi^2 = 78.63$			$p < 0.01$			
Yok	14	25.0	41	73.2	1	1.8	56	100.0
1	38	19.4	146	74.5	12	6.1	196	100.0
2	50	35.5	88	62.4	3	2.1	141	100.0
3	32	58.2	22	40.0	1	1.8	55	100.0
4 +	36	69.2	16	30.8	-	-	52	100.0
		$\chi^2 = 59.53$			$p < 0.01$			
Çalışmıyor	138	88.5	16	10.3	2	1.2	156	100.0
Çalışıyor	32	9.3	297	86.3	15	4.4	344	100.0
Toplam	170	34.0	313	62.6	17*	3.4	500	100.0
		$\chi^2 = 293.49$			$p < 0.01$			

* Tabloda χ^2 analizi uygulanabilmesi için ev işlerini en çok hafta içi + hafta sonu yaptıklarını belirten 17 denek hariç tutulmuştur.

3.2.8. Deneklerin Ev İşlerini Yapma Sıklığı

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 2.0'si yemek, % 32.4'ü çocuk bakımı, % 2.0'si evin temizlik bakımı, % 1.8'i çamaşır, % 5.8'i ütü, % 2.6'sı bulaşık, % 25.0'i alışverişi hiç yapmamaktadır. Deneklerin % 75.2'si yemek hazırlama, % 66.8'i çocuk bakımı, % 93.6'sı bulaşık yıkamayı hergün, % 52.8'i evin temizlik bakımını, % 71.3'ü çamaşır yıkamayı, % 77.2'si ütü, % 29.6'sı alışverişi haftada bir yapmaktadırlar (Tablo 18).

Yemek Hazırlama Sıklığı

Yemek hazırlama işini yapan 490 deneğin bu işi yapma sıklıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde hergün yemek hazırlayanların oranının birinci sırada yer aldığı görülmüştür (Tablo 19). Deneklerin yemek hazırlama sıklığı ile öğrenim durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemsiz ($p > 0.05$), yemek hazırlama sıklığı ile evlilik süresi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli ($p < 0.05$), yemek hazırlama sıklığı ile çocuk sayısı arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemsiz ($p > 0.05$), yemek hazırlama sıklığı ile çalışma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli ($p < 0.05$) olduğu belirlenmiştir (Tablo 19).

Tablo 18. Deneklerin Ev İşlerini Yapma Sıklıklarına Göre Dağılımı

Ev İşleri

Sıklık	Yemek Hazırlama Sayı	%	Çocuk Bakımı Sayı	%	Evin Tem.bk. Sayı	%	Çamaşır Yık. Sayı	%	Ütü Yap. Sayı	%	Bulaşık Yık. Sayı	%	Alışveriş Sayı	%
Yapmayan	10	2.0	106**	23.8	10	2.0	9	1.8	29	5.8	13	2.6	125	25.0
Hergün	376	75.2	334	75.2	138	27.6	36	7.2	8	1.6	468	93.6	121	24.2
Günaşırı	105	21.0	2	0.5	81	16.2	88	17.9	44	8.8	10	2.0	54	10.8
Haftada bir	8	1.6	2	0.5	264	52.8	350	71.3	386	77.2	8	1.6	148	29.6
15 günde bir	1	0.2	-	-	5	1.0	17	3.5	28	5.6	1	0.2	17	3.4
Ayda bir	-	-	-	-	2	0.4	-	-	5	1.0	-	-	35	7.0
Toplam	500	100.0	444*	100.0	500	100.0	500	100.0	500	100.0	500	100.0	500	100.0

* 56 denegin çocuğu yoktur.

** 12-17 yaş grubunda çocuğu olan 72 denek ile 18 ve daha yukarı yaşta çocuğu olan

34 denek yaşlarından dolayı çocuğ çocuk bakımı için zaman harcamadıklarını belirtmişlerdir.

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		15 günde bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	31	77.5	7	17.5	1	2.5	1	2.5	40	100.0
İlköğrenim	88	78.6	21	18.8	3	2.6	-	-	112	100.0
Ortaöğrenim	143	78.6	36	19.8	3	1.6	-	-	182	100.0
Yükseköğrenim	114	73.1	41	26.3	1	0.6	-	-	156	100.0
			$\chi^2 = 2.93$		$p > 0.05$					
0-5 Yıl	99	72.3	36	26.3	2	1.4	-	-	137	100.0
6-10 Yıl	90	76.9	26	22.2	1	0.9	-	-	117	100.0
11-15 Yıl	68	75.6	21	23.3	1	1.1	-	-	90	100.0
16-20 Yıl	55	90.2	5	8.2	1	1.6	-	-	61	100.0
21 + Yıl	64	75.3	17	20.0	3	3.5	1	1.2	85	100.0
			$\chi^2 = 8.48$		$p < 0.05$					
Yok	40	71.4	15	26.8	1	1.8	-	-	56	100.0
1	143	74.1	46	23.8	4	2.1	-	-	193	100.0
2	109	78.4	30	21.6	-	-	-	-	139	100.0
3	47	87.0	6	11.1	1	1.9	-	-	54	100.0
4 +	37	77.1	8	16.6	2	4.2	1	2.1	48	100.0
			$\chi^2 = 5.52$		$p > 0.05$					
Çalışmıyor	125	83.3	24	16.0	-	-	1	0.7	150	100.0
Çalışıyor	251	73.8	81	23.8	8	2.4	-	-	340	100.0
Toplam	376	76.8	105	21.4	8*	1.6	1*	0.2	490	100.0
			$\chi^2 = 4.14$		$p < 0.05$					

* Tablo χ^2 analizi uygulanabilmesi için haftadabir ve 15 günde bir cevabı veren 9 denek hariç tutulmuştur.

Çocuk Bakım Sıklığı

Araştırma kapsamına alınan çocuğu olan 444 deneğe çocuk bakımını ne sıklıkta yaptıkları sorulduğunda 18 ve daha yukarı yaşıta çocuğu olan 34 denek ve 12-17 yaş grubunda çocuğu olan 72 denek çocuklarının yaşlarından dolayı ayrıca çocuk bakımı için zaman ayırmadıklarını belirtmişlerdir. 338 deneğin çocuk bakımını ne sıklıkta yaptıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde çocuk bakımının hergün yapıldığının ilk sırada yer aldığı bulunmuştur (Tablo 20)。

Çocuk Bakım Sıklığı

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	19	100.0	-	-	-	-	19	100.0
İlköğrenim	65	100.0	-	-	-	-	65	100.0
Ortaöğrenim	143	98.6	-	-	2	1.4	145	100.0
Yükseköğrenim	107	98.2	2	1.8	-	-	109	100.0
0-5 Yı1	90	98.9	-	-	1	1.1	91	100.0
6-10 Yı1	114	100.0	-	-	-	-	114	100.0
11-15 Yı1	74	96.1	2	2.6	1	1.3	77	100.0
16-20 Yı1	38	100.0	-	-	-	-	38	100.0
21 + Yı1	18	100.0	-	-	-	-	18	100.0
1	169	98.8	-	-	2	1.2	171	100.0
2	104	98.1	2	1.9	-	-	106	100.0
3	35	100.0	-	-	-	-	35	100.0
4 +	26	100.0	-	-	-	-	26	100.0
Çalışmıyor	90	100.0	-	-	-	-	90	100.0
Çalışıyor	244	98.4	2	0.8	2	0.8	248	100.0
Çalışma Durumu Toplam	334	98.8	2	0.6	2	0.6	338	100.0

Ev temizliği ve Bakım Sıklığı

Ev temizliği bakımını yapan 490 deneğin, evin temizlik, bakımını ne sıklıkta yaptıkları öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; hiç öğrenim görmemiş olanlar (% 52.4) ile, ilk öğrenim görmüş olanlarda (% 50.9) evin temizlik ve bakımını hergün yapanlar, orta öğrenim görmüş olanlar (% 61.1) ile yüksek öğrenim görmüş olanlarda (% 68.2) ise haftada bir yapanlar daha yüksek orandadır. Nitekim bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 21).

Konuya evlilik süreleri açısından bakıldığında; 0-5 yıllık evli olanlar (% 62.0), 6-10 yıllık evli olanlar (% 58.5), 11-15 yıllık evli olanlar (% 58.4) ile 16-20 yıllık evli olanlarda (% 54.1) evin temizlik ve bakımını haftada bir yapanlar, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 49.4) ise hergün yapanlar daha yüksek orandadır. Bu durum istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 21).

Konu çocuk sayısına göre incelendiğinde; hiç çocuğu olmayanlar (% 69.1), 1 çocuğu olanlar (% 61.5) ile 2 çocuğu olanlarda (% 52.2) evin temizlik ve bakımını haftada bir yapanlar, 3 çocuğu olanlarda (% 58.2) evin temizlik ve bakımını hergün yapanlar, 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarda (% 40.0) da evin temizlik ve bakımını hem hergün hem de haftada bir yapanların oranı daha yüksektir. Nitekim bu durum istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 21).

Konu, çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan deneklerde (% 54.9) evin temizlik bakımının hergün, çalışan deneklerde (% 68.8) ise haftada bir yapanların oranı

daha yüksektir. İstatistiksel analiz sonucu çalışma durumu ile evin temizlik, bakımını yapma sıklığı arasındaki ilişkinin önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 21).

Çamaşır Yıkama Sıklığı

Araştırmaya katılan deneklerden çamaşır yıkadıklarını belirten 491 deneğin çamaşırı ne sıklıkta yıkadıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde çamaşırı haftada bir yıkayanların ilk sırada, günde bir yıkayanların ise ikinci sırada yer aldığı saptanmıştır (Tablo 22).

Ütü Yapma Sıklığı

Ütü yaptıklarını belirten 471 deneğin ütü yapma sıklıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde haftada bir ütü yapanların oranının ilk sırada yer aldığı, bunu günde bir yapılmasının izlediği bulunmuştur (Tablo 23).

Bulaşık Yıkama Sıklığı

Bulaşık yıkama sıklıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelenen 487 deneğin; tüm açıklayıcı değişkenlere göre hergün bulaşık yıkayanların oranının ilk sırada yer aldığı saptanmıştır (Tablo 24).

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Güneşli		Haft. bir		15 günde bir		Ayda bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	22	52.4	10	23.8	9	21.4	1	2.4	-	-	42	100.0
İlköğrenim	57	50.9	15	13.4	39	34.8	1	0.9	-	-	112	100.0
Ortaöğrenim	36	19.5	35	18.9	113	61.1	-	-	1	0.5	185	100.0
Yükseköğrenim	23	15.2	21	13.9	103	68.2	3	2.0	1	0.7	151	100.0
				$\chi^2 = 69.92$		$p < 0.01$						
0-5 Yıl	32	23.4	18	13.1	85	62.0	2	1.5	-	-	137	100.0
6-10 Yıl	21	17.8	27	22.9	69	58.5	-	-	1	0.8	118	100.0
11-15 Yıl	22	24.7	13	14.7	52	58.4	1	1.1	1	1.1	89	100.0
16-20 Yıl	21	34.5	6	9.8	33	54.1	1	1.6	-	-	61	100.0
21+ Yıl	42	49.4	17	20.0	25	29.4	1	1.2	-	-	85	100.0
				$\chi^2 = 38.62$		$p < 0.01$						
Yok	11	20.0	5	9.1	38	69.1	1	1.8	-	-	55	100.0
1	34	17.7	38	19.8	118	61.5	2	1.0	-	-	192	100.0
2	41	29.7	23	16.7	72	52.2	-	-	2	1.4	138	100.0
3	32	58.2	6	10.9	15	29.1	1	1.8	-	-	55	100.0
4 +	20	40.0	9	18.0	20	40.0	1	2.0	-	-	50	100.0
				$\chi^2 = 45.79$		$p < 0.01$						
Çalışmıyor	84	54.9	36	23.5	32	20.9	1	0.7	-	-	153	100.0
Çalışıyor	54	16.0	45	12.8	232	68.8	4	1.2	2	0.6	337	100.0
Toplam	138	28.2	81	16.5	264	53.9	5*	1.0	2*	0.4	490	100.0
				$\chi^2 = 107.46$		$p < 0.01$						

*) Tabloda χ^2 analizi uygulanabilmesi için 15 günde bir ve ayda bir cevabı veren 7 denek hariç tutulmuştur.

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		15 günde bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	1	2.5	6	15.0	32	80.0	1	2.5	40	100.0
İlköğrenim	9	8.1	21	18.9	78	70.3	3	2.7	111	100.0
Ortaöğrenim	16	8.7	36	19.7	130	71.0	1	0.6	183	100.0
Öğrenim Düğüsekköğrenim	10	6.4	25	15.9	110	70.1	12	7.6	157	100.0
0-5 Yıl	20	14.6	28	20.4	83	60.6	6	4.4	137	100.0
6-10 Yıl	10	8.4	21	18.5	84	70.6	3	2.5	119	100.0
11-15 Yıl	1	1.1	20	22.0	66	72.5	4	4.4	91	100.0
16-20 Yıl	5	8.2	8	13.1	48	78.7	-	-	61	100.0
Evlilik Süresi	-	-	10	12.0	69	83.1	4	4.9	83	100.0
Yok	-	-	6	10.9	42	76.4	7	12.7	55	100.0
1	22	11.3	34	30.7	133	68.6	5	2.5	194	100.0
2	6	4.3	31	22.0	101	71.6	3	2.1	141	100.0
3	7	13.2	9	17.0	35	66.0	2	3.8	53	100.0
Çocuk Sayısı	1	2.1	8	16.6	39	81.3	-	-	48	100.0
4 +	14	9.3	27	17.9	105	69.5	5	3.3	151	100.0
Çalışmıyor	22	6.5	61	17.9	245	72.1	12	3.5	340	100.0
Çalışıyor	36	7.3	88	17.9	350	71.3	17	3.5	491	100.0
Toplam										

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		15 günde bir		Ayda bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	-	-	3	10.3	26	89.7	-	-	-	-	29	100.0
İlköğrenim	1	0.9	7	6.5	95	88.0	4	3.7	1	0.9	108	100.0
Ortaöğrenim	3	1.6	18	9.9	154	84.6	6	3.3	1	0.6	182	100.0
Yükseköğrenim	4	2.6	16	17.1	111	73.0	18	11.8	3	2.0	152	100.0
0-5 Yıl	4	2.9	15	10.8	106	76.3	12	8.6	2	1.4	139	100.0
6-10 Yıl	2	1.7	6	5.1	104	89.7	3	2.6	1	0.9	116	100.0
11-15 Yıl	1	1.1	12	13.5	68	76.4	8	9.0	-	-	89	100.0
16-20 Yıl	1	1.7	7	11.9	51	86.4	-	-	-	-	59	100.0
21+ Yıl	-	-	4	5.8	57	83.8	5	7.5	2	2.9	68	100.0
Yok	1	1.8	7	12.7	41	74.6	4	7.3	2	3.6	55	100.0
1	4	2.1	15	7.9	152	80.0	17	8.9	2	1.1	190	100.0
2	1	0.7	18	13.2	112	81.7	6	4.4	-	-	137	100.0
3	2	4.0	3	6.0	44	88.0	1	2.0	-	-	50	100.0
4+	-	-	1	2.6	37	94.8	-	-	1	2.6	39	100.0
Çalışmıyor	3	2.2	12	8.7	117	84.8	5	3.6	1	0.7	138	100.0
Çalışıyor	5	1.5	32	9.6	269	80.8	23	6.9	4	1.2	333	100.0
Toplam	8	1.7	44	9.3	386	82.0	28	5.9	5	1.1	471	100.0

Açıklayıcı Değişkenler	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		15 günde bir		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	36	92.2	1	2.6	1	2.6	1	2.6	39	100.0
İlköğrenim	107	98.2	1	0.9	1	0.9	-	-	109	100.0
Ortaöğrenim	184	99.5	1	0.5	-	-	-	-	185	100.0
Yükseköğrenim	141	91.6	7	4.5	6	3.9	-	-	154	100.0
0-5 Yıl	134	97.8	1	0.7	2	1.5	-	-	137	100.0
6-10 Yıl	116	97.5	2	1.7	1	0.8	-	-	119	100.0
11-15 Yıl	86	95.6	2	2.2	2	2.2	-	-	90	100.0
16-20 Yıl	57	96.6	2	3.4	-	-	-	-	59	100.0
21 + Yıl	75	91.4	3	3.7	3	3.7	1	1.2	82	100.0
Yok	53	96.4	2	3.6	-	-	-	-	55	100.0
1	188	96.8	3	1.6	3	1.6	-	-	194	100.0
2	134	95.8	3	2.1	3	2.1	-	-	140	100.0
3	51	96.2	1	1.9	-	-	1	1.9	53	100.0
4+	42	93.4	1	2.2	2	4.4	-	-	45	100.0
Çalışmıyor	147	97.9	1	0.7	1	0.7	1	0.7	150	100.0
Çalışıyor	321	95.3	9	2.7	7	2.0	-	-	337	100.0
Toplam	468	96.1	10	2.1	8	1.6	1	0.2	487	100.0

Alışveriş Yapma Sıklığı

Alışveriş yapan 375 deneğin alışveriş yapma sıklıkları öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; hiç öğrenim görmemiş olanlarda (% 36.4) hem hergün, hemde haftada bir, ilk öğrenim görmüş olanlar (% 46.4) ile, orta öğrenim görmüş olanlarda (% 48.9) alışverişin haftada bir, yüksek öğrenim görmüş olanlarda (% 41.4) ise hergün alışveriş yapılmasının daha yüksek oranda olduğu bulunmuştur (Tablo 25).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; 0-5 yıllık evli olanlar (% 39.1) ile, 6-10 yıllık evli olanlarda (% 41.0) haftada bir, 11-15 yıllık evli olanlarda (% 38.5) hergün, 16-20 yıllık evli olanlar (% 47.7) ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 40.0) alışverişi haftada bir yapanların oranı daha yüksektir (Tablo 25).

Konuya çocuk sayısı açısından bakıldığında; çocuğu olmayanlar (% 28.9), 1 çocuğu olanlar (% 44.4) ve 2 çocuğu olanların (% 40.4) haftada bir, 3 çocuğu olanlar (% 42.8) ile 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların (% 40.0) ise alışverişi hergün yapanların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 25).

Alışveriş yapan deneklerin alışveriş yapma sıklıkları çalışma durumlarına göre incelendiğinde; çalışmayan deneklerin % 43.5'inde, çalışan deneklerin % 37.7'sinde alışverişi haftada bir yapanların oranı daha yüksektir. Ancak bu durumun istatistiksel açıdan önemsiz olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 25).

Açıklayıcı	Hergün		Günaşırı		Haftada bir		15 günde bir		Ayda bir		Toplam	
Değişkenler	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	8	36.4	4	18.2	8	36.4	1	4.5	1	4.5	22	100.0
İlköğrenim	27	32.1	8	9.5	39	46.4	5	6.0	5	6.0	84	100.0
Ortaöğrenim	33	23.4	16	11.4	69	48.9	4	2.8	19	13.5	141	100.0
Yükseköğrenim	53	41.4	26	20.3	32	25.0	7	5.5	10	7.8	128	100.0
0-5 Yıl	27	25.7	19	18.1	41	39.1	2	1.9	16	15.2	105	100.0
6-10 Yıl	30	36.2	8	9.6	34	41.0	3	3.6	8	9.6	83	100.0
11-15 Yıl	30	38.5	11	14.1	26	33.3	6	7.7	5	6.4	78	100.0
16-20 Yıl	15	34.1	4	9.0	21	47.7	2	4.6	2	4.6	44	100.0
21 + Yıl	19	29.2	12	18.4	26	40.0	4	6.2	4	6.2	65	100.0
Yok	12	26.7	13	28.9	13	28.9	3	6.7	4	8.8	45	100.0
1	40	27.8	16	11.1	64	44.4	6	4.2	18	12.5	144	100.0
2	39	34.2	14	12.2	46	40.4	5	4.4	10	8.8	114	100.0
3	18	42.9	7	16.6	14	33.3	2	4.8	1	2.4	42	100.0
4 +	12	40.0	4	13.4	11	36.6	1	3.3	2	6.7	30	100.0
Çalışmıyor	35	31.8	13	11.9	48	43.5	6	5.5	8	7.3	110	100.0
Çalışıyor	86	32.4	41	15.5	100	37.7	11	4.2	27	10.2	265	100.0
Toplam	121	32.3	54	14.4	148	39.5	17	4.5	35	9.3	375	100.0

3.2.9. Deneklerin Ev İşlerini Yürütmek İçin Uyku, Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirmeden Fedakarlık Etme Durumu

Araştırmaya alınan deneklerin % 74.8'i uyku, dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirmeden fedakarlık ederek bazı ev işlerini yürüttüklerini, % 25.2'si ise böyle bir fedakarlıkta bulunmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 28).

Konu açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; fedakarlık etmeyenler, öğrenimi olmayanlar (% 62.2), 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar (% 51.1), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarla (% 44.2) çalışmayanlarda (% 47.4) en yüksek orandadır. Nitekim tüm açıklayıcı değişkenler ile ev işlerini yürütmek için uyku, dinlenme ve boş vakitleri değerlendirmeden fedakarlık etme durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 26).

Açıklayıcı Değişkenler	Fedakarlık Etme Durumu				Fedakarlık Etmeyen				Toplam			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenim Durumu												
Yok	17	37.8	28	62.2	45	100.0						
İlköğrenim	77	68.1	36	31.9	113	100.0						
Ortaöğrenim	153	82.7	32	17.3	185	100.0						
Yükseköğrenim	127	80.9	30	19.1	157	100.0						
		$\chi^2 = 44.60$		$p < 0.01$								
Evlilik Süresi												
0-5 Yıl	110	79.1	29	20.9	139	100.0						
6-10 Yıl	102	85.7	17	14.3	119	100.0						
11-15 Yıl	74	81.3	17	18.7	91	100.0						
16-20 Yıl	44	72.1	17	27.9	61	100.0						
21 + Yıl	44	48.9	46	51.1	90	100.0						
		$\chi^2 = 43.25$		$p < 0.01$								
Çocuk Sayısı												
Yok	41	73.2	15	26.8	56	100.0						
1	160	81.6	36	18.4	196	100.0						
2	103	73.0	38	27.0	141	100.0						
3	41	74.5	14	25.5	55	100.0						
4 +	29	55.8	23	44.2	52	100.0						
		$\chi^2 = 15.15$		$p < 0.01$								
Çalışma Durumu												
Çalışmıyor	82	52.6	74	47.4	156	100.0						
Çalışıyor	292	84.9	52	15.1	344	100.0						
Toplam	374	74.8	126	25.2	500	100.0						
		$\chi^2 = 59.48$		$p < 0.01$								

3.2.10. Deneklerin Ev İşleri İçin Başkalarından Yardım Alma Durumu

Araştırma kapsamına alınan deneklerden % 52.2'si ev işleri için başkalarından yardım almakta, % 47.8'i ise yardım almamaktadır (Tablo 27).

Deneklerin ev işleri için başkalarından yardım alma durumu öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; yüksek öğrenim görenlerin % 75.8'inin, hiç öğrenim görmemiş olanların % 46.7'sinin, orta öğrenim görmüş olanların % 47.0'sinin ve ilk öğrenim görmüş olanların da % 30.1'inin yardım aldıkları bulunmuştur. Deneklerin öğrenim durumları ile ev işleri için başkalarından yardım alma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel yönden önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 27).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; yardım almayanların oranı 6-10 yıllık (% 52.1) ve 16-20 yıllık (% 59.0) evli olanlarda daha yüksek iken, yardım alanların oranı 11-15 yıllık (% 60.4) ve 21 ve daha fazla yıllık (% 57.8) evli olanlarda yüksektir. Ancak yapılan istatistiksel analiz sonucunda evlilik süreleri ile ev işleri için başkalarından yardım alma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 27).

Konuya deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı açısından bakıldığında, yardım almayanların oranı 3 çocuğu olanlarda (% 58.2) daha yüksek iken, yardım alanların oranı 2 çocuğu olanlarda (% 55.3) daha yüksektir. Konu istatistiksel açıdan incelendiğinde aradaki ilişkinin önemli olma-

diğı saptanmıştır ($p > 0.05$) (Tablo 27).

Konunun deneklerin çalışma durumu açısından incelenmesi sonucunda; çalışan deneklerde (% 61.6) yardım alanların oranının çalışmayanlara oranla (% 31.4) daha yüksek olduğu görülmüştür. Nitekim alışma durumu ile ev işleri için başkalarından yardım alma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 27).

Açıklayıcı Değişkenler	Yardım Almayanlar		Yardım Alanlar		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	24	53.3	21	46.7	45	100.0
İlköğrenim	79	69.9	34	30.1	113	100.0
Ortaöğrenim	98	53.0	87	47.0	185	100.0
Yükseköğrenim	38	24.2	119	75.8	157	100.0
		$\chi^2 = 59.71$		$p < 0.01$		
0-5 Yıl	67	48.2	72	51.8	139	100.0
6-10 Yıl	62	52.1	57	47.9	119	100.0
11-15 Yıl	36	39.6	55	60.4	91	100.0
16-20 Yıl	36	59.0	25	41.0	61	100.0
21 + Yıl	38	42.2	52	57.8	90	100.0
		$\chi^2 = 7.57$		$p > 0.05$		
Yok	30	53.6	26	46.4	56	100.0
1	90	45.9	106	54.1	196	100.0
2	63	44.7	78	55.3	141	100.0
3	32	58.2	23	41.8	55	100.0
4+	24	46.2	28	53.8	52	100.0
		$\chi^2 = 4.01$		$p > 0.05$		
Çalışmıyor	107	68.6	49	31.4	156	100.0
Çalışıyor	132	38.4	212	61.6	344	100.0
Toplam	239	47.8	261	52.2	500	100.0
		$\chi^2 = 39.28$		$p < 0.01$		

3.2.11. Deneklerin Ev İşlerinin Yürütülmesinde Yardım Aldıkları Kişiler

Ev işlerinin yürütülmesinde başkalarından yardım aldıklarını belirten 261 deneğin % 40.2'si ücretli yardımcıdan, % 23.4'ü birinci derece yakınlarından, % 21.5'i eşinden, % 14.9'u da çocuklarından yardım almaktadır (Tablo 18).

Deneklerin ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişiler öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; öğrenim düzeyi yükseldikçe ücretli yardımcıdan yardım alanların oranı da artmaktadır. Hiç öğrenim görmemiş olanlar ile (% 52.4) ilk öğrenim görmüş olanlarda (% 61.8) çocuklarından yardım alanların oranı, orta öğrenim görmüş olanlarda ise eşinden yardım alanların oranı (% 33.3) en yüksektir. Ev işlerinin yürütülmesinde yardım alınan kişilerle öğrenim durumu arasındaki ilişki istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 28).

Konuya evlilik süreleri açısından bakıldığında sırasıyla; 0-5 yıllık (% 44.5), 6-10 yıllık (% 40.3) ve 11-15 yıllık (% 45.5) ve 16-20 yıllık (% 44.0) evli olanların en fazla ücretli yardımcıdan, 21 ve daha fazla yıllık (% 42.3) evli olanların ise çocuklarından yardım aldıkları saptanmıştır. Evlilik süreleri ile ev işlerinin yürütülmesinde yardım alınan kişiler arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 28).

Konu çocuk sayısına göre incelendiğinde; hiç çocuğu olmayanlarla (% 50.0), 1(%45.3) ve 2(%48.7) çocuğu olanların en fazla ücretli yardımcıdan, 3(% 43.5), 4 ve daha fazla (% 71.4) sayıda çocuğu olanların da çocuklarından yardım aldıkları bulunmuştur. Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı ile ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişiler arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 28) .

Konu çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan deneklerin en yüksek oranda (% 49.0) çocuklarından, çalışan deneklerin ise (% 44.3) ücretli yardımcıdan yardım aldıkları bulunmuştur. Çalışma durumu ile ev işlerinin yürütülmesinde yardım alınan kişiler arasındaki bu ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 28) .

Tablo 28. Deneklerin Ev İşlerinin Yürütülmesinde Yardım Aldıkları Kişilere ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Yardım Alınan Kişiler										
Açıklayıcı Değişkenler	Ücretli Yardımcı		Eşi		Çocuklar		1.derece Yakınları		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	1	4.8	2	9.5	11	52.4	7	33.3	21	100.0
İlköğrenim	3	8.8	3	8.8	21	61.8	7	20.6	34	100.0
Ortaöğrenim	26	29.9	29	33.3	4	4.6	28	32.2	87	100.0
Yükseköğrenim	75	63.0	22	18.5	3	2.5	19	16.0	119	100.0
			$\chi^2 = 137.51$		$p < 0.01$					
0-5 Yıl	32	44.5	24	33.3	-	-	16	22.2	72	100.0
6-10 Yıl	23	40.3	20	35.1	-	-	14	24.6	57	100.0
11-15 Yıl	25	45.5	7	12.7	7	12.7	16	29.1	55	100.0
16-20 Yıl	11	44.0	2	8.0	10	40.0	2	8.0	25	100.0
21 + Yıl	14	26.9	3	5.8	22	42.3	13	25.0	52	100.0
			$\chi^2 = 82.22$		$p < 0.01$					
Yok	13	50.0	9	34.6	-	-	4	15.4	26	100.0
1	48	45.3	31	29.2	-	-	27	25.5	106	100.0
2	38	48.7	11	14.1	9	11.5	20	25.7	78	100.0
3	6	26.1	4	17.4	10	43.5	3	13.0	23	100.0
4 +	-	-	1	3.6	20	71.4	7	25.0	28	100.0
			$\chi^2 = 121.32$		$p < 0.01$					
Çalışmıyor	11	22.4	4	8.2	24	49.0	10	20.4	49	100.0
Çalışıyor	94	44.3	52	24.5	15	7.1	51	24.1	212	100.0
Toplam	105	40.2	56	21.5	39	14.9	61	23.4	261	100.0
			$\chi^2 = 56.71$		$p < 0.01$					

3.3. DENEKLERİN PARA KULLANIMI İLE İLGİLİ BİLGİLER

Bu bölümde; deneklerin, harcadıkları parayı temin ettikleri kaynak, çalışan deneklerin kazançlarını değerlendirme biçimleri, ailede para idaresinden sorumlu olan kişi, harcamaları yapan kişi, yapılan harcamalarla ilgili olarak bütçe yapma durumları, bütçeyi yapan kişi, tasarruflarını değerlendirme biçimleri ve tasarruf yapmayan deneklerin tasarruf yapmama nedenleri incelenmiştir.

3.3.1. Deneklerin Harcadıkları Parayı Temin Ettikleri Kaynak

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 26.6'sının harcadığı parayı kendi kazandığı, % 30.8'inin tamamını eşinden aldığı, % 40.6'sının kendi kazancına ilave olarak eşinden de para aldığı bulunmuştur (Tablo 29).

Deneklerin harcadıkları parayı temin ettikleri kaynak öğrenim görmemiş olanlarla (% 95.6) ilk öğrenim görmüş olanlarda (% 64.6) harcadıkları paranın tamamını eşlerinden alanların, orta (% 44.3) ve yüksek öğrenim görmüş olanlarda (% 68.8) ise harcadıkları parayı, kendi kazançlarına ilave olarak eşlerinden de alanların oranı daha yüksektir. Nitekim bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 29).

Deneklerin çalışma durumları gözönüne alındığında; çalışmayan deneklerin % 96.8'inin harcadığı paranın tamamını eşlerinden aldığı, çalışan deneklerin % 59.0'ının kendi kazançlarına ilave olarak eşlerinden de aldıkları belirlenmiştir. Deneklerin harcadıkları parayı temin ettikleri kaynak ile çalışma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 29).

Paranın Temin Edildiği Kaynak

Açıklayıcı Değişkenler	Kendim kazan.		Tamamını eşim, alıyorum		Kendi Kazc.+ eşimden alıyorum		Kendi kişisel gelirim var		Kendi kaz.+ eşimden alıyorum		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Okunma Durumu	Yok	-	-	43	95.6	2	4.4	-	-	-	45	100.0	
	İlköğrenim	27	23.9	73	64.6	11	9.7	-	-	2	1.8	113	100.0
	Ortaöğrenim	66	35.7	32	17.3	82	44.3	-	-	5	2.7	185	100.0
	Yükseköğrenim	40	25.5	6	3.8	108	68.8	2	1.3	1	0.6	157	100.0
					$\chi^2 = 239.81$			$p < 0.01$					
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	-	-	151	96.8	-	-	-	-	5	3.2	156	100.0
	Çalışıyor	133	38.6	3*	0.9	203	59.0	2	0.6	3	0.9	344	100.0
	Toplam	133	26.6	154	30.8	203	40.6	2**	0.4	8**	1.6	500	100.0
					$\chi^2 = 476.20$			$p < 0.01$					

* Çalıştıkları halde harcadıkları paranın tamamını eşlerinden aldıklarını belirten 3 denek kazançlarının tamamını önce eşlerine verip daha sonra kendileri eşlerinden aldıklarını belirtmişlerdir.

** Tabloda χ^2 analizi uygulanabilmesi için kendi kişisel gelirime var diyen 2, kendi kazancım + eşimden alıyorum diyen 8 denek hariç tutulmuştur.

3.3.2. Çalışan Deneklerin Kazançlarını Değerlendirme Biçimi

Araştırmaya katılan çalışan deneklerin % 69.2'sinin eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planladıkları, % 13.7'sinin kişisel ihtiyaçları için bir miktar ayırıp kalanını eşlerine verdikleri, % 8.1'inin eşlerinin ayrı kendilerinin ayrı harcadıkları, % 5.5'inin de eşlerinin parayı kendilerine verip harcamaları kendilerinin planladıkları bulunmuştur (Tablo 30).

Çalışan deneklerin kazançlarını değerlendirme biçimleri öğrenim durumlarına göre incelendiğinde, öğrenim görmemiş olanlarda (% 50.0), ilk (% 41.0), orta (% 68.2) ve yüksek öğrenim görmüş olanlarda (% 77.6) eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlayanların oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 30).

Konuya deneklerin evlilik süreleri açısından bakıldığında; 0-5 yıllık (% 71.4), 6-10 yıllık (% 72.2), 11-15 yıllık (% 72.6), 16-20 yıllık (% 58.6) ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 50.0) da eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlayanların ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir (Tablo 30).

Tablo 30. Çalışan Deneklerin Kazançlarını Değerlendirme Biçimine ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Kazancın Değerlendirilme Biçimi

Açıklayıcı Değişkenler	Tamamını eşime veriyorum		Kişisel ihty. için bir mikt. harc.birlikte ya- ayr.kal.eşime pıyorus veriyorum		Eşim.kazc.birleşt. harc.birlikte ya- ayr.ayrı ben rum		Eşim bana veriy.harc.ben harc.ben pınl.		Toplam
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Yok	-	-	-	-	-	-	1	50.0	2 100.0
İlköğrenim	10	25.6	4	10.3	16	41.0	5	12.8	39 100.0
Ortaöğrenim	8	5.3	25	16.6	103	68.2	12	7.9	151 100.0
Yükseköğrenim	1	0.7	18	11.9	118	77.6	11	7.2	152 100.0
0-5 Yı1	3	2.5	17	14.3	85	71.4	11	9.3	119 100.0
6-10 Yı1	3	3.1	16	16.5	70	72.2	7	7.2	97 100.0
11-15 Yı1	3	4.1	12	16.5	53	72.6	3	4.1	73 100.0
16-20 Yı1	5	17.2	1	3.5	17	58.6	4	13.8	29 100.0
21 + Yı1	5	19.2	1	3.9	13	50.0	3	11.5	26 100.0
Toplam	19	5.5	47	13.7	238	69.2	28	8.1	344 100.0

3.3.3. Deneklerin Ailelerinde Para İdaresinden Sorumlu Olan Kişi.

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi olarak ilk sırada % 64.3 ile kendileri + eşleri gelmekte, bunu % 21.0 ile eşleri ve % 14.7 ile de kendileri izlemektedir (Tablo 31).

Deneklerin ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi öğrenim durumuna göre incelendiğinde; hiç öğrenim görmeyenler (% 62.2) ile ilk öğrenim görenlerde (% 52.2) eşleri, orta(% 51.9) ve yüksek öğrenim görenlerde (% 64.3) ise kendileri+ eşleri daha yüksek oranda para idaresinden sorumlu olan kişi olarak belirtilmiştir. Nitekim bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 31).

Konuya deneklerin evlilik süreleri açısından bakıldığında; 0-5 yıllık evli olanlar (% 58.3), 6-10 yıllık evli olanlar (% 54.6) ile 11-15 yıllık evli olanlarda (% 53.8) para idaresinden sorumlu olan kişi en yüksek oranda kendileri+ eşleri, 16-20 yıllık evli olanlar (% 32.8) ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 31.1) da en yüksek oranda "kendileri"dir. Para idaresinden sorumlu olan kişi ile evlilik süresi arasındaki bu ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 31).

Konu deneklerin çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan deneklerin % 49.4'ünde para idaresinden sorumlu olan kişi eşleri, çalışan deneklerin % 55.5'inde ise kendileri + eşleri'nin olduğu bulunmuştur. Bu durumun istatistiksel analiz sonucunda da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 31).

Para İdaresinden Sorumlu Olan Kişi

Açıklayıcı Değişkenler	Ben		Eşim		Ben Eşim		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	12	26.7	28	62.2	5	11.1	45	100.0
İlköğrenim	27	23.9	59	52.2	27	23.9	113	100.0
Ortaöğrenim	27	14.6	62	33.5	96	51.9	185	100.0
Yükseköğrenim	23	14.7	33	21.0	101	64.3	157	100.0
				$\chi^2 = 69.85$		$p < 0.01$		
0-5 Yıl	17	12.2	41	29.5	81	58.3	139	100.0
6-10 Yıl	15	12.6	39	32.8	65	54.6	119	100.0
11-15 Yıl	9	9.9	33	36.3	49	53.8	91	100.0
16-20 Yıl	20	32.8	27	44.3	14	22.9	61	100.0
21+ Yıl	28	31.1	42	46.7	20	22.2	90	100.0
				$\chi^2 = 55.88$		$p < 0.01$		
Çalışmıyor	41	26.3	77	49.4	38	24.4	156	100.0
Çalışıyor	48	14.0	105	30.5	191	55.5	344	100.0
Toplam	89	17.8	182	36.4	229	45.8	500	100.0
				$\chi^2 = 42.39$		$p < 0.01$		

3.3.4. Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişi

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde ev kirası-verenlerde, ev kirası (% 68.5), haftalık gıda harcamalarını (% 39.0) en yüksek oranda "erkek", günlük gıda harcamaları (% 47.4) evin temizlik ve bakım harcamaları (% 47.2), küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar (% 45.0), kişisel temizlik ve bakım harcamalarını "kadın", giyim (% 61.6), çocuğun bakım ve eğitim harcamalarını yapanlardan çocuğun bakım ve eğitim harcamaları (% 45.2), büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar (% 67.8) ise "müşterek" yapılmaktadır. (Tablo 32).

Ev Kirasını Veren Kişi

Ev kirası veren deneklerin ailelerinde ev kirasının kim tarafından verildiği öğrenim durumuna göre incelendiğinde; öğrenim görmeyenlerin % 53.8'inin, ilk öğrenim görenlerin % 85.5'inin, orta öğrenim görenlerin % 70.1'inin ve yüksek öğrenim görenlerin % 60.5'inin ailelerinde bu harcama en yüksek oranda "erkek" tarafından yapılmaktadır. Deneklerin ailelerinde ev kirasını veren kişi ile öğrenim durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.a).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; 0-5 (% 71.5), 6-10 (% 62.0), 11-15 (% 63.8), 16-20 (% 70.4) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 82.9) evli olanların ailelerinde ev kirası harcamasının en yüksek oranda "erkek" tarafından yapıldığı bulunmuştur. Ancak bu durumun is-

tatistiksel yönden önemli olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$) (Tablo 33-a) .

Çalışmayan deneklerin % 88.4'ünün, çalışan deneklerin de % 62.9'unun ailelerinde ev kirası harcamasının en yüksek oranda "erkek" tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Nitekim bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33-a) .

Tablo 32. Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiyeye Göre Dağılımı
Harcamaları Yapan Kişi

Harcamalar	Ben		Eşim		Birlikte		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ev Kirası	46	14.6	215	68.5	53	16.9	314 [*]	100.0
Günlük gıda harcamaları	237	47.4	150	30.0	113	22.6	500	100.0
Haftalık gıda harcamaları	145	29.0	195	39.0	160	32.0	500	100.0
Giyim harcamaları	154	30.8	38	7.6	308	61.6	500	100.0
Evin temiz.ve bk.harc.ları	236	47.2	114	22.8	150	30.0	500	100.0
Çocuğun bak.,eğt.harc.ları	127	30.4	102	24.4	189	45.2	418 ^{**}	100.0
Küçük ev eşyası ve araçlar	225	45.0	60	12.0	215	43.0	500	100.0
Büyük ev eşyası ve araçlar	26	5.2	135	27.0	339	67.8	500	100.0
Kişisel temizlik ve bakım	355	71.0	20	4.0	125	25.0	500	100.0

* 186 Denek ev sahibi olduğunu belirtmiştir.

** 82 Denekten 56'sının hiç çocuğu yok, geri kalan 26 denek ise çocuklarının yaşlarından dolayı bu harcamayı yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 33.a. Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiye ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Açıklayıcı Değişkenler	Ev Kirası					
	Ben		Eşim		Birlikte	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	5	38.5	7	53.8	1	7.7
İlköğrenim	6	10.9	47	85.5	2	3.6
Ortaöğrenim	24	18.9	89	70.1	14	11.0
Yükseköğrenim	11	9.2	72	60.5	36	30.3
			$\chi^2 = 34.92$		$p < 0.01$	
0-5 Yıl	17	16.7	73	71.5	12	11.8
6-10 Yıl	16	17.4	57	62.0	19	20.6
11-15 Yıl	6	10.3	37	63.8	15	25.9
16-20 Yıl	2	7.4	19	70.4	6	22.2
21 + Yıl	5	14.3	29	82.9	1	2.8
			$\chi^2 = 14.09$		$p > 0.05$	
Çalışmıyor	7	10.1	61	88.4	1	1.5
Çalışıyor	39	15.9	154	62.9	52	21.2
Toplam	46	14.6	215	63.9	53	16.9
			$\chi^2 = 18.83$		$p < 0.01$	

Günlük Gıda Harcamaları

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde günlük gıda harcamaları % 47.4 ile en yüksek oranda kadın tarafından yapılmaktadır. Erkeğin harcama yaptığı durumlar (% 30.0) ikinci sırada, birlikte harcama yapılan durumlar ise (% 22.6) üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 33-b).

Günlük gıda harcamalarının kim tarafından yapıldığı açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; öğrenim görmeyen (% 53.3), ilk (% 58.4), orta (% 45.4) ve yüksek öğrenim görmüş (% 40.1) kadınların ailelerinde bu harcama en yüksek oranda kadın tarafından yapılmaktadır. Bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33-b).

Konu evlilik sürelerine göre incelendiğinde; 0-5 yıllık (% 36.0), 6-10 yıllık (% 42.9), 11-15 yıllık (% 48.4), 16-20 yıllık (% 62.3) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 47.4) evli olanlarda kadının harcama yaptığı ailelerin oranı daha yüksektir. Günlük gıda harcamalarını yapan kişi ile evlilik süresi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33-b).

Çalışmayan kadınların (% 61.5) ve çalışan kadınların (% 41.0) ailelerinde de günlük gıda harcamalarını daha çok kadının yaptığı belirlenmiştir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda aradaki ilişkinin önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 33-b).

Haftalık Gıda Harcamaları

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde haftalık gıda harcamalarını % 39.0 ile en yüksek oranda "erkek" tarafından yapılmaktadır. Bunu % 32.0 ile "birlikte", % 29.0 ile de kadın tarafından yapılması izlemektedir (Tablo 33-b).

Durum açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde, öğrenimi olmayan (% 53.3) kadınlarla, orta öğrenimi olan (% 43.2) kadınların ailelerinde haftalık gıda harcamaları en yüksek oranda "erkek", ilk öğrenimi olan (% 41.6) kadınların ailelerinde "kadın", yüksek öğrenimi olan (% 44.6) kadınların ailelerinde ise "birlikte" yapılmaktadır. Nitekim bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33.b).

Konuya evlilik süresi açısından bakıldığında; 0-5 yıllık evli olanlar (% 42.4), 6-10 yıllık evli olanlar (% 47.1) ile 16-20 yıllık evli olanların (% 39.4) ailelerinde haftalık gıda harcamaları en yüksek oranda "erkek", 11-15 yıllık evli olanların (% 41.7) ailelerinde "birlikte", 21 ve daha fazla yıllık evli olanların (% 45.5) ailelerinde ise "kadın" tarafından yapıldığı bulunmuştur. Bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 33.b).

Konu deneklerin çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan deneklerin ailelerinde haftalık gıda harcamaları eşit oranda (% 38.5) hem kadın hem erkek tarafından, çalışan deneklerin ailelerinde (% 39.2) ise en yüksek oranda "erkek" tarafından yapılmaktadır. Haftalık gıda harcamalarını yapan kişi ile çalışma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.b).

Giyim Harcamaları

Deneklerin ailelerinde giyim harcamaları % 61.6 ile ilk sırada eşler tarafından birlikte yapılmakta, bunu % 30.8 ile kadın, % 7.6 ile de erkek tarafından yapılması izlenmektedir (Tablo 33-c).

Konu öğrenim durumuna göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanlar (% 42.2), ilk (% 60.2), orta (% 65.4) ve yüksek öğrenimi olan (% 63.7) kadınların ailelerinde giyim harcamaları en yüksek oranda eşler tarafından birlikte yapılmaktadır. Nitekim bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33-c).

Konuya deneklerin evlilik süresi açısından bakıldığında; 0-5 yıllık (% 68.3), 6-10 yıllık (% 62.2), 11-15 yıllık (% 70.3), 16-20 yıllık (% 57.4) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 44.4) evli olanlarda bu harcamanın en yüksek oranda birlikte yapıldığı bulunmuştur. Yapılan istatistik analiz sonucundan da bu durumun önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 33.c).

Deneklerin ailelerinde giyim harcamalarının kim tarafından yapıldığı çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan kadınların % 57.0'nin, çalışmayan kadınların % 63.6'sının ailelerinde bu harcamanın "birlikte" yapılması ilk sırada yer almaktadır. Bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.c).

Evin Temizlik ve Bakım Harcamaları

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde

evin temizlik ve bakım harcamaları % 47.2'sinin ailesinde kadın, % 30.0'unda birlikte, % 22.8'inde ise erkek tarafından yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 33-c).

Giyim harcamalarının hiç öğrenim görmeyen kadınların (% 44.4) ailelerinde "erkek" tarafından yapılması daha yüksek orandadır. Öğrenim durumunun daha da yükselmesi ile bu harcamanın "kadın" tarafından yapılma oranının arttığı görülmektedir. Giyim harcamalarını yapan kişi ile öğrenim durumu arasındaki bu ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33-c).

Konu evlilik süresine göre incelendiğinde; evlilik yılının artması ile giyim harcamalarının daha çok "kadın" tarafından yapılma oranının da arttığı bulunmuştur (0-5 yıllık % 40.3, 6-10 yıllık % 45.4, 11-15 yıllık % 44.0, 16-20 yıllık % 52.5, 21 ve daha fazla yıllık % 60.0). Yapılan istatistiksel analiz sonucunda da bu durumun önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 33-c).

Konuya deneklerin çalışma durumu açısından bakıldığında; çalışmayan kadınların % 51.9'unun çalışan kadınların % 45.1'inin ailelerinde de bu harcamanın kadın tarafından yapılması ilk sırada gelmektedir. Bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.c).

Tablo 33.c Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiyi ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

	Giyim Harcamaları						Evin Temiz. ve bk. Harcamaları						Toplam	
	Ben		Eşim		Birlikte		Ben		Eşim		Birlikte		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Yok	7	15.6	19	42.2	19	42.2	16	35.6	20	44.4	9	20.0	45	100.0
İlköğrenim	39	34.5	6	5.3	68	60.2	67	59.3	27	23.9	19	16.8	113	100.0
Ortaöğrenim	53	28.7	11	3.9	121	65.4	87	47.0	42	22.7	56	30.3	185	100.0
Yükseköğrenim	55	35.0	2	1.3	100	63.7	66	42.0	25	16.0	66	42.0	157	100.0
	$\chi^2 = 89.11$		$p < 0.01$				$\chi^2 = 33.88$		$p < 0.01$					
0-5 Yıl	39	28.1	5	3.6	95	68.3	56	40.3	31	22.3	52	37.4	139	100.0
6-10 Yıl	34	28.6	11	9.2	74	62.2	54	45.4	35	29.4	30	25.2	119	100.0
11-15 Yıl	25	27.5	2	2.2	64	70.3	40	44.0	15	16.5	36	39.5	91	100.0
16-20 Yıl	20	32.8	6	9.8	35	57.4	32	52.5	11	18.0	18	29.5	61	100.0
20 + Yıl	36	40.0	14	15.6	40	44.4	54	60.0	22	24.4	14	15.6	90	100.0
	$\chi^2 = 24.79$		$p < 0.01$		$p < 0.01$		$\chi^2 = 22.27$		$p < 0.01$					
Çalışmıyor	43	27.6	24	15.4	89	57.0	81	51.9	39	25.0	36	23.1	156	100.0
Çalışıyor	111	32.3	14	4.1	219	63.6	155	45.1	75	21.8	114	33.1	344	100.0
Toplam	154	30.8	38	7.6	308	61.6	236	47.2	114	22.8	150	30.0	500	100.0
	$\chi^2 = 19.61$		$p < 0.01$				$\chi^2 = 5.18$		$p > 0.01$					

Çocuğun Bakım ve Eğitim Harcamaları

Çocuğun bakım ve eğitim harcamalarını yapan deneklerin ailelerinde çocuğun bakım ve eğitim harcamaları % 45.9 ile en yüksek oranda kadın ve erkek tarafından birlikte yapılmaktadır. Kadının harcama yaptığı durumlar (% 30.4) ikinci sırada, erkeğin tek başına harcama yaptığı durumlar ise (% 24.4) üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 33.d).

Konu öğrenim durumuna göre incelendiğinde; kadının öğrenimi olmadığı ailelerde % 58.3 ile erkek, çocuğun eğitim harcamalarını yapan kişi olarak görülmektedir. İlk öğrenim düzeyinde erkeğin (% 37.1) ve kadının (% 36.1) harcama yaptığı durumlar birbirine yakın orandadır. Orta (% 50.6) ve yüksek öğrenim (% 59.3) görmüş kadınların bulunduğu ailelerde harcamaların daha çok kadın ve erkek tarafından birlikte yapıldığı görülmektedir. Bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33.d).

Konu evlilik sürelerine göre incelendiğinde; 15 yıllık evli olan ailelere kadar kadın ve erkeğin birlikte harcama yaptığı ailelerin oranı yüksektir. 16-20 yıllık evlilerde kadın ve erkeğin birlikte harcama yaptığı aileler ile erkeğin tek başına harcama yaptığı aileler (% 36.2) birbirine eşit orandadır. Ancak 21 ve daha fazla yıllık evli olan ailelerde erkeğin harcama yaptığı (% 42.3) ailelerin oranı yükselmektedir. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33-d).

Çalışan kadınların bulunduğu ailelerde daha çok

(% 53.1) kadın ve erkeğin birlikte harcama yaptığı, çalışmayan ailelerde ise (% 40.6) erkeğin harcama yaptığı durumlara daha çok rastlanmaktadır. Çocuğun bakım ve eğitim harcamalarını yapan kişi ile çalışma durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.d).

Açıklayıcı Değişkenler	Ben		Eşim		Birlikte		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	7	19.5	21	58.3	8	22.2	36	100.0
İlköğrenim	35	36.1	36	37.1	26	26.8	97	100.0
Ortaöğrenim	50	30.9	30	18.5	82	50.6	162	100.0
Yükseköğrenim	35	28.5	15	12.2	73	59.3	123	100.0
$\chi^2 = 53.80$ p < 0.01								
0-5 Yıl	30	31.2	16	16.7	50	52.1	96	100.0
6-10 Yıl	42	35.9	25	21.4	50	42.7	117	100.0
11-15 Yıl	17	19.3	15	17.1	56	63.6	88	100.0
16-20 Yıl	16	27.6	21	36.2	21	36.2	58	100.0
21 + Yıl	22	37.3	25	42.3	12	20.4	59	100.0
$\chi^2 = 38.56$ p < 0.01								
Çalışmıyor	41	32.1	52	40.6	35	27.3	128	100.0
Çalışıyor	86	29.7	50	17.2	154	53.1	290	100.0
Toplam	127	30.4	102	24.4	189	45.9	418	100.0
$\chi^2 = 33.10$ p < 0.01								

Küçük Ev Eşyası ve Araçlar

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar % 45.0 ile en yüksek oranda kadın tarafından yapılmakta, bunu % 43.0 ile kadın ve erkeğin birlikte yaptığı % 12.5 ile de erkeğin harcamaya yaptığı durumlar izlemektedir (Tablo 33-e).

Konuya deneklerin evlilik süresi açısından bakıldığında; 0-5 yıllık evli olanlar (% 54.7), 11-15 yıllık evli olanlar (% 50.5) ile 16-20 yıllık evli olanlarda (% 42.7) küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların daha yüksek oranda kadın ve erkek tarafından birlikte, 6-10 yıllık evli olanlarla (% 51.3) 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 58.9) kadın tarafından yapıldığı bulunmuştur. Küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların kim tarafından yapıldığı ile evlilik süresi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33.e).

Konu deneklerin çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan kadınların % 50.6'nın ailelerinde küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların kadın, çalışan deneklerin % 47.7'nin ailelerinde ise eşler tarafından birlikte yapıldığı görülmüştür. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 33.e).

Büyük Ev Eşyası ve Araçlar

Araştırma kapsamına giren deneklerin ailelerinde büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların % 67.8 ile kadın ve erkek tarafından birlikte yapıldığı ilk sırada yer almaktadır. Daha sonra bunu % 27.0 ile harcamaları erkeğin yaptığı aileler ve % 5.2 ile de kadının yaptığı aileler izlemektedir (Tablo 33.e).

Konu deneklerin öğrenim durumuna göre incelendiğinde; hiç öğrenim görmemiş olanların (% 44.5) ailelerinde bu harcamanın en yüksek oranda erkek tarafından, ilk (% 54.9), orta (% 72.4) ve yüksek öğrenim görmüş olanların (% 76.4) ailelerinde ise eşler tarafından birlikte yapılmaktadır. Nitekim bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.e).

Konuya evlilik süresi açısından bakıldığında; 0-5 yıllık (% 73.4), 6-10 yıllık (% 68.9), 11-15 yıllık (% 78.0), 16-20 yıllık (% 49.2) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 60.0) evli olan kadınların ailelerinde büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların kadın ve erkek tarafından birlikte yapıldığının ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durumun istatistiksel yönden önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33.e).

Çalışmayan kadınların (% 61.5) ve çalışan kadınların (% 70.7) bulunduğu ailelerde büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların daha çok kadın ve erkek tarafından yapıldığı saptanmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda bu durumun istatistiksel açıdan önemli olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$) (Tablo 33.e).

Kişisel Temizlik ve Bakım

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde kişisel temizlik ve bakım harcamalarının % 71.0 ile birinci sırada kadın, % 25.0 ile ikinci sırada eşler tarafından birlikte ve % 2.0 ile üçüncü sırada da erkek tarafından yapıldığı belirlenmiştir (Tablo 33.e).

Konu öğrenim durumuna göre incelendiğinde; öğrenim görmemiş olanlar (% 51.0), ilk öğrenim görmüş olanlar (% 68.1), orta öğrenim görmüş olanlarla (% 75.1) yüksek öğrenim görmüş olanların (% 73.9) ailelerinde kişisel temizlik ve bakım harcamalarının kadın tarafından yapıldığı aileler daha yüksek orandadır. Nitekim bu durumun istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 33.e).

Konuya evlilik süresi açısından bakıldığında; 0-5 yıllık (% 73.4), 6-10 yıllık (% 68.9), 11-15 yıllık (% 78.0), 16-20 yıllık evli olanlarla (% 49.2) 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 60.0) kişisel temizlik ve bakım harcamalarının kadın tarafından yapıldığı ailelerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 33.e).

Konu deneklerin çalışma durumuna göre incelendiğinde; çalışmayan (% 61.5) ve çalışan (% 70.7) deneklerin yarısından fazlasının ailelerinde bu harcamanın yine kadın tarafından yapıldığı bulunmuştur. Deneklerin çalışma durumu ile kişisel temizlik bakım harcamalarını yapan kişi arasındaki ilişkinin istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 33-e).

Tablo 33.e Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişiyi ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Harcamalar

	Küçük Ev Eyaşısı ve Araçlar						Büyük Ev Eyaşısı ve Araçlar						Kişisel Temizlik ve Bakım						Toplam	
	Ben			Eşim			Ben			Eşim			Ben			Eşim			Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Yok	21	46.6	12	26.7	12	26.7	2	4.4	20	44.5	23	5.1	23	51.0	11	24.5	11	24.5	45	100.0
İlköğrenim	57	50.4	20	17.7	36	31.9	12	10.6	39	34.5	62	54.9	77	68.1	4	3.6	32	28.3	113	100.0
Ortaöğrenim	76	41.1	20	10.8	89	48.1	7	3.8	44	23.8	134	72.4	139	75.1	2	1.1	44	23.8	185	100.0
Yükseköğrenim	71	45.2	8	5.2	78	49.6	5	3.2	32	20.4	120	76.4	116	73.9	3	1.9	38	24.2	157	100.0
	$\chi^2 = 27.79$			$p < 0.01$			$\chi^2 = 26.01$			$p < 0.01$			$\chi^2 = 56.66$			$p < 0.01$				
0-5 Yıl	50	35.9	13	9.4	76	54.7	3	2.2	34	24.4	102	73.4	101	72.7	2	1.4	36	25.9	139	100.0
6-10 Yıl	61	51.3	17	14.3	41	34.5	6	5.0	31	26.1	82	68.9	79	66.4	4	3.4	36	30.2	119	100.0
11-15 Yıl	37	40.7	8	8.8	46	50.5	-	-	20	22.0	71	78.0	69	75.8	1	1.1	21	23.1	91	100.0
16-20 Yıl	24	39.3	11	18.0	26	42.7	6	9.8	25	41.0	30	49.2	46	75.4	4	6.6	11	18.0	61	100.0
21 + Yıl	53	58.9	11	12.2	26	28.9	11	12.2	25	27.8	54	60.0	60	66.7	9	10.0	21	23.3	90	100.0
	$\chi^2 = 24.00$			$p < 0.01$			$\chi^2 = 29.92$			$p < 0.01$										
Çalışmıyor	79	50.6	26	16.7	51	32.7	7	4.5	53	34.0	96	61.5	114	73.1	14	9.0	28	17.9	156	100.0
Çalışıyor	146	42.4	34	9.9	164	47.7	19	5.5	82	23.8	243	70.7	241	70.1	6	1.7	97	28.2	344	100.0
Toplam	225	45.0	60	12.0	215	43.0	26	5.2	135	27.0	339	67.8	355	71.0	20	4.0	125	25.0	500	100.0
	$\chi^2 = 11.32$			$p < 0.01$			$\chi^2 = 5.62$			$p > 0.05$			$\chi^2 = 18.67$			< 0.01				

3.3.5. Deneklerin Bütçe Yapma Durumu

Araştırmaya alınan deneklerin % 76.8'i yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe yaptıklarını, % 23.2'si yapmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 34).

Deneklerin yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe planlaması yapma durumları öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanların (% 60.0) yarısından çoğunun bütçe yapmadıkları, öğrenim düzeyinin yükselmesi ile bütçe yapanların oranının arttığı saptanmıştır. Bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$) (Tablo 34).

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; 0-5 (% 82.0), 6-10 (% 75.6), 11-15 (% 84.6), 16-20 yıllık evli olanlarla (% 72.1) 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 65.6) yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe planlaması yapanların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Nitekim bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.05$) (Tablo 34).

Konuya çalışma durumu açısından bakıldığında; çalışan deneklerin (% 84.0) yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe planlaması yapanlarının oranı, çalışmayan (% 60.9) deneklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aradaki bu ilişkinin istatistiksel yönden de önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 34).

Tablo 34. Deneklerin Yaptıkları Harcamalarla İlgili Olarak Bütçe Yapma Durumlarına ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Açıklayıcı Değişkenler	Bütçe Yapma Durumu					
	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	18	40.0	27	60.0	45	100.0
İlköğrenim	78	69.0	35	31.0	113	100.0
Ortaöğrenim	154	83.2	31	16.8	185	100.0
Yükseköğrenim	134	85.4	23	14.6	157	100.0
	$\chi^2 = 48.79$		$p < 0.01$			
0-5 Yıl	114	82.0	25	18.0	139	100.0
6-10 Yıl	90	75.6	29	24.6	119	100.0
11-15 Yıl	77	84.6	14	15.4	91	100.0
16-20 Yıl	44	72.1	17	27.9	61	100.0
21 + Yıl	59	65.6	31	34.4	90	100.0
	$\chi^2 = 12.46$		$p < 0.05$			
Çalışmıyor	95	60.9	61	39.1	156	100.0
Çalışıyor	284	84.0	55	16.0	344	100.0
Toplam	384	76.8	116	23.2	500	100.0
	$\chi^2 = 31.17$		$p < 0.01$			

3.3.6. Bütçe Yapan Deneklerin Ailelerinde Bütçeyi Yapan Kişi

Araştırma kapsamına alınan deneklerden bütçe yapanların ailelerinde bütçe en yüksek oranda eşler tarafından birlikte (% 72.9) yapılmaktadır (Tablo 35).

Konu deneklerin öğrenim durumuna göre incelendiğinde; bu türde bütçe yapanların oranı orta öğrenim (% 78.0) ve yüksek öğrenim (% 78.3) görenlerde, öğrenimi olmayan (% 50.0) ve ilk öğrenimi olanlardan (% 58.9) yüksektir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda bu durumun önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$) (Tablo 35).

Konuya deneklerin evlilik süresi açısından bakıldığında; bütçenin 0-5 yıllık evli olanlarda (% 84.2) eşler tarafından birlikte yapılma oranının 6-10 yıllık evli olanlar (% 72.2), 11-15 yıllık evli olanlar (% 75.3), 16-20 yıllık evli olanlar (% 68.2) ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlardan (% 52.5) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Deneklerin ailelerinde bütçe yapan kişi ile evlilik süresi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 35).

Çalışma durumu göz önüne alındığında; çalışan deneklerin ailelerinde (% 76.5) birlikte bütçe yapanların oranının, çalışmayan deneklerden (% 62.1) daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 35).

Tablo 35. Bütçe Yapan Deneklerin Ailelerinde Bütçeyi Yapan Kişiy ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Bütçeyi Yapan Kişi

Açıklayıcı Değişkenler	Eşim		Ben		Birlikte		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenim Durumu	Yok	5	27.8	4	22.2	9	18	100.0
	İlköğrenim	25	32.1	7	9.0	46	78	100.0
	Ortaöğrenim	19	12.3	15	9.7	120	154	100.0
	Yükseköğrenim	19	14.2	10	7.5	105	134	100.0
Evlilik Süresi			$\chi^2 = 21.72$		$p < 0.01$			
	0-5 Yıl	10	8.8	8	7.0	96	114	100.0
	6-10 Yıl	19	21.1	6	6.7	65	90	100.0
	11-15 Yıl	11	14.3	8	10.4	58	77	100.0
	16-20 Yıl	7	15.9	7	15.9	30	44	100.0
	21 + Yıl	21	35.6	7	11.9	31	59	100.0
Çalışma Durumu			$\chi^2 = 26.39$		$p < 0.01$			
	Çalışmıyor	25	26.3	11	11.6	59	95	100.0
	Çalışıyor	43	14.9	25	8.6	221	289	100.0
	Toplam	68	17.7	36	9.4	280	384	100.0
			$\chi^2 = 7.96$		$p < 0.05$			

3.3.7. Tasarruf Yapan Deneklerin Tasarruflarını Değerlendirme Şekli

Çalışmaya katılan deneklerden tasarruf yapan 230 denekğin tasarruflarını değerlendirme şekilleri arasında birinci sırada tasarruflarını gayrimenkule yatıranların (% 28.3), ikinci sırada altın alanların (% 27.8) geldiği, bunu beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranların (% 20.9) izlediği bulunmuştur (Tablo 36).

Öğrenimi olmayanlar (% 85.7) ile ilköğrenimi olanlarda (% 50.0) beklenmedik harcamalar için parayı yanında bulunduranların, orta öğrenimi olanlarda (% 38.3) altın alanların yüksek öğrenimi olanlarda (% 41.2) ise tasarruflarını gayrimenkule yatıranların oranı daha yüksek bulunmuştur (Tablo 36).

Konu evlilik yılına göre incelendiğinde; 0-5 yıllık evli olanlar (% 31.5), 6-10 yıllık evli olanlarla (% 36.4), 11-15 yıllık evli olanlarda (% 24.5) tasarruflarını altın alarak değerlendirenler, 16-20 yıllık evli olanlar (% 45.5) ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda (% 38.7) beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranların oranı diğer gruplardan daha yüksektir (Tablo 36).

Deneklerin çalışma durumu gözönüne alındığında; tasarruf yapan çalışmayan deneklerin yarısından fazlasının (% 60.7) tasarruflarını beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranların oranı, çalışan deneklerin % 36.2 sinde ise gayrimenkule yatıranların oranı daha yüksektir. Nitekim bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$) (Tablo 36).

Tablo 36. Tasarruf Yapan Deneklerin Tasarruflarını Değerlendirme Şekline ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Tasarrufları Değerlendirme Şekli

Açıklayıcı Değişkenler	Döviz alıyorum		Bankaya yatırıyorum		Altın alıyorum		Gayrimenkule yatırıyorum		Beklenmedik harc. için yatırım. tutuyorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yok	-	-	1	7.2	-	-	1	7.2	12	85.7	14	100.0
Öğrenim Durumu	-	-	6	15.8	10	26.3	3	7.9	19	50.0	38	100.0
İlköğrenim	6	7.4	15	18.5	31	38.3	21	25.9	8	9.9	81	100.0
Ortaöğrenim	7	7.2	18	18.6	23	23.7	40	41.2	9	9.3	97	100.0
Yükseköğrenim	6	8.2	13	17.8	23	31.5	19	26.0	12	16.5	73	100.0
0-5 Yıl	4	7.3	7	12.7	20	36.4	18	32.7	6	10.9	55	100.0
6-10 Yıl	1	2.0	9	18.4	12	24.5	19	38.8	8	16.3	49	100.0
11-15 Yıl	2	9.1	5	22.7	4	18.2	1	4.5	10	45.5	22	100.0
16-20 Yıl	-	-	6	19.1	5	16.1	8	25.8	12	38.7	31	100.0
21 Yıl	-	-	7	12.5	13	23.2	2	3.6	34	60.7	56	100.0
Çalışmıyor	13	7.5	33	19.0	51	29.3	63	36.2	14	8.0	174	100.0
Çalışıyor	13	5.6	40	17.4	64	27.8	65	28.3	48	20.9	230	100.0
Toplam												

$$\chi^2 = 78.05 \quad p < 0.01$$

3.3.8. Tasarruf Yapmayan Deneklerin Tasarruf Yapmama Nedenleri

Araştırma kapsamına alınan tasarruf yapmayan 270 denekten % 88.9'unun parasının harcamaları için ancak yeterli olması, % 5.5'inin eşi tasarruf yaptığı için, % 5.2'sinin gerek duymama, % 0.4'ünün ise hem kendilerinin hem de eşlerinin çalışması nedeni ile tasarruf yapmadıkları bulunmuştur (Tablo 37).

Tasarruf yapmayan deneklerin tasarruf yapmama nedenleri açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; deneklerin tüm açıklayıcı değişkenlerde "Paralarının harcamaları için ancak yeterli olması"ndan dolayı tasarruf yapmayanların ilk sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 37).

Tablo 37. Tasarruf Yapmayan Deneklerin Tasarruf Yapmama Nedenlerine ve Açıklayıcı Değişkenlere Göre Dağılımı

Tasarruf Yapmama Nedenleri

Açıklayıcı Değişkenler	Param harcama- larım için an- cak yeterli		Her ikimizde çalıştığımız için		Eşim Yaptığı için		Gerek duymu- yorum		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Öğrenim Durumu										
Yok	24	77.4	-	-	4	12.9	3	9.7	31	100.0
İlköğrenim	67	89.3	-	-	6	8.0	2	2.7	75	100.0
Ortaöğrenim	97	93.3	-	-	3	2.9	4	3.8	104	100.0
Yükseköğrenim	52	86.7	1	1.7	2	3.3	5	8.3	60	100.0
Evlilik Süresi										
0-5 Yıl	59	89.4	1	1.5	1	1.5	5	7.6	66	100.0
6-10 Yıl	58	92.1	-	-	3	4.7	2	3.2	63	100.0
11-15 Yıl	39	92.8	-	-	2	4.8	1	2.4	42	100.0
16-20 Yıl	31	77.5	-	-	5	12.5	4	10.0	40	100.0
21 + Yıl	53	89.8	-	-	4	6.8	2	3.4	59	100.0
Çalışma Durumu										
Çalışmıyor	86	86.0	-	-	9	9.0	5	5.0	100	100.0
Çalışıyor	154	90.6	1	0.6	6	3.5	9	5.3	170	100.0
Toplam	240		1	0.4	15	5.5	14	5.2	270	100.0

4. TARTIŞMA

Bu araştırma, kadınların zaman ve para kullanımına ilişkin durumlarını inceleyerek, kadının çalışma (iş ve Evişi), dinlenme ve boş zaman değerlendirme için harcadığı zamanı saptamak, kadının çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresi v.b. nin zaman ve para kullanımı üzerindeki etkilerini karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma kapsamına, Ankara'nın farklı semtlerinde oturan ve farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip olan denekler, Hacettepe Üniversitesi Personel Müdürlüğünden alınan listelerden yararlanılarak basit tesadüfi örneklem tekniği ile seçilmiştir. Toplam denek sayısı 500 evli kadından oluşmaktadır.

Aileler Hakkında Genel Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan deneklerin % 90.8'inin ailesi çekirdek, % 9.2'sinin ise geniş aile tipindedir.

Deneklerin ailelerinin % 11.4'ünün 2, % 36.4'ünün 3, % 26.2'sinin 4 kişiden, % 26.0'sının ise 5 ve daha fazla kişiden oluştuğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına giren deneklerin ailelerinde, aile reislerinin % 45.6'sı yüksek öğrenim, % 31.8'i orta öğrenim, % 22.2'si ilköğrenim, % 0.4'ü ise hiç öğrenim görmemiştir.

Deneklerin Çalışma ve Öğrenim Durumları

İkinci Dünya savaşından sonraki yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de çalışan kadınların sayısında hızlı bir artış olmuş ve bu artış hala devam etmektedir (8,9,40,42). Ülkemizde 1980 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre işgücüne katılan kadın sayısı 6.927.936 iken 1985 genel nüfus sayımında bu rakam 7.647.265'e yükselmiştir(44).

Araştırmaya katılan kadınların % 68.8'ini ev dışında bir işte çalışanların, % 31.2'sini ise çalışmayanların oluşturduğu belirlenmiştir.

Kadının çalışıp çalışmamasında öğrenim durumu önemli bir değişkendir. Kadın öğrenim düzeyi arttıkça daha fazla çalışmak istemektedir(39). Nitekim araştırma kapsamına alınan orta(% 43.9) ve yüksek öğrenim gören (% 44.2) denekler arasında çalışanlar çoğunluğu oluştururken ilköğrenim görenlerde çalışanların oranı düşüktür(% 11.3). Deneklerin öğrenim düzeylerinin yükselmesine paralel olarak çalışanların oranı da artmaktadır. Öğrenim ve çalışma durumu arasındaki bu ilişkinin istatistiksel açıdan da önemlilik taşıdığı görülmüştür ($p < 0.01$).

Deneklerin Evlilik Süresi ve Sahip Oldukları Çocuk Sayısı

Araştırmaya alınan deneklerin % 27.8'i 0-5 yıllık, % 23.8'i 6-10 yıllık, % 18.2'si 11-15 yıllık, % 12.2'si 16-20 yıllık, % 18.0'i de 21 ve daha fazla yıllık evlidir.

Araştırmaya katılan deneklerin % 39.2'sinin 1, % 28.2'sinin 2, % 11.0'inin 3, % 10.4'ünün 4 ve daha sayıda çocuğunun olduğu belirlenmiştir.

Deneklerin Çalışma Nedenleri

Ekonomik nedenler kadının çalışması için motive edici faktörlerdendir. Mali nedenler ve düşük aile geliri arasında önemli bir korelasyon vardır. Bu durumda çalışan kadınların, çalışma nedenleri çoğunlukla ekonomik nedenlere dayanmakta ve sırf bu nedenlerden çalışmaya devam etmektedirler(39).

Araştırma kapsamına alınan çalışan deneklerin % 45.9'u ekonomik nedenlerden, % 17.4'ü bir meslek sahibi oldukları için, % 10.8'i çalışmayı sevdikleri için, % 0.9'u zamanlarını iyi kullanmak istedikleri için, % 25.0'si ise hem ekonomik nedenlerden, hem de çalışmayı sevdikleri için çalışmaktadırlar. Topçuoğlu (49), Mangır (65), Çiftçi(66) tarafından yapılan çalışmalarda da deneklerin çoğunluğunun ekonomik nedenlerle çalıştıkları saptanmıştır.

Deneklerin çalışma nedenleri öğrenim durumlarına göre incelendiğinde, ilk (% 89.7) ve orta öğrenim görmüş olanlarının (% 62.3) ilk sırada ekonomik nedenlerden, yüksek öğrenim görmüş olanlarının (% 36.2) ise hem ekonomik nedenlerden hem de çalışmayı sevdikleri için çalıştıkları bulunmuştur.

Deneklerin Zaman Kullanımı İle İlgili Bilgiler

Herkesin günde 24 saati vardır. Bu 24 saatin kullanılış şekli onun değerine etki eder. İnsanların diğer kaynakların aksine eşit olarak sahip oldukları bu kaynağın saklanması, tasarrufu söz konusu olamaz. Ancak zamanı iyi veya kötü kullanmak söz konusu olabilir(16). Zaman kullanımı ile ilgili çalışmalar, kişilerin zamanlarının 1/3'nü uyuma ve dinlenmeye, 1/3'nü çalışmaya, 1/3'nü arzu ettikleri faaliyetleri (boş zaman faaliyetleri) yapmaya veya rolleri ile ilişkili fonksiyonlar için harcadıklarını göstermektedir(54).

Deneklerin Uyku İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Araştırma kapsamına alınan deneklerin uyku için haftada harcadıkları süre 28-84 saat arasında değişmekte olup, ortalama 52.46 saat/haftadır ($S = 8.86$, $S_x^2 = 0.40$).

Deneklerin öğrenim düzeyi arttıkça uyku için harcadıkları süre azalmakta (öğrenimi olmayanlar 57,71 saat/hafta, ilk öğrenimi olanlar 56.12 saat/hafta, orta öğrenimi olanlar 50.70 saat/hafta, yükseköğrenimi olanlar 50.38 saat/hafta) evlilik yılının artması ile uyku harcanan süre artmaktadır.

Öğrenimi olmayan deneklerle, orta ve yüksek öğrenimi olan deneklerin, ilk öğrenimi olan deneklerle orta ve yüksek öğrenimi olan deneklerin uyku için harcadıkları süreler

arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Uyku için harcanan süre deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde, 0-5 yıllık evli olanlarla 16-20 yıllık ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanların uyku için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$).

Araştırmaya alınan deneklerden 1 çocuğu olanlarda uyku için harcanan sürenin en az (50.75 saat/hafta) 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarda ise en fazla (57.08 saat/hafta) olduğu bulunmuştur. Çocuğu olmayan deneklerle 3 yada 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan deneklerin, 1 çocuğu olan deneklerle 3 veya 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan deneklerin uyku için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemlilik taşıdığı görülmüştür ($p < 0.01$).

Çalışmayan deneklerin uyku için harcadıkları sürenin (58.65 saat/hafta), çalışan deneklerden (49.65 saat/hafta) fazla olduğu saptanmıştır. Deneklerin çalışma durumları ile uyku için harcadıkları süre arasındaki farkın istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Deneklerin Çalışma İçin Harcadıkları Süre

Araştırma kapsamına alınan deneklerden çalışan 344 deneğin % 99.4'ü haftada 40 saat, % 0.3'ü haftada 30 saat, % 0.3'ü de haftada 25 saat çalışmaktadır ($\bar{x} = 39.93$ saat/hafta, $S = 35.12$, $S_{\bar{x}} = 1.91$).

Deneklerin Eyden İŖe Gidip Gelmek İçin Harcadıkları Süre

Çalışmaya katılan çalışan deneklerin evden işe gidip gelmek için haftada harcadıkları süre 0.42-20.00 saat arasında değişmekte olup ortalama 6.00 saat/haftadır ($S = 3.37$, $S_{\bar{x}} = 0.19$).

Deneklerin Ev İşleri İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Genel olarak ailede tüm ev işleri için harcanan zaman; ailenin kompozisyonuna, ailenin içinde bulunduğu yaşam dönemi- ne, ailenin yerleşim yerine, yetişkin aile bireylerinin karakteristiklerine (cinsiyet, yaş, evlilik durumu, öğrenim ve kadının çalışıp çalışmama durumu), ailedeki çocukların yaşı ve sayısı, sahip olunan araç ve gereçler gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bunların yanısıra zaman kullanımı, belirli haftalık ve mevsimlik işlerde de değişiklik gösterebilmektedir (14,17,19). Ayrıca kadının yaptığı işi sevip sevmemesi de işe harcadığı zamanda etkili olmaktadır. Kadın sevdiği işe daha fazla zaman harcamaktadır(92).

Araştırma kapsamına alınan deneklerden ev işlerini yapanların ev işleri için haftada ortalama 44.91 saat harcadıkları saptanmıştır. Terzioğlu'nun (67) yaptığı çalışmada kadınların ev işlerine 32.93 saat/hafta, Warren'in (69) yaptığı çalışmada 52.00 saat/hafta, Dickins'in (68) alışmasında 40.50 saat/hafta, Hall ve Schroeder'in araştırmasında 49.30 saat/hafta, Nickols ve Metzen'in (31) alışmasında da kadın-

ların ev işlerine 1968 yılında 36.8 saat/hafta, 1973 de 32.4 saat/hafta harcadıkları bulunmuştur. Araştırma sonuçlarında kadınların ev işlerine harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın, bu araştırmaların farklı kesimlerde yapılmış olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Çalışmaya katılan deneklerden ev işlerini yapanlar ev işleri arasında en fazla zamanı 15.43 saat/hafta ile çocuk bakımına ayırmaktadırlar.

Bunu haftada ortalama 9.16 saat ile yemek hazırlama, 7.45 saat ile evin temizlik ve bakımı, 3.93 saat ile bulaşık yıkama, 3.84 saat ile çamaşır yıkama, 3.05 saat ile alışveriş ve en az zamanı da 2.05 saat ile ütü yapma izlemektedir.

Wiegand (91) yaptığı çalışmada ev kadınlarının yiyecek hazırlamaya günde 1.6 saat, bulaşık yıkamaya 1.0 saat, evin bakımına 1.6 saat, giyim eşyalarının bakımına 1.6 saat, alışveriş ve kayıt tutma için de 0.5 saat harcadıklarını bulmuştur.

Hall ve Schroeder (76) tarafından yapılan çalışmada yemek hazırlamaya 13.0 saat/hafta, evin bakımına 10.8 saat/hafta, bulaşık yıkamaya 5.5 saat/hafta, idare ve alışverişe 4.1 saat/hafta zaman harcandığı bulunmuştur. Terzioğlu(67) da yaptığı araştırmada ev kadınlarının yemek hazırlamaya 13.00, bulaşık yıkamaya 7.08, ev temizliğine 8.42, çamaşır yıkamaya 3.46, ütü yapmaya 0.97 saat/hafta zaman harcadıklarını bulmuştur. Szalai'nin (75) yönettiği çalışmada farklı

lkelerden kadınların hafta içi günlerde uyku, yemek ve kişisel ihtiyaçlara 11.1, ocuk bakımına 1.1, ev işlerine 7.6 saat harcadıklarını saptamıştır.

Ev işlerini yapan deneklerin ev işlerine harcadıkları süre öğrenim durumlarına göre incelendiğinde, tüm ev işlerine harcanan zamanın yüksek öğrenim görenlerde (41.70 saat/hafta) ilk öğrenim görenlerden (47.17 saat/hafta) daha düşük olduğu görülmüştür. Bu, araştırmaya alınan deneklerden yüksek öğrenim grubunda olanların çoğunluğunu çalışan deneklerin oluşturmalarına bağlanabilir.

Çalışmaya katılan deneklerden ocuk bakımını yapan deneklerin öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile ocuk bakımı için harcadıkları zaman artmakta, evin temizlik ve bakımı için harcanan zaman azalmaktadır.

Öğrenimi olmayan deneklerle orta ve yüksek öğrenimi olan deneklerin ocuk bakımı için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu durum, öğrenim düzeyleri yüksek olan deneklerin daha çok çalışan denekler olması ve bu deneklerin de ev işlerinin yapımında daha çok ücretli yardımcıdan yardım alıyor olmaları nedeni ile ocuk bakımı için harcayacakları zamanın daha çok olduğunu düşündürebilir. Ev işlerini yapan deneklerin öğrenim görmemiş olanları ile ilköğrenim görmüş olanlarının haricinde, diğ er tüm öğrenim gruplarında olanlarının aralarında evin temizlik ve bakımı için harcanan süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$). Bu durumun araştırmaya alınan

denekler arasında, çalışanların oranının orta ve yüksek öğrenim grubunda daha yüksek oluşundan ve bu gruplarda çalışan kadınların oranının yüksek olması nedeniyle ev işlerine daha az zaman harcıyor olmalarına bağlanabilir.

Çalışmaya alınan deneklerden ev işlerini yapanlardan 0-5 yıllık evli olanlarının ev işlerine harcadıkları zamanın en fazla (48.81 saat/hafta), 11-15 yıllık evli olanlarının ise en az (39.55 saat/hafta) olduğu bulunmuştur. Bu durum evliliğin ilk yıllarında kadınların ev işlerinin yapımında fazla tecrübeli olmamaları ve yeterli pratiklerinin olmamasından kaynaklandığını düşündürebilir.

Ev işlerini yapan deneklerin, 0-5 yıllık, 6-10 yıllık, 11-15 yıllık ve 16-20 yıllık evli olanlarında çocuk bakımı için harcanan zaman giderek azalmakta iken 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda çocuk bakımı için harcanan zaman tekrar artmaktadır. Bu deneklerin ilk evlilik yıllarında çocuklarının yaşlarının küçük olması nedeniyle daha çok bakıma ihtiyaçlarının olması, çocukların yaşlarının ilerlemesi ile kadınların çocuk bakımı için harcayacakları zaman ihtiyacının azalması (79), 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda ise çocuk bakımı için harcanan sürenin artışı da torunlarına bakmak için zaman harcamalarından kaynaklandığını düşündürebilir. Telsiz (93) tarafından yapılan çalışmada, çocukları oluktan sonra çocuk bakımı ve ev işleri konusunda yardımcılar olduğunu belirten 132 kadından % 90.9'unun yardımcılarının yakınları olduğu saptanmıştır.

Çocuk bakımını yapan deneklerden 0-5 yıllık evli olanlar ile 6-10 yıllık, 11-15 yıllık, 16-20 yıllık, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarının çocuk bakımı için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Ev işlerini yapan deneklerin ev işleri için harcadıkları zaman çocuğu olmayan deneklerde en az (25.51 saat/hafta), 3 çocuğu olan deneklerde ise en fazladır (49.53 saat/hafta). Hall ve Schroeder'in (76) yaptıkları çalışmada da çocuğu olmayan kadınların ev işlerine çocuğu olan kadınlardan daha az zaman harcadıkları bulunmuştur. İki araştırma bulgusu arasındaki benzerlik, kadının sahip olduğu çocuk sayısının artması ile birlikte evle ilgili faaliyetlere (yemek, hazırlama, ev temizliği bakımı, çamaşır yıkama, ütü yapma, bulaşık yıkama v.b) daha fazla zaman harcadığından kaynaklandığını düşündürebilir.

Çocuk bakımını yapan kadınların sahip oldukları çocuk sayısının artması ile çocuk bakımı için harcanan zaman azalmaktadır. Ancak 1 çocuğu olanların çocuk bakımı için harcadıkları süre ile 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların harcadıkları süre arasındaki farklılık istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Nickols ve Metzen'e (31) göre kadının çalışma için harcadığı süre, kadının ev işlerine harcayacağı zamanı belirleyen, sınırlayan tek ve en önemli faktördür.

Çalışmaya alınan kadınlardan ev işlerini yapan çalışan kadınların (42.55 saat/hafta) ev işlerine harcadıkları zamanın çalışmayanlardan (49.92 saat/hafta) daha az olduğu bulunmuştur. Foster ve Metzen (23) Wheelar ve Arvey (32) Vanek (53) Szinovacz (57) Hall ve Schroeder (76) Wiegand (91) ve Walkerve Woods (94) Hafstrom ve Schram (88) da yaptıkları çalışmalarda çalışan kadınların ev işlerine çalışmayan kadınlardan daha az zaman harcadıklarını bulmuşlardır.

Araştırmaya alınan çalışmayan denekler, yemek hazırlamaya (9.84 saat/hafta), evin temizlik bakımına (11.65 saat/hafta), çamaşır yıkamaya (5.07 saat/hafta), bulaşık yıkamaya (4.24 saat/hafta) çalışan deneklerden daha fazla zaman harcamaktadırlar. Nitekim çalışan ve çalışmayan deneklerin yemek hazırlama ($p < 0.05$), evin temizlik ve bakımı ($p < 0.01$), çamaşır yıkama ($p < 0.01$) ve bulaşık yıkama ($p < 0.05$) için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir.

Deneklerin Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirme İçin Haftada Harcadıkları Ortalama Süre

Boş vakit değerlendirme, faaliyetleri, yaratıcı faaliyetlere iştirak etme veya kişilerin kendilerine zevk veren psikososyal durum olarak da tanımlanabilir. Boş zaman faaliyetleri birşeyden zevk almak için sosyal ve rekreasyonel faaliyetlere devam etmektir (80). Yapılan gözlemlerden, boş zaman saatlerinin genellikle kazanılmadığı, kullanılabilen toplam zamandan iş veya çalışma saatlerine harcanan bireysel saat-

lerden kalan zaman olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan deneklerin dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirme için haftada ortalama 38.44 saat harcadıkları bulunmuştur. Warren'in (69) çalışmasında boş vakit değerlendirme için haftada harcanan zamanın 3-16 saat arasında değiştiği, U.S.A. Bureau of Home Economics (96) kayıtlarına göre de şehirde yaşayan ev halkının boş vakit değerlendirme için toplam 36 saat 24 dakika/hafta harcadıkları belirtilmiştir.

Bu araştırmada deneklerin dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için harcadıkları sürede en fazla zamanı 9.03 saat/hafta ile aile bireyleri ile konuşma ve sohbet almakta, bunu 8.80 saat/hafta ile T.V izleme, radyo dinleme ve 7.08 saat/hafta ile çeşitli el işleri ile uğraşmaya harcanan zaman izlemektedir. Juster ve Stafford (97) da yaptıkları çalışmada deneklerin okuma, konuşmaya 0.30, sohbete 2.18, T.V izlemeye 13.95, radyo dinlemeye 0.39 saat/hafta zaman harcadıklarını bulmuşlardır.

Araştırmaya katılan deneklerin dinlenme ve boş vakitlerini değerlendirme için haftada harcadıkları süre öğrenim durumlarına göre incelendiğinde, ilk öğrenimi olanların (44.16 saat/hafta) en fazla, yüksek öğrenimi olanların (34.04 saat/hafta) ise en az süreyi harcadıkları bulunmuştur. Bu durum yüksek öğrenimi olanların çoğunluğunu çalışanların oluşturmaları nedeniyle, dinlenme ve boş vakit değerlendirme için çok fazla zaman ayıramadıklarına bağlı olduğunu düşündürebilir.

Nitekim araştırmada kadınların öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile T.V izleme radyo dinleme, çeşitli el işleri ile uğraşmak için harcadıkları zamanın azaldığı belirlenmiştir.

Öğrenimi olmayan deneklerle orta öğrenimi olan deneklerin ($p < 0.05$), öğrenimi olmayan deneklerle yüksek öğrenimi olan deneklerin ($p < 0.01$) ve ilk öğrenimi olanlarla orta ve yüksek öğrenimi olanların ($p < 0.01$) T.V izleme ve radyo dinleme için harcadıkları süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır.

Dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için harcanan zamanın, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda 50.24 saat/hafta ile en fazla, 6-10 yıllık evli olanlarda ise 34.03 saat/hafta ile en az süre olduğu bulunmuştur.

Deneklerin evlilik yılının artması ile çeşitli el işleri ile uğraşmak için harcadıkları zaman da artmaktadır. Bu kadınların evlilik sürelerinin artması ile evle ilgili sorumluluklarında azalmanın olmasından dolayı çeşitli el işleri ile uğraşabilecekleri daha fazla zamanlarının olduğu şeklinde düşünülebilir. Nitekim 0-5 yıllık evli olanlarla 16-20 yıllık evli olanlar ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanların çeşitli el işleri ile uğraşmak için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel yönden de önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$).

Araştırmaya katılan kadınlardan 1 çocuğu olanlar dinlenme ve boş vakitleri değerlendirme için en az (35.61 saat/hafta), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar ise en

(45.86 saat/hafta) zaman harcamaktadırlar. Bu durum; çalışmada 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olan kadınlarda ev işleri için harcanan zamanın azaldığının belirlenmiş olması bu nedenle de kadınların dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcayabilecekleri sürenin daha fazla olabileceği şeklinde açıklanabilir.

Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısının artmasıyla çeşitli el işleri ile uğraşmak için harcanan zaman da artmaktadır.

Çocuğu olmayanlarla 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların çeşitli el işleri ile uğraşmak için harcadıkları süre arasındaki farkın istatistiksel olarak da önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$). Nickols ve Ghany (80) de kadının boş zamanının büyük ölçüde çocuklarının sayısı ve kısmende okul çağıının altı yaşta çocuklarının olması ile negatif ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamına alınan çalışmayan deneklerin 50.10 saat/hafta ile dinlenme ve boş vakit değerlendirmeye çalışan deneklerden (32.88 saat/hafta) daha çok zaman harcadıkları bulunmuştur. Kadının ev dışında bir işte çalışıyor olması onun boş zaman için harcayacağı süre ile doğrudan ilişkili olmaktadır (54,80).

Çalışmayan deneklerin okuma, T.V. izleme, radyo dinleme, aile bireyleri ile konuşma, sohbet, eş dost akraba ziyareti, yürüme ve çeşitli el işleri ile uğraşmak için haftada

harcadıkları ortalama zaman, çalışan deneklerden fazladır.

Çalışmayan kadınlarla çalışan kadınların okuma ($p < 0.05$), T.V izleme, radyo dinleme ($p < 0.01$), aile bireyleri ile konuşma sohbet ($p < 0.01$), eş dost akraba ziyareti ($p < 0.05$), yürüme ($p < 0.01$) çeşitli el işleri ile uğraşmak ($p < 0.01$) için haftada harcadıkları ortalama süreler arasındaki farklılığın istatistiksel açıdan da önemli olduğu saptanmıştır.

Deneklerin Ev İşlerinin Yapılma Zamanına İlişkin Plan Yapma Durumu

Zamanın, aile ve kişilerin amaçlarına en uygun şekilde kullanılması zaman idaresinin ana hedefidir(16). Zamanın etkin kullanımı yani idaresi; zaman planlamasının yapılması, kişiye yapması gereken işleri önceden düşünebilme fırsatını verir. Zaman planlamasını ve yürütülmesini öğrenmek kişide yavaş yavaş bir düşünce örüntüsünün yerleşmesini sağlar ve süratle, otomatik olarak verimli çalışmasını etkiler. İşlerin bu şekilde kısa zamanda ve düzenli yapılması ise arzulanan diğer faaliyetler için kişiye zaman kazandırır(6,17).

Araştırmaya alınan deneklerin % 61.8'i ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yaparken % 21.4'ü bazen, % 16.8 i ise hiç plan yapmamaktadır.

Kadınların öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapanların oranı artmaktadır. Bu, öğrenim düzeyi yüksek olan kadınların çoğunluğunu çalışan kadınların oluşturması ve bu nedenle de zamanlarının

daha kısıtlı olmasından dolayı evle ilgili faaliyetlerini planlı olarak yapmaları zorunluluğu olduğu şeklinde açıklanabilir.

Deneklerin evlilik sürelerinin artması ile ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapanların oranı azalmaktadır (0-5 yıllık evli olanlar % 69.1, 6-10 yıllık evli olanlar % 67.2, 11-15 yıllık evli olanlar % 58.2, 16-20 yıllık evli olanlar % 54.1, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar % 52.2). Hunter (71) tarafından yapılan çalışmada ise; genç kadınların, yaşlılara göre zaman planlaması yapmaktan daha az hoşlandıkları bulunmuştur.

Çalışan denekler arasında ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapanların oranı çalışmayan deneklerden yüksektir. Bu durum çalışan deneklerin zamanlarının kısıtlı olması nedeni ile plan yaptıkları şeklinde düşünülebilir.

Öğrenim düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı ve çalışma durumu ile ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Deneklerin Ev İşlerini Ençok Hafta İçinde veya Hafta Sonunda Yapma Durumu

Araştırmaya katılan deneklerin % 62.6'sı ev işlerini en çok hafta sonunda, % 34.0'ü hafta içinde, % 3.4'ü hem hafta içinde hem hafta sonunda yapmaktadır.

Deneklerden öğrenimi olmayanlar ile ilk öğrenimi olanların ev işlerini en çok hafta içinde, orta ve yüksek öğrenimi olanların ise hafta sonunda yapanların oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$).

Ev işlerini en çok hafta sonunda yapanların oranı 0-5 yıllık (% 74.8), 6-10 yıllık (% 75.6) ve 11-15 yıllık (% 71.4) evli olanlarda yüksek iken 16-20 yıllık (% 52.5) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 67.8) evli olanlarda ise ev işlerini hafta içinde yapanların oranının yüksek olduğu görülmüştür. Konunun istatistiksel yönden de önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$).

Konuya çocuk sayısı açısından bakıldığında ev işlerini en çok hafta içinde yapanların oranı 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarla 3 çocuğu olanlarda hafta sonunda yapanların oranı da çocuğu olmayanlar, 1 çocuğu olanlarla 2 çocuğu olanlarda daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

Çalışan deneklerde ev işlerini en çok hafta sonunda yapanların oranının (% 86.3) çalışmayanlarda ise hafta içinde yapanların oranının (% 88.5) yüksek olduğu görülmüştür. Ev işlerinin en çok hafta sonunda veya hafta içinde yapılması ile çalışma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$). Bu çalışan kadınların hafta içi günlerde çalışmaları nedeni zamanlarının kısıtlı oluşundan dolayı evle ilgili faaliyetlerine hafta sonunda ağırlık verebiliyor olmaları şeklinde açıklanabilir.

Deneklerin Ey İşlerini Yapma Sıklığı

Çalışmaya katılan ev işlerini yapan deneklerin % 75.2'si yemek hazırlama, % 66.8'i çocuk bakımı, % 93.6'sı bulaşık yıkamayı hergün, % 52.8'i evin temizlik bakımını, % 71.3 ü çamaşır yıkamayı, % 77.2'si ütüyü, % 29.6'sı alışverişi haftada bir yapmaktadır. Terzioğlu (67) tarafından yapılan araştırmada ailelerin, % 83.0 ünde yemek hazırlama, % 89.4'ünde bulaşık yıkama günde bir defadan fazla, % 53.5'inde ev temizliği günde bir defa, çamaşır yıkama % 45.9'unda haftada bir ve % 30.4'ünde gerektikçe, ütü ise % 65.7'sinde haftada bir yapılmaktadır.

Yemek Hazırlama Sıklığı

Tüm açıklayıcı değişkenlerde, yemek hazırlama işini yaptıkları belirlenen 490 deneğin yemek hazırlamayı hergün yapanlarının ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

Çocuk Bakım Sıklığı

Çocuk bakımını yapan 338 deneğin çocuk bakımını ne sıklıkta yaptıkları açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde çocuk bakımının hergün yapılmasının ilk sırada geldiği bulunmuştur.

Ev Temizlik ve Bakım Sıklığı

Araştırmaya alınan deneklerden % 2.0'si ev temizlik ve bakımını yapmadıklarını belirtmişlerdir. Evin temizlik ve bakımını yapan deneklerden, öğrenimi olmayanlarla ilk öğrenimi olanlarda evin temizlik ve bakımını hergün, orta ve yüksek öğrenimi olanlarda ise haftada bir yapanlar çoğunlukta'dır ($p < 0.01$).

Deneklerden 21 yıla kadar evli olanlarda, evin temizlik ve bakımını yapanların bu işi daha çok haftada bir, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda ise hergün yaptıkları bulunmuştur ($p < 0.01$).

Evin temizlik ve bakımını yapan kadınlardan çocuğu olmayan, 1 ve 2 çocuğu olanlar evin temizlik ve bakımını haftada bir, 3 çocuğu olanlar hergün, 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar ise hem haftada bir hem de hergün yapmaktadırlar ($p < 0.01$).

Konu çalışma durumuna göre incelendiğinde; evin temizlik ve bakımını yapan deneklerden çalışmayanlarda (% 54.9) evin temizlik ve bakımını hergün, çalışanlarda (% 68.8) ise haftada bir yapanların oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

Çamaşır Yıkama Sıklığı

Çamaşır yıkadıklarını belirten 491 deneğin, tüm açıklayıcı değişkenlerde çamaşırını haftada bir yıkayanlar ilk sırada, günde bir yıkayanlar ise ikinci sırada yer almaktadır.

Ütü Yapma Sıklığı

Çalışmaya katılan deneklerin % 5.8'i ütü yapmadıklarını belirtmişlerdir. Ütü yapan deneklerden haftada bir ütü yapanların oranı tüm açıklayıcı değişkenlerde ilk sırada yer almakta, bunu gün aşırı yapılması izlemektedir.

Bulaşık Yıkama Sıklığı

Çalışmaya alınan deneklerin % 2.6'sının bulaşık yıkamadıkları belirlenmiştir. Bulaşık yıkayan deneklerde, tüm açıklayıcı değişkenlere göre bulaşık yıkamayı hergün yapanlar çoğunluktadır.

Alişveriş Sıklığı

Çalışmaya katılan deneklerin % 25.0'i alışverişi hiç yapmamaktadır. Alishveriş yapan deneklerin alışveriş yapma sıklıkları öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanlarda alışveriş hem hergün, hem haftada bir, ilk öğrenimi olanlarla orta öğrenimi olanlarda haftada bir, yüksek öğrenimi olanlarda ise hergün yapılmaktadır.

Konu deneklerin evlilik sürelerine göre incelendiğinde; alışverişin 0-5 yıllık, 6-10 yıllık evli olanlarda haftada bir, 11-15 yıllık evli olanlarda hergün, 16-20 ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda ise haftada bir yapanların oranı yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya alınan deneklerden alışveriş yapanlarda, çocuğu olmayanlar (% 28.9), 1 çocuğu olanları (% 44.4) ve 2 çocuğu olanlarda (% 40.4) alışveriş haftada bir, 3 çocuğu olanlarla (% 42.8), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarda (% 40.0) ise hergün yapılmaktadır.

Çalışmayan kadınlarda (% 43.5), çalışan deneklere göre (% 37.7) alışverişi haftada bir yapanların oranı daha yüksektir ($p < 0.05$).

Deneklerin Ev İşlerini Yürütmek İçin Uyku, Dinlenme ve Boş Vakitlerini Değerlendirmeden Fedakarlık Etme Durumu

Araştırmaya katılan deneklerin % 74.8'inin uyku dinlenme ve boş vakitleri değerlendirmeden fedakarlık ederek bazı ev işlerini yürüttükleri, % 25.2'sinin ise böyle bir fedakarlık yapmadıkları bulunmuştur.

Konu açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanlar (% 62.2), 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar (% 51.1), 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarla (% 44.2) çalışmayanlarda (% 47.4) fedakarlık etmeyenlerin oranı yüksektir.

Deneklerin Ev İşlerini Yürütmek İçin Başkalarından Yardım Alma Durumu

Araştırma kapsamına alınan deneklerden % 52.2'sini ev işleri için başkalarından yardım alanlar oluşturmaktadır. Mangır'ın (65)yaptığı çalışmada bu oran % 38.0, Terzioğlu'nun (98) çalışmasında % 31.1, Şafak'ın (99) çalışmasında ise % 80.3 olarak bulunmuştur.

Yüksek öğrenim görenlerin % 75.8'i, hiç öğrenim görmeyenlerin % 46.7'si, orta öğrenim görmüş olanların % 47.0'si ve İlk öğrenim görmüş olanların % 30.1'i ev işleri için başkalarından yardım almaktadır.

Deneklerin öğrenim düzeyi ile ev işleri için başkalarından yardım alma durumu arasındaki ilişkinin istatistik-

sel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$). Orta ve yüksek öğrenim görenlerde yardım alanların oranının yüksek olması, kadının eğitim düzeyinin yükselmesiyle ev dışında çalışanların oranındaki artışa bağlanabilir(31). Nitekim araştırmada ev dışında çalışan deneklerin (% 61.6) çalışmayanlara oranla (% 31.4) daha fazla yardım aldıkları belirlenmiştir. Deneklerin çalışma ve yardım alma durumları arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Evlilik süresi açısından incelendiğinde, 11-15 yıllık ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda yardım alanların oranı diğer gruplardan daha yüksektir. Ancak evlilik süreleri ile ev işleri için başkalarından yardım alma durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel yönden önemli olmadığı bulunmuştur ($p > 0.05$).

Ev işleri için başkalarından yardım almayanların oranı 3 çocuğu olanlarda daha yüksek iken, yardım alanların oranı 2 çocuğu olanlarda daha yüksektir ($p > 0.05$).

Deneklerin Ev İşlerinin Yürütülmesinde Yardım Aldıkları Kişiler

Deneklerin ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişiler arasında % 40.2 ile ücretli yardımcı ilk sırada gelmekte, bunu % 23.4 ile birinci derece yakınlar, % 21.5 ile eşler, % 14.9 ile de çocuklar izlemektedir. Şafak'ın (99) çalışmasında eşler, çocuklar, kadının veya erkeğin annesi ilk sırayı almaktadır.

Konu açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde, öğrenim durumunun yükselmesi ile ücretli yardımcıdan yardım alanların oranı da artmaktadır. Hiç öğrenim görmemiş olanlarla, ilk öğrenim görmüş olanlarda çocuklarından yardım alanların oranı, orta öğrenim görmüş olanlarda eşlerinden yardım alanların oranı yüksektir. Ev işlerinin yürütülmesinde yardım alınan kişilerle öğrenim durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Deneklerin 0-5 yıllık, 6-10 yıllık, 11-15 yıllık, 16-20 yıllık evli olanlarında en yüksek oranda ücretli yardımcıdan, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarında ise çocuklardan yardım alınmaktadır. Bu durum evlilik süresindeki artışla beraber çocukların da yaşlarının büyümüş olması nedeni ile evle ilgili işlere katkılarının artmış olduğu kanısını vermektedir. Evlilik süresi ile yardım alınan kişiler arasındaki ilişki istatistiksel yönden de önemlidir ($p < 0.01$).

Çocuğu olmayanlarla (% 50.0), 1(% 45.3) ve 2(% 48.7) çocuğu olanlar en yüksek oranda ücretli yardımcıdan, 3,4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlar ise çocuklarından yardım almaktadır.

Çalışan deneklerde (% 44.3) ücretli yardımcıdan yardım alanların, çalışmayan deneklerde (% 49.0) ise çocuklarından yardım alanların oranı yüksektir.

Para Kullanımı ile İlgili Bilgiler

Deneklerin Harcadıkları Parayı Temin Ettikleri

Kaynak

Araştırmaya katılan deneklerin % 26.6'sının harcadığı parayı kendi kazandığı, % 30.8'inin tamamını eşinden aldığı, % 40.6'sının kendi kazancına ilave olarak eşinden de para aldığı bulunmuştur.

Deneklerin harcadıkları parayı temin ettikleri kaynak öğrenim durumlarına göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanlarla (% 95.6), ilk öğrenimi olanlarda (% 64.6) harcadıkları paranın tamamını eşlerinden alanlar, orta (% 44.3) ve yüksek öğrenim görmüş olanlarda (% 68.8) ise harcadıkları parayı kendi kazançlarına ilave olarak eşlerinden alanların daha yüksek oranda olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Bu durum, çalışmaya katılan deneklerden orta ve yüksek öğrenim grubunda olanların çoğunun çalışan denekler oluşuna bağlı olabilir. Nitekim araştırmada çalışmayan deneklerin % 96.8'nin harcadığı paranın tamamını eşlerinden aldığı, çalışan deneklerin % 59.0'ının kendi kazançlarına ilave olarak eşlerinden aldıkları saptanmıştır ($p < 0.01$).

Çalışan Deneklerin Kazançlarını Değerlendirme

Biçimi

Araştırmaya katılan çalışan deneklerin % 69.2'sinin eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planladıkları, % 13.7'sinin kişisel ihtiyaçları için bir

miktar ayırıp kalanını eşlerine verdikleri, % 8.1'nin eşlerinin ayrı kendilerinin ayrı harcadıkları, % 5.5'inin de eşlerinin parayı kendilerine verip harcamaları kendilerinin planladıkları saptanmıştır. Terzioğlu ve Şafak (22) tarafından yapılan çalışmada da, ailelerin yarısından fazlasında paranın planlanması ve harcanmasında eşlerin birlikte hareket ettikleri, % 10.3'ünde belirli bir planlama ve harcama şekli olmadığı, % 7.8'inde ise erkeğin planlayıp harcadığı bulunmuştur. Gage'in (50) yaptığı araştırmada ise parayı ailelerin ancak % 25'inde birlikte planladıkları saptanmıştır. Taylor ve Hawkes'in (100) yaptıkları çalışmada paranın kullanımına ailelerin % 21.0'inde erkek, % 74.0'ünde kadın ve erkek birlikte, % 4.0'ünde de kadın karar vermektedir.

Öğrenimi olmayan deneklerle (% 50.0), ilk öğrenim (% 41.0), orta öğrenim (% 68.2) ve yüksek öğrenim (% 77.6) görmüş olan deneklerde eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlayanların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çalışmaya alınan deneklerin, tüm evlilik süresi gruplarında eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlayanlarının ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

Deneklerin Ailelerinde Para İdaresinden Sorumlu Olan Kişi

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinin yarısından fazlasında (% 64.3) para idaresinden sorumlu olan kişi kendileri ile eşleridir. Şahinkaya da (62) yaptığı çalışmada aile gelirinin yönetiminden kentli ailelerin % 22.56'sında ev kadınının, % 10.0'unda karı-kocanın birlikte sorumlu olduklarını bulmuştur. Gönen'in (63) yaptığı çalışmada, gecekonduya yaşayan ailelerin % 42.0'sinde aile reisi ve kadın birlikte, % 23.5'inde ev kadınının, apartmanda oturan ailelerin % 37.0'sinde aile reisi ile kadının birlikte, % 21.0'inde ev kadınının söz sahibi olduğu bulunmuştur.

Deneklerin ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi öğrenim durumlarına göre incelendiğinde, hiç öğrenim görmeyenlerin % 62.2'nin, ilk öğrenim görenlerin % 52.2'nin eşleri, orta % 51.9 ve yüksek öğrenim görenlerin % 64.3'de ise kendileri + eşleri para idaresinden sorumlu olan kişi olarak belirlenmiştir. Kadınların öğrenim durumları ile ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi arasındaki bu ilişki istatistiksel olarak da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Konuya deneklerin evlilik süreleri açısından bakıldığında 16-20 yıllık evlilik süresine kadar deneklerin ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi kendileri + eşleri iken, 16-20 yıllık ile 21 ve daha fazla yıllık evli olanlarda ise kendileridir. Bu durum kadınların evlilik sürelerindeki artışla birlikte ailede para ile ilgili konularda

daha fazla söz sahibi olmalarına bağlanabilir. Bu durum istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Çalışan kadınlar evde eşleri ile birlikte kararlara daha çok katılmaktadırlar (61). Çalışan kadınlarda karar verme ile ilgili konularda kadının gücü artmaktadır(60).

Çalışmayan deneklerin ailelerinde (% 49.4) para idaresinden sorumlu olan kişi eşleri, çalışan deneklerin ailelerinde (% 55.5) ise kadın ve erkek birlikte sorumludurlar. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur($p < 0.01$).

Deneklerin Ailelerinde Harcamaları Yapan Kişi

Çalışmaya katılan deneklerden ev kirası verenlerin ailelerinde ev kirası, gıda harcamalarının "erkek" tarafından, günlük gıda harcamaları, evin temizlik ve bakım harcamaları, küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar, kişisel temizlik ve bakım harcamalarının "kadın" tarafından, giyim, çocuğun bakım ve eğitim harcamalarını yapanlarda çocuğun bakım ve eğitim harcamaları, büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların ise "birlikte" yapılma oranı yüksektir. Terzioğlu ve Şafak'in(22) yaptıkları çalışmada da gıda alışverişi yönünden; gerek günlük (% 41.5) gerekse haftalık (% 51.3) alışverişi daha çok erkeğin yaptığı aileler önde gelmektedir. Ailelerin yarısından fazlasında; mevsimlik giyim eşyası (% 54.6) ile büyük ev eşyası ve araçlarının (% 83.5) alışverişini kadın-erkek birlikte, küçük ev eşyası ve araçlarının (% 51.9), temizlik ve kişisel bakım maddeler-

rinin alışverişini daha çok kadın yapmaktadır.

Ev Kirasını Veren Kişi

Deneklerin ailelerinde ev kirası ile ilgili harcamaların kimin tarafından yapıldığı, öğrenim durumu, evlilik süresi, çalışma durumlarına göre incelendiğinde, her üç değişkende de bu harcamanın daha çok erkek tarafından yapıldığı bulunmuştur. Ev kirası ile ilgili harcamaları yapan kişi ile öğrenim durumu arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli ($p < 0.01$), evlilik süresi arasındaki ilişkinin önemsiz ($p > 0.05$), çalışma durumu arasındaki ilişkinin önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$).

Günlük Gıda Harcamaları

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde günlük gıda harcamaları en yüksek oranda (% 47.4) kadın tarafından yapılmaktadır. Tüm açıklayıcı değişkenlerde de bu harcamaya en yüksek oranda kadın tarafından yapılmaktadır.

Haftalık Gıda Harcamaları

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde haftalık gıda harcamaları % 39.0 ile ilk sırada "erkek" tarafından yapılmaktadır. Bunu % 32.0 ile "birlikte", % 29.0 ile de "kadın" tarafından yapılması izlemektedir.

Öğrenimi olmayan kadınlarla (% 53.3), orta öğrenimi olan kadınların (% 43.2) ailelerinde haftalık gıda harcamaları "erkek", ilk öğrenimi olan kadınların (% 41.6) ailelerinde "kadın", yüksek öğrenimi olan kadınların (% 44.6)

ailelerinde ise "birlikte" yapılmaktadır ($p < 0.01$).

Konuya deneklerin evlilik süreleri açısından bakıldığında, 0-5 yıllık, 6-10 yıllık, 16-20 yıllık evli olanların ailelerinde haftalık gıda harcamaları erkek, 11-15 yıllık evli olanların ailelerinde birlikte, 21 ve daha fazla yıllık evli olanların ailelerinde de kadın tarafından yapıldığı bulunmuştur ($p < 0.01$).

Çalışmayan deneklerin ailelerinde haftalık gıda harcamaları eşit oranda (% 38.5) hem kadın hem erkek tarafından, çalışan deneklerin ailelerinde (% 39.2) en yüksek oranda erkek tarafından yapılmaktadır. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Giyim Harcamaları

Deneklerin ailelerinde giyim harcamaları en yüksek oranda (% 61.6) eşler tarafından birlikte yapılmaktadır. Tüm açıklayıcı değişkenlerde de bu harcamanın yine eşler tarafından birlikte yapıldığı belirlenmiştir.

Evin Temizlik ve Bakım Harcamaları

Araştırma kapsamına alınan deneklerin ailelerinde evin temizlik ve bakım harcamaları daha çok kadın tarafından yapılmaktadır.

Öğrenim durumunun-yükselmesi ve evlilik yılının artması ile evin temizlik ve bakım harcamalarının kadın tarafından yapılma oranı da artmaktadır. Aradaki bu ilişkinin istatistiksel açıdan da önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.01$).

Çalışan (% 45.1) ve çalışmayan (% 51.9) deneklerin

ailelerinde de bu harcama daha çok kadın tarafından yapılmaktadır. Çalışma durumu ile evin temizlik ve bakım harcamalarını yapan kişi arasındaki ilişkinin istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$).

Çocuğun Bakım ve Eğitim Harcamaları

Çalışmaya katılan deneklerden 82'si bu harcamayı yapmamaktadır.

Çocuğun bakım ve eğitim harcamalarını yapan deneklerin ailelerinde çocuğun bakım ve eğitim harcamaları % 45.9 ile kadın ve erkek tarafından birlikte yapılmaktadır.

Kadının öğreniminin olmadığı ailelerde % 58.3 ile erkeğin, ilköğrenim düzeyinde erkeğin (% 37.1) ve kadının (% 36.1), yüksek öğrenim (% 59.3) görmüş kadınların bulunduğu ailelerde harcamaların daha çok birlikte yapıldığı görülmektedir. Bu durumun istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Evlilik süreleri gözönüne alındığında 15 yıla kadar evli olan ailelerde kadın ve erkeğin birlikte harcama yapanların oranı yüksektir, 16-20 yıllık evlilerde kadın ve erkeğin birlikte harcama yaptığı aileler ile erkeğin tek başına harcama yaptığı aileler birbirine eşit orandadır, 21 ve daha fazla yıllık evli olan kadınların ailelerinde erkeğin harcama yaptığı ailelerin oranı yükselmektedir. Bu durum istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Çalışan kadınların bulunduğu ailelerde daha çok kadın ve erkek birlikte, çalışmayan kadınların ailelerinde ise erkek harcama yapmaktadır ($p < 0.01$).

Küçük Ev Eşyası ve Araçlar

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar % 45.0 ile en yüksek oranda kadın tarafından yapılmaktadır. 0-5 yıllık (% 54.7) 11-15 yıllık (% 50.5) ve 16-20 yıllık (% 42.7) evli olan kadınların ailelerinde küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar daha çok kadın ve erkek tarafından birlikte, 6-10 ile 21 ve daha fazla yıllık evli olan kadınların ailelerinde ise kadın tarafından yapılmaktadır ($p < 0.01$).

Çalışmayan kadınların (% 50.6) ailelerinde küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar kadın, çalışan kadınların (% 47.7) ailelerinde ise birlikte yapılmaktadır. Bu durumun istatistiksel yönden de önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.01$).

Büyük Ev Eşyası ve Araçlar

Araştırmaya katılan kadınların ailelerinde büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların kadınların yarısından fazlasının ailelerinde (% 67.8) kadın ve erkek tarafından birlikte yapılmaktadır. Wheeler (32) çalışmasında büyük ev eşyası ve araçların alışverişinin geleneksel paylaşılan işler olduğu belirlenmiştir. Douglas ve Wind'in (101) yaptıkları araştırmada bu bulgularla paralellik göstermektedir.

Öğrenim durumunun yükselmesi ile büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların eşler tarafından birlikte yapılma oranı da artmaktadır. Nitekim bu durum istatistiksel

açından da önemli bulunmuştur. ($p < 0.01$).

Konuya evlilik süresi açısından bakıldığında, 0-5 yıllık (% 73.4), 6-10 yıllık (% 68.9), 11-15 yıllık (% 78.0), 16-20 yıllık (% 49.2) ile 21 ve daha fazla yıllık (% 60.0) evli kadınların ailelerinde büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamaların kadın ve erkek tarafından birlikte yapılması ilk sırada yer almaktadır.

Çalışmayan kadınların (% 61.5) ve çalışan kadınların (% 70.7) bulunduğu ailelerde bu harcama daha çok eşler tarafından birlikte yapılmaktadır ($p < 0.01$).

Kişisel Temizlik ve Bakım

Araştırmaya katılan deneklerin % 71.0 ile kişisel temizlik ve bakım harcamalarının kadın tarafından yapıldığı belirlenmiştir. Tüm açıklayıcı değişkenlerde de kişisel temizlik ve bakım harcamalarının kadın tarafından yapılması ilk sırada yer almaktadır.

Deneklerin Yaptıkları Harcamalarla İlgili Olarak Bütçe Yapma Durumu

Mali planlama, içinde bulunulan durum ve gelecek için tüketim ve tasarruflar ile gelir arasında tatminkar bir denge kurarak yaşam kalitesini geliştirmek için gereklidir(14). Yapılmış olan araştırmalar ailenin mali kaynaklarının idaresinde zorluklarla karşı karşıya geldiklerine dair pek çok delil ortaya koymaktadır. Ailelerin ekonomik statüleri ve gelecekte mali açıdan iyi olmaları için planlama yapmaları

Önem kazanmaktadır. Diğer taraftan makroekonomik faktörler de planlama yapmayı daha önemli hale getirmiştir(7). Paranın kullanımında temel gerçek satın alma gücünü yansıtmaması, çeşitli alternatifler arasından doğru ve en tatminkar seçimin yapılması ve ihtiyaç, istekler doğrultusunda idarenin yapılmasıdır. Para idaresi iki birbiri ile ilgili faaliyetten ibaret bir süreçtir. Bunlar; gelirin nereye ve nasıl harcanacağıının planlanması ve bu planın uygulanmasıdır(22).

Gelirin nereye ve nasıl harcanacağıının planlanması yani bütçe; bir yıl, ay, hafta, gün gibi gelecek zaman dilimleri içinde paranın kullanımı için özel bir plan olarak da açıklanabilir(3).

Araştırmaya katılan deneklerin % 76.8'i yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe yapmakta, % 23.2'si ise yapmamaktadır. Godwin ve Carroll'un (7) yaptıkları çalışmada "harcamalarla ilgili kayıt tutuyormusunuz" sorusuna deneklerin % 60.3'ü evet, % 37.0'si hayır, gelirlerini nasıl kullanacaklarını belirleyen "yazılı bir bütçe planı yapıyormusunuz" sorusu sorulduğunda ise; % 35.6'sı evet, % 61.6'sı hayır cevabı vermişlerdir.

Deneklerin öğrenim-düzeyinin yükselmesi ile bütçe yapanların oranının artmaktadır. Evlilik yılı fazla olanlarda bütçe yapanların oranı yapmayanlardan daha yüksektir. Bütçe yapma durumu ile öğrenim durumu arasındaki ilişki ($p < 0.01$) ve evlilik süresi ile bütçe planlaması yapma du-

rumu arasındaki ilişki ($p < 0.05$) istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur.

Çalışan deneklerde (% 84.0) yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe yapanların oranı, çalışmayan (% 60.9) deneklerden daha yüksektir. Bu durum; öğrenim düzeyinin artması ile bütçe yapan deneklerin oranının artıyor olmasına bağlı olarak, çalışan deneklerin çoğunun da orta ve yüksek öğrenim düzeyinde olan kişiler olması ile ilişkili olduğu kanısını verebilir. Bütçe yapma durumu ile çalışma durumu arasındaki ilişki istatistiksel yönden de önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Deneklerin Ailelerinde Bütçe Yapan Kişi

Çalışmaya katılan deneklerin ailelerinde bütçe en yüksek oranda eşler tarafından birlikte yapılmaktadır.

Bütçenin eşler tarafından birlikte yapılma oranı, orta ve yüksek öğrenim görmüş olan ve 0-5 yıllık evli olan kadınların ailelerinde yüksektir. Öğrenim durumu ve evlilik süresi ile bütçeyi yapan kişi arasındaki ilişki istatistiksel açıdan da önemli bulunmuştur ($p < 0.01$).

Konu çalışma durumu açısından incelendiğinde çalışan deneklerin (% 76.5) ailelerinde bütçenin birlikte yapılma oranı, çalışmayan deneklerden (% 62.1) daha yüksektir.

Tasarruf Yapan Deneklerin Tasarruflarını Değerlendirme Şekli

Tasarruf yapan deneklerin tasarruflarını değerlendirme şekilleri arasında birinci sırada tasarruflarını gay-

rimenkule yatıranların, ikinci sırada altın alanların geldiği, bunu beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranların izlediği belirlenmiştir.

Tasarruf yapan deneklerin tasarruflarını değerlendirme şekilleri açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; öğrenimi olmayanlar (% 85.7), ilk öğrenimi olanlar (% 50.0), 16-20 yıllık evli olanlar (% 45.5), 21 ve daha fazla yıllık evli evli olanlar (% 38.7) ile çalışmayanlarda (% 60.7) beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranların, orta öğrenimi olanlar (% 38.3), 0-5 yıllık (% 31.5), 6-10 yıllık (% 36.4) ve 11-15 yıllık (% 24.5) evli olanlarda tasarruflarını altın olarak değerlendirenlerin çalışan deneklerde (% 36.2) ise tasarruflarını gayrimenkule yatıranların oranının yüksek olduğu saptanmıştır.

Tasarruf Yapmayan Deneklerin Tasarruf Yapmama Nedenleri

Araştırma kapsamına alınan tasarruf yapmayan 270 denekten % 88.9'unun "parasının harcamaları için ancak yeterli olması", % 5.5'inin "eşi tasarruf yaptığı için", % 5.2'sinin "gerek duymadığı için", % 0.4'ünün ise "hem kendilerinin hem de eşlerinin çalışması" nedeni tasarruf yapmadıkları belirlenmiştir.

Tasarruf yapmayan deneklerin tasarruf yapmama nedenleri açıklayıcı değişkenlere göre incelendiğinde; tüm açıklayıcı değişkenlerde "paralarının harcamaları için ancak yeterli olması" nedeni ile tasarruf yapmayanların ilk sırada yer aldığı görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadınların zaman ve para kullanımına ilişkin durumlarını inceleyerek, kadının çalışma (iş ve Evişi), dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcadığı zamanı saptamak ve aile gelirinin kullanımı konusunda karar vermede etkinliğini ortaya çıkarmak, kadının çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısının zaman, çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresinin para kullanımı üzerindeki etkilerini karşılaştırıp aralarındaki benzerlik ve farklılıkları inceleyerek; zaman ve para kaynaklarının ailenin gelişim ve mutluluğu için en fazla tatmin sağlayacak şekilde kullanılmasına yönelik önerilerde bulunabilmek amacı ile evli kadınlarla yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Kadınların uyku için harcadıkları süre ortalama 52.46 saat/haftadır. Kadınların öğrenim düzeyi arttıkça uyku için harcadıkları süre azalmakta, evlilik yılının artması ile uyku için harcanan süre artmaktadır.

2. Araştırmaya alınan kadınlardan 1 çocuğu olanlarda uyku için harcanan süre en az, 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarda ise en fazladır.

3. Çalışmayan kadınların uyku için harcadıkları süre çalışan kadınlardan fazladır.

4. Çalışan kadınlar çalışma için haftada ortalama 39.93 saat harcamaktadırlar.

5. Çalışan kadınların evden işe gidip gelmek için harcadıkları süre ortalama 6.00 saat/haftadır.

6. Araştırma kapsamına alınan kadınlardan ev işlerini yapanlar ev işlerine ortalama 44.91 saat/hafta harcamaktadırlar. Ev işleri arasında en fazla zamanı 15,43 saat/hafta ile çocuk bakımı almakta, bunu yemek hazırlama ve evin temizlik, bakımı izlemektedir. Tüm ev işlerine harcanan zaman, yüksek öğrenim görenlerde ilk öğrenim görenlerden daha düşüktür.

7. Ev işlerini yapan çocuğu olmayan kadınlar çocukları olan kadınlardan, çalışan kadınlar çalışmayanlardan daha az zaman harcamaktadır.

8. Araştırmaya katılan kadınlar dinlenme ve boş vakit değerlendirme için ortalama 38.44 saat/hafta zaman harcamaktadır. Dinlenme ve boş vakit değerlendirme için; ilköğrenim görmüş kadınlar yüksek öğrenim görmüş kadınlardan, 1 çocuğu olan kadınlar 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlardan, çalışmayanlar çalışanlardan daha fazla zaman harcamaktadırlar.

9. Ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapan kadınlar çoğunluktadır. Öğrenim düzeyinin yükselmesi ile ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapanların oranı artmakta, evlilik süresinin artması ile azalmaktadır. Çalışan kadınlar arasında plan yapanların oranı çalışmayanlardan yüksektir.

10. Araştırmaya katılan kadınlardan öğrenimi olmayanlar ile ilköğrenimi olanların, 3 çocuğu olanlarla 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanların ve çalışmayanların ev işlerini en çok hafta içinde yapanlarının oranı, orta ve yüksek öğrenimi olanların, çocuğu olmayanların, 1 ve 2 çocuğu olanlar ile çalışanların ise ev işlerini en çok hafta sonunda yapanlarının oranı yüksektir.

11. Araştırma kapsamına alınan ev işlerini yapan kadınlarda yemek hazırlama, çocuk bakımı, bulaşık yıkamayı hergün, evin temizlik bakımı, çamaşır yıkama, ütü, alışveriş yapmayı ise haftada bir yapanların oranı ilk sırada yer almaktadır.

12. Kadınlardan uyku dinlenme ve boş vakit değerlendirmeden fedakarlık ederek bazı ev işlerini yürütenler çoğunluktadır. Öğrenimi olmayanlar, 21 ve daha fazla yıllık evli olanlar, 4 ve daha fazla sayıda çocuğu olanlarla çalışmayanlarda fedakarlık etmeyenlerin oranı yüksektir.

13. Kadınların yarıdan fazlası ev işlerinin yürütülmesinde başkalarından yardım almaktadır. Çalışmayan kadınlar, çalışan kadınlardan daha az yardım almaktadır.

14. Çalışmaya katılan kadınlarda ev işlerinin yürütülmesinde başkalarından yardım alanların yardım aldıkları kişiler arasında ücretli yardımcı başta gelmekte, bunu birinci derece yakınlar ile eşler izlemektedir.

15. Araştırma kapsamına alınan kadınların harcadıkları parayı kendi kazananlar ile tamamını eşlerinden alanların oranı yarıdan az, kendi kazancına ilave olarak eşlerinden de para alanların oranı yarıya yakındır.

16. Çalışan kadınlarda eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlayanlar çoğunluktadır.

17. Araştırmaya katılan kadınların yarısından fazlasının ailelerinde para idaresinden eşler, birlikte sorumludurlar. 21 ve daha fazla yıllık evli olan kadınların ailelerinde para idaresinden sorumlu olan kişi olarak kadının oranı, çalışmayan kadınların ailelerinde de erkeğin oranı yüksektir.

18. Araştırma kapsamına alınan kadınlar arasında bütçe yapanlar çoğunluktadır. Öğrenim düzeyinin yükselmesi ile bütçe yapanların oranı artmaktadır. Evlilik süresi fazla olanlarda bütçe yapanların oranı yapmayanlardan daha yüksektir.

19. Çalışmaya katılan kadınların ailelerinde bütçe en yüksek oranda eşler tarafından birlikte yapılmaktadır. Bütçenin eşler tarafından birlikte yapılma oranı, orta ve yüksek öğrenim görmüş olan ve 0-5 yıllık evli olan kadınların ailelerinde yüksektir. Çalışan kadınların ailelerinde de bütçenin eşler tarafından birlikte yapılma oranı çalışmayan kadınlardan daha yüksektir.

20. Tasarruf yapan kadınların tasarruflarını değerlendirme şekilleri arasında tasarruflarını gayrimenkule yatırımların oranı ilk sırada yer almakta, bunu altın alanlar ve parayı beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranlar izlemektedir.

21. Araştırma kapsamına alınan tasarruf yapmayan

kadınların paralarının harcamaları için ancak yeterli olması nedeni ile tasarruf yapmayanlar başta gelmektedir.

Bu sonuçlara göre; zaman ve para kaynaklarının ailenin gelişim ve mutluluğu için en fazla tatmini sağlayacak şekilde kullanılmasına yönelik olarak;

- Özellikle öğrenim düzeyleri düşük olan kadınlarla ev dışında bir işte çalışmayan kadınlara zaman ve para kullanımında gerekli ve yeterli bilgilerinin olmasını sağlayacak,

- Gerek ev işleri, gerekse dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcanan sürelerin planlama yapmak suretiyle daha dengeli biçimde dağılımının sağlanması ile aile yaşamında etkin ve yararlı olacak faaliyetlere yöneltilmesine yardım edecek,

- Ev dışında bir işte çalışan kadınlarla çocukları olan kadınlara ev işleri ile ilgili olarak işin daha kolay ve kısa zamanda yapılması ile ilgili bilgi ve yöntemleri kapsayan konularda bilgi vererek onların dinlenme ve boş vakit değerlendirme faaliyetlerine daha yeterli zaman ayırabilmelerini sağlayacak,

- Mali kaynakların etkin idare edilebilmesi, paranın kullanımı ve tasarrufla ilgili konularda aile bireylerinin katılımlarının sağlanmasının gerekliliği konusunda bilgileri içeren eğitim programları hazırlanabilir. Bu hem örgün hemde yaygın eğitimle sağlanabilir.

- Zaman ve para kullanımında elde edilen temel nitelikteki bilgiler de dikkate alınarak daha detaylı bilgilerin elde edilmesini sağlayacak, konu ile ilgili etkin faktörleri bunların nedenlerinin ortaya çıkarılması ile yöresel farklılıkları saptamaya yarayacak,

- Toplumdaki sosyal ekonomik ve teknolojik gelişme ve değişmelerin neden olabileceği farklılıklardan dolayı önceden yapılan araştırma sonuçları ile farklılık ya da benzerlik gösterecek hususları belirlemeye yardımcı olacak bilgilerin elde edilmesini sağlayacak belirli yıl aralıklarıyla farklı bölgelerde aynı çalışmalar tekrarlanabilir. Yine bu çalışmalarda diğer aile bireylerinin katkılarının da incelenmesi ile şimdiki durum ile ortaya çıkacak durumun karşılaştırılmasının yapılma imkanı sağlanabilir.

6. ÖZET

Ankara ilinde yapılan bu araştırma, kadınların zaman ve para kullanımına ilişkin durumlarını inceleyerek, kadının çalışma (iş ve ev işi) dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcadığı zamanı saptamak ve aile gelirinin kullanımı konusunda etkinliğini ortaya çıkarmak, kadının çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısının zaman, çalışma durumu, öğrenim düzeyi, evlilik süresinin para kullanımı üzerindeki etkilerini karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları inceleyerek zaman ve para kaynaklarının ailenin gelişim ve mutluluğu için en fazla tatmin sağlayacak şekilde kullanılmasına yönelik önerilerde bulunabilmek ve kadınlara dolayısı ile ailelere bu konuda gerekli olacak eğitimin yönünü belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma kapsamına alınan, farklı sosyo-ekonomik özelliklere sahip olan 500 denek, Hacettepe Üniversitesi Personel Müdürlüğünden alınan personel listesinden yararlanılarak Basit Tesadüfi Örneklem tekniği ile seçilmiştir.

Araştırmaya alınan deneklerin % 90.8'inin ailesi çekirdek, % 9.2'sinin ise geniş aile tipindedir.

Deneklerin ailelerinin % 11.4'ünün 2, % 36.4'ünün 3, % 26.2'sinin 4 kişiden, % 26.0'sinin ise 5 ve daha fazla kişiden oluştuğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamına giren deneklerin ailelerinde, aile reislerinin % 45.6'sı yüksek öğrenim, % 31.8'i orta öğrenim, % 22.2'si ilköğrenim, % 0.4'ü hiç öğrenim görmemiştir.

Deneklerin % 68.8'ini ev dışında bir işte çalışanlar, 31.2'sini ise çalışmayanlar oluşturmaktadır.

Orta(% 43.9) ve yüksek öğrenim gören (% 44.2) denekler arasında çalışanlar çoğunluğu oluştururken ilk öğrenim görenlerde çalışanların oranı düşüktür (% 11.3). Hiç öğrenim görenlerin % 0.6'sının çalıştığı belirlenmiştir($p < 0.01$).

Araştırmaya alınan deneklerin % 27.8'i 0-5 yıllık, 23.8'i 6-10 yıllık, % 18.2'si 11-15 yıllık, % 12.2'si 16-20 yıllık, % 18.0'i ise 21 ve daha fazla yıllık evlidir.

Araştırmaya katılan deneklerin % 39.2'sinin 1, % 28.2'nin 2, % 11.0'inin 3, % 10.4'ünün 4 ve daha fazla sayıda çocuğu vardır.

Araştırma kapsamına alınan çalışan deneklerin % 45.9'u ekonomik nedenlerden, % 17.4'ü bir meslek sahibi oldukları için, 10.8'i çalışmayı sevdikleri için, % 0.9'u zamanlarını iyi kullanmak istedikleri için, % 25.0'si ise hem ekonomik nedenlerden hem de çalışmayı sevdikleri için çalışmaktadırlar.

Araştırmaya alınan deneklerin uyku için haftada harca-
dıkları süre 28-84 saat arasında değişmekte olup ortalama 52.46 saat/haftadır.

Deneklerin öğrenim düzeyi arttıkça uyku için harcadıkları süre azalmakta, evlilik yılının artması ile uyku için harcanan süre fazlalaşmaktadır.

Çalışmayan deneklerin uyku için harcadıkları süre 58,65 saat/hafta) çalışan deneklerden (49,65 saat/hafta) fazladır. Çalışma durumu ile uyku için harcanan süre arasındaki farklılık önemlidir ($p < 0.01$).

Araştırma kapsamına giren deneklerden çalışanlar çalışma için ortalama 39.93 saat/hafta zaman harcamaktadır.

Araştırmaya katılan çalışan denekler evden işe gidip gelmek için ortalama 6.00 saat/hafta zaman harcamaktadır.

Araştırma kapsamına alınan deneklerden ev işlerini yapanları ev işleri için ortalama 44.91 saat/hafta zaman harcamaktadır.

Araştırmaya katılan deneklerden ev işlerini yapanlar ev işleri arasında en fazla zamanı 15.43 saat/hafta ile çocuk bakımına ayırmaktadırlar. Bunu haftada ortalama 9.16 saat ile yemek hazırlama, 7.45 saat ile evin temizlik ve bakımı izlemektedir.

Çalışmaya katılan çocuk bakımını yapan deneklerin öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile çocuk bakımı için harcadıkları zaman artmakta, evin temizlik ve bakımı için harcanan zaman azalmaktadır.

Ev işlerini yapan çalışan kadınlar (42.55 saat/hafta) ev işlerine çalışmayanlardan (49.92 saat/hafta) daha az zaman harcamaktadırlar.

Araştırma kapsamına alınan denekler dinlenme ve boş vakit değerlendirme için ortalama 38.44 saat/hafta zaman harcamaktadırlar.

Deneklerden ilk öğrenimi olanların dinlenme ve boş vakit değerlendirme için harcadıkları süre en fazla (44.16 saat/hafta) yüksek öğrenimi olanların ise en azdır (34.04 saat/hafta).

Araştırmaya alınan deneklerin % 61.8'i ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yaparken % 21.4'ü bazen, % 16.8'i ise hiç plan yapmamaktadır.

Deneklerin evlilik sürelerinin azalması ile ev işlerinin yapılma zamanına ilişkin plan yapanların oranı azalmaktadır.

Çalışan denekler (% 86.3) ev işlerini en çok hafta sonunda çalışmayan denekler (% 88.5) ise hafta içinde yapmaktadırlar ($p < 0.01$).

Çalışmaya katılan ev işlerini yapan deneklerin % 75.2'si yemek hazırlama, % 66.8'i çocuk bakımı, % 93.6'sı bulaşık yıkamayı hergün, % 52.8'i evin temizlik bakımını, % 71.3'ü çamaşır yıkamayı, % 77.2'si ütü, % 26.6'sı alışverişi haftada bir yapmaktadır.

Araştırmaya katılan deneklerin % 74.8'i uyku dinlenme ve boş vakit değerlendirmeden fedakarlık ederek bazı ev işlerini yürütmekte, % 25.2'si ise böyle bir fedakarlıkta bulunmamaktadır.

Araştırma kapsamına alınan deneklerden % 52.2'sini ev işleri için başkalarından yardım alanlar oluşturmaktadır.

Deneklerin ev işlerinin yürütülmesinde yardım aldıkları kişiler arasında % 40.2 ile ücretli yardımcı ilk sırada gelmekte, bunu birinci derece yakınlar, eşler, daha sonra da çocuklar izlemektedir.

Araştırmaya katılan deneklerin % 26.6'sı harcadığı parayı kendi kazanmakta, % 30.8'i tamamını eşinden almakta, % 40.6'sı ise kendi kazancına ilave olarak eşinden de para almaktadır.

Araştırmaya katılan çalışan deneklerin % 69.2'si eşleri ile kazançlarını birleştirip harcamalarını birlikte planlamaktadır.

Deneklerin ailelerinin yarısından fazlasında (% 64.3) para idaresinden sorumlu olan kişi kendileri ile eşleridir.

Araştırma kapsamına alınan deneklerden çalışmayanların ailelerinde (% 49.4) para idaresinden sorumlu olan kişi eşleri, çalışan deneklerin ailelerinde (% 55.5) ise kadın ve erkek birlikte sorumludurlar ($p < 0.01$).

Araştırmaya katılan deneklerin ailelerinde ev kirası verenlerde ev kirası (% 68.5), haftalık gıda harcamaları (% 39.0) "erkek", günlük gıda harcamaları (% 47.4), evin temizlik ve bakım harcamaları (% 47.2), küçük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar (% 45.0), kişisel temizlik ve bakım harcamaları (% 71.0) "kadın" giyim (% 61.6), çocuk bakımı ve eğitim harcamalarını yapanlarda çocuk bakım ve eğitim harcamaları (% 45.2), büyük ev eşyası ve araçlarla ilgili harcamalar (% 67.8) ise müşterek yapılmaktadır.

Araştırmaya katılan deneklerin % 76.8'i yaptıkları harcamalarla ilgili olarak bütçe yapmaktadır.

Deneklerin öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile bütçe yapanların oranı artmaktadır ($p < 0.05$).

Araştırma kapsamına alınan deneklerden bütçe yapanların ailelerinde bütçe en yüksek oranda eşler tarafından birlikte (% 72.9) yapılmaktadır.

Çalışan deneklerin ailelerinde (% 76.5) birlikte bütçe yapanların oranı çalışmayan deneklerden (% 62.1) yüksektir ($p < 0.05$).

Araştırmaya katılan deneklerden tasarruf yapan deneklerin tasarruflarını değerlendirme şekilleri arasında birinci sırada % 28.3 ile tasarruflarını gayrimenkule yatırırlar gelmekte bunu % 27.8 ile altın alanlar ve % 20.9 ile parayı beklenmedik harcamalar için yanında bulunduranlar izlemektedir.

Araştırma kapsamına alınan tasarruf yapmayan deneklerin % 88.9'unu " paralarının harcamaları için ancak yeterli" olması nedeni ile tasarruf yapmayanlar oluşturmaktadır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

1. Hancioğlu, A. 1978'de Türkiye'de Aile Biçimleri ve Aile Büyüklüğü. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara: 1985.
2. Timur, S. Türkiye'de Aile Yapısı. Hacettepe Üniversitesi Yayınları. No: 0-15, Doğu Matbaacılık Ltd.Şti. Ankara: 1972.
3. Groas, I.H., Crandall, E.W. Knoll, M.M. Management For Modern Families. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey: 1973.
4. Gönen, E. Ev İdaresi İlkeleri I. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, 981, Ankara: 1986.
5. Millar, P.L. Home Management Patterns of three Generations. Journal of Home Economics (1961) 53:2, 95-99.
6. Fitzsimmons, C., Williams, F. The Family Economy. Nature and Management of Resources. Ann Arbor, Michigan: 1973.
7. Godwin, D.D., Carroll, P.D. Financial Management attitudes and Behavior of Husbands and Wives. Journal of Consumer Studies and Home Economics (1986) 10(1): 77-96.
8. Tan, M. Kadın Ekonomik Yaşamı ve Eğitimi. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Tisa Matbaası, Ankara: 1979.
9. Kandiyoti, D. Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik Karşılaştırmalı bir Yaklaşım. Türkiye'de Ailenin Değişimi. Toplumbilimsel İncelemeler. Türk Sosyal Bilimler Derneği, Maya Matbaacılık Yayıncılık Ltd.Şti, Ankara: 1984.

10. Şafak, Ş., Terzioğlu, R.G. Ailede Sorumluluk Dağılımı ve Bunu Etkileyen Faktörler. Ev Ekonomisi Dergisi (1987) 2, (2-3)8.
11. Bird, G.A., Bird, G.W., Scinggs, M. Role Management Strategies Used In Two Earner Families. Home Economics Research Journal (1983) 12:1,63-70.
12. Strum, M.M. Implications for Teachers of Home Economics "When Mothers Work" Journal of Home Economics (1959) 51: 5, 329-331.
13. Maloch, F., Deacon, R.E. Purposed Framework For Home Management. Journal of Home Economics (1966) 58:1,31-35.
14. Deacon, R., Firebough, F. Home Management Context and Concepts. Houghton Mifflin Company., Boston: 1975.
15. Gross, I.H., Crandall, E.W. Management For Modern Families. Appleton-Century-Crofts. Inc., New York: 1963.
16. Terzioğlu, R.G. Ev İdaresi ve İlkeleri. Doğu Matbaacılık ve Tic. Ltd.Şti., Ankara: 1987.
17. Nickell, P., Dorsey, J.M. Management in Family Living- John Wiley and Sons Inc., New York: 1959.
18. Gross, I.H., Crandall, E.W. Management For Modern Families. Appleton-Century-Crofts, Inc., New York: 1953.
19. Steidl, R.E., Bratton, E.C. Work In The Home. John Willey and Sons Inc., New York: 1968.

20. Runyon, K.E., Stewart D.W. Consumer Behavior and Practice of Marketing. Merril Publishing Company, Columbus Ohio: 1987.
21. Üstünel, B. Ekonominin Temelleri. Bilgi Basımevi, Ankara: 1972.
22. Terzioğlu, R.G., Şafak, Ş. Money Use and Purchases in Families in Which the Wife Works: a Turkish example. Journal of Consumer Studies and Home Economics (1988) 12,341-348.
23. Foster, A.C., Metzen, E.J. Wife's Earnings and Family Net Worth Position. Home Economics Research Journal (1981) 10:2, 192-202.
24. Aren, S. Ekonomi Dersleri. Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1976.
25. Kumbaracıbaşı, O., Sorel, E. Ekonomiye Giriş. Em-Aş Offset, Ankara: 1977.
26. Shiller, B.R. The Economy Today (Third Edition) Random House Inc., New York: 1986.
27. Hatcher, H.M., L.C. Halchin. Teaching of Home Economics. Houghton Mifflin Company, Boston: 1973.
28. Terzioğlu, R.G. Aile Bütçesi. Türk-İş Kooperatifçilik Bülteni (1982) 2:9.
29. Goodyear, M.R., M.C. Klohr. Managing For Effective Living. John Wiley and Sons Inc., New York: 1965.
30. Position Paper on Family Income Maintenance Plans. Journal of Home Economics (1972) 64: 2,18-19.
31. Nickols, Y.S., Metzen, E.J. Household Time of Husbands and Wife. Home Economics Research Journal (1978) 7:2,85-97.

32. Wheeler, C.L., Arvey, R.D. Division of Household Labor in The Family. Home Economics Research Journal (1981) 10:1, 10-20.
33. Oakley, A. Housewife. Middlesex: Penguin Books Ltd. 1977.
34. Paloma, M.M., Garland, T.N. The Married Professional Women: A study in the tolerance of Domestication. Journal of Marriage and the Family (1971) 33, 531-540.
35. Berch, B. The Endless Day: The Political Economy of Women and Work. Harcourt Brace, Javanovich Inc., New York: 1982.
36. Duvall, E.M. Family Development. J.B. Lippincott Company, Philadelphia: 1982.
37. Lopata, H.Z. The Life Cycle of the Social Role of Housewife. Sociology and Social Research (1966-1967) 51, 5-22.
38. Nickols, A. Family Management. Journal of Marriage and the Family (1971) 33, 112-114.
39. Schiffler, R.J. Emerging Woman: Career Analysis and Outlooks. (Ed: Samuel H. Osipow) Charles E. Merrill Publishing Company. Columbus, Ohio: 1975.
40. Gordon, H.A., Kammayer, K.C. The Gainful Employment of Women With Small Children. Journal of Marriage and Family (1980) 42:2, 327-337.
41. Wild, R. Job Needs Job Satisfaction and Job Behavior of Woman Manual Workers. Journal of Applied Psychology (1979) 54:2, 157-162.

42. Newland, K. Worldwatch paper 37, Women, Men and the Division of Labor. Worldwatch Institute May, Washington: 1980.
43. Reichart, A. The Homemaker as Employed Worker. Journal of Home Economics (1961) 53:1,18-22.
44. Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1369. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, Nisan 1989.
45. Önger, B. Kadınların Kurtuluşu. Kurtuluş Matbaası, İstanbul: 1967.
46. İnan, A. Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul: 1982.
47. Unat, N.A. Toplumsal Değişme ve Türk Kadını. Türk Toplumunda Kadın (Ed: Nermin Abadan Unat) Sosyal Bilimler Araştırmaları Dizisi 1. Kent Basımevi, İstanbul : 1982.
48. Myrdal, A., Klein, V. Women's Two Roles: Home and Work Routledge and Keegan Paul Ltd, London: 1968.
49. Topçuoğlu, H. Kadınların Çalışma Saikleri ve Kadın Kazancının Aile Bütçesindeki Rolü. Seri No: 4, Kültür Matbaası, Ankara: 1957.
50. Gage, M.G. Economic roles and wives and family economics development. Journal of Marriage and The Family (1975) 37,121-128.
51. Kazgan, G. Türk Ekonomisinde Kadınların İşgücüne Katılması, Meslek Dağılımı, Eğitim Düzeyi ve Sosyo-Ekonomik Statüsü. Türk toplumunda Kadın (Ed.N.Abadan Unat) Türk Sosyal Bilimler Derneği, Kent Basımevi, İstanbul:1982.

52. Strober, M.H. Wive's Labor Force Behavior and Family Consumption Patterns. American Economic Review (1977) 67,410-417.
53. Vanek J. Time Spent In Housework. Scientific American (1974) 231; 5,116-120.
54. Steidl, R.E. Difficulty Factors In Homemaking Tasks. Human Factors (1972) 14(a), 471-482.
55. Steidl, R.E. Complexity of Homemaking Tasks. Home Economics Research Journal (1975) 3:4,223-240.
56. Pleck, J.H. The Work- Family Role System. Social Problems (1977) 24,417-427.
57. Szinovacz, M. Women Employed: Effects on Spouses: Division of Household Work. Journal of Home Economics (1979) 7:2,42-45.
58. Ortiz, B., Mac Donald, M. Ackerman, N., Goebel, K. The Effect of Homemakers' Employment on Meal Preparation Time, Meals at Home and Meals Away From Home. Home Economics Research Journal (1981) 9:3,200-206.
59. Blood, R.O., Wolfe, D.M. Husbands and Wives. The Dynamics of Married Living. Collier-Macmillan Ltd, New York: 1960.
60. Burke, R.J. Weir, T. Relationships of Wives' Employment Status to Husband, Wife and Pair Satisfaction and Performance. Journal of Marriage and The Family (1976) 38,279-287.
61. Bean, F.O., Clark, M.P., Swicegood, G., Williams, D. Husband-Wife Communication Wife's Employment, and the Decision for Male or Female Sterilization. Journal of Marriage and Family (1983) 45:2,395-403.

62. Şahinkaya, R. Hatay Bölgesinde Köy ve Şehirde Aile Mutluluğu ve Çocuk Ölümü, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No: 425, Bilimsel Araştırma ve İnceleme:257, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara: 1970.
63. Gönen, E. Ankara'da Abidinpaşa Gecekondu Bölgesi Ailelerinin Yapısı ve Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Durumlarıyla Şehirleşme Dereceleri Üzerinde Bir Araştırma- Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1972.
64. Terzioğlu, E. Ev İdaresi İlkeleri Yönünden Aileler Üzerinde bir Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1973.
65. Mangır, M. Ankara'da Kamu Sektöründe Çalışan Evli Kadınlar. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1976.
66. Çiftçi, O. Türkiye'de Kadın Sorunu ve Çalışan Kadınlar. Siyasal Bilgiler Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1977.
67. Terzioğlu, R.G. Kadınların Evle İlgili Günlük Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. Ev Ekonomisi Dergisi (1988)4, 10-17.
68. Dickins, P. Time Activities in Homemaking Mississippi State College Agricultural Experiment Station Bulletin, Ithaca, New York, 734, 1940.
69. Warien,J. Use of Time In Its Relation to Home Management. Cornell University Agricultural Experiment Station Bulletin, Ithaca, New York, 734, 1940.

70. Anderson, E.S., Fitzsimmons, C. Use of Time and Money by Employed Homemakers. *Journal of Home Economics* (1960) 52:6,452-455.
71. Hunter, S. Homemakers Name Their Home Problems. *Journal of Home Economics* (1961) 53:6,425-427.
72. Schlater, J., Ferrar, B. What Happens to Income of Employed Mothers. *Journal of Home Economics* (1962) 54:10,857.
73. Whatley, A.E. Working Mothers Report and Problems and Concerns. *Journal of Home Economics* (1963) 55:2,119-121.
74. Caudle, A.H. Financial Management Practices of Employed and Nonemployed Wives. *Journal of Home Economics* (1964) 56:10,723-727.
75. Szalai, A. The Multinational Comparative Time Budget Research Project: A venture in International Research Cooperation. *American Behavioral Scientist* (1966) 10:4, 1-31.
76. Hall, F.F., Schroeder, M.P. Time Spent on Household Tasks. *Journal of Home Economics* (1970) 62:1,23-29.
77. Mc Sweany, B.G. Collection and Analysis of Data on Rural Women's Time Use (Ed: Sandra Zeidenstein) A special Issue. *Studies In Family Planning* (1979) 10:11/12,379-381.
78. Gillespie, V.H. Rural Women's Time Use (Ed: Sandra Zeidenstein) A special Issue. *Studies in Family Planning* (1979) 10:11/12,382-384.
79. Sanik, M.M. Division of Household Work: A Decade Comparison 1967-1977. *Home Economics Research Journal* (1981) 10:2,175-180.

80. Nickols, S.Y., Ghany, M.A. Leisure Time of Husbands and Wives. Home Economics Research Journal (1983)12:2, 189-198.
81. Ghany, M.A., Nickols, S.Y. Husband and Wife Differentials In Household Work Time: The Case of Dual Earner Families. Home Economics Research Journal (1983) 12:2,159-167.
82. Stafford, K. The Effects of Wife's Employment Time on Her Household Work Time. Home Economics Research Journal (1983) 11:3,257-266.
83. Goebel, K.P. Hennon, C.B. Mothers Time on Meal Preparation, Expenditures for Meals Away From Home and Shared Meals: Effects of Mothers Employment and Age of Younger Child. Home Economics Research Journal (1983) 12:2,167-187.
84. Juster, F.T., -Stafford, F.P. Time, Goods, and Well-Being Ann Arbor, Mich. Survey Research Center, Institute for Social Research, The University of Michigan, 1985 pp.171-173 "K.E. Runyon, D.W. Stewart. Consumer Behavior and the Practice of Marketing. Menil Publishing Company. A Bell and Howell Information Company Columbus, Ohio: 1987"den alınmıştır.
85. Kish, L. Survey Sampling- John Willey and Sons Inc., New York, 1965.
86. Smbloğlu, K. Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik. ağ Matbaası, Ankara, 1978.
87. Walker, K.E. An Interstate Urban, Rural Comparison of Families' Time Use. Home Economics Research Journal (1983) 12:2,119-121.

88. Hafstrom, J.L., Schram, V.R. Housework Time of Wives: Pressure, Facilitators, Constraints. Home Economics Research Journal (1983) 11:3, 245-255.
89. Steidl, R.E. Use of Time During Family Meal Preparation and Cleanup. Journal of Home Economics (1958) 50:6, 447-450.
90. Kutsal, Alaattin, F.Z. Muluk. Uygulamalı Temel İstatistik. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, A.2, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara: 1972.
91. Wiegand, E. Use of Time by Full-Time and Part-time Homemakers in Relation to Home Management; Cornell Agr. Exp. Sta. Memoir 330, July 1954."Steidl, R.E., Bretton, Work In Home. John Wiley and Sons, New York: 1968"den alınmıştır
92. Berger, P.S. Home Management Research: State of the Art 1909-1984. Home Economics Research Journal (1984) 12:3, 252-264.
93. Telsiz, M. İlk Çocuğun Aileye Girmesiyle Genç Çiftlerin Karşılaştıkları Sorunların Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1983.
94. Walker, K., Woods, M. Time Use: A Measure of Household Production of Family Goods and Services, 1976 Washington, D.C.: American Home Economics Association (p.50-51,62) Survey data, C. 1968."Berch, B. The Endless Day: The Political Economy of Women and Work. Harcourt Brace Javanovich, Inc. New York: 1982"den alınmıştır.

95. Wales, T.J., A.D. Woodland. Estimation of the allocation of time for work, leisure and housework. *Econometrica* (1977), 45, 115-132.
96. Unpublished data. Bureau of Home Economics U.S. Dept.Agr. "Nickell, P., J.M. Dorsey. Management In Family Living. John Wiley and Sons, Inc. New York: 1959" dan alınmıştır.
97. Juster, F.T., Stafford, F.P. Time, Goods and Well-Being Ann Arbor, Mich.: Survey Research Center, Institute for Social Research. The University of Michigan, 1985, pp.171-173. "Runyon, K.E., Stewart, D.W. Consumer Behavior and the Practice of Marketing. Menil Publishing Company. A Bell and Howell Information Company, Columbus, Ohio:1987" den alınmıştır.
98. Terzioğlu, R.G. "Malatya ili Kırsal ve Kentsel Alanlarında Yaşayan Ailelerin Ev Yönetim Biçimi ve Kadının Yönetimdeki Etkinliği Üzerine bir Araştırma" Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. Ankara, 1978.
99. Şafak, Ş. "Ailede Sorumluluk Dağılımı ve Bunu Etkileyen Faktörler" Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 1985.
100. Taylor, M. G.R. Hawkes , Power Structure In Mexician and Mexician-American Form Labor Families. *Journal of Marriage and The Family* (1975):37: 807-811.
101. Douglas, P.S., Wind, Y. Examining Family Role and Authority Patterns: Two Methodological Issues, *Journal of Marriage and The Family* (1978) 40:35.

Hacettepe Üniversitesi

Ev İdaresi ve Aile Ekonomisi Bölümü

KADINLARIN ZAMAN VE PARA KULLANIMINA
İLİŞKİN ARAŞTIRMA FORMU

Deneğin Adı Soyadı :

Adresi :

Denek No :

BÖLÜM I : Denekler Hakkında Genel Bilgiler

1. Ailenin Tipi

1	Geniş aile
2	Çekirdek aile

2. Ailedeki Kişi Sayısı

1	2 kişi
2	3 kişi
3	4 kişi
4	5 +

3. Aile Reisinin Öğrenim Durumu

1	Yok
2	İlköğrenim
3	Ortaöğrenim
4	Yükseköğrenim

4. Kadının Öğrenim Durumu

1	Yok
2	İlköğrenim
3	Ortaöğrenim
4	Yükseköğrenim

5. Evlilik süresi

11

1	0-5 yıl
2	6-10 yıl
3	11-15 yıl
4	16-20 yıl
5	21 + yıl

6. Ailedeki Çocuk Sayısı

1	Yok
2	1
3	2
4	3
5	4+

7. Kadının Çalışma Durumu

1	Çalışmıyor
2	Çalışıyor

8. Çalışıyorsa, neden çalışıyor?

1	Ekonomik nedenlerden
2	Meslek sahibi olma nedeni ile
3	Çalışmayı sevme
4	Zamanı iyi kullanma
5	Diğer (Açıklayınız)

BÖLÜM II : Kadının Zaman Kullanımı İle İlgili Bilgiler

1. Çalışıyorsa, çalışma için harcanan süre ne kadardır?

--	--

_____ saat

2. Evden işe gidip gelmek için harcanan süre ne kadardır?

1	15-30 dk.
2	31-60 dk.
3	61-120 dk.
4	121 + dk.

_____ dk

3. Ev işlerinin yapımı ile ilgili olarak işleri ne zaman yapacağınıza ilişkin bir plan yapıyormusunuz?

1	Evet
2	Hayır
3	Bazen

4. Ev işlerinin yapımında başkalarından yardım alıyormusunuz.
Alıyorsanız kimden?

1	Hayır, almıyorum
2	Ücretli yardımcı
3	Eşim
4	Çocuklar
5	Eşim + Çocuklar
6	Diğer (Açıklayınız)

5. Ev işlerini en çok hafta sonunda mı, hafta içinde mi yapıyorsunuz?

1	Hafta içinde
2	Hafta sonunda
3	Diğer (Açıklayınız)

. Genellikle uyku için harcadığınız süre ne kadardır?

--	--

_____ saat

. Dinlenme ve boş vakitlerinizi değerlendirmeye ayırdığınız süre ne kadardır?

25		Hiç ayıramıyorum
27		Evet, günde saat
29		Evet, haftada saat

. Ev işlerini bitirebilmek için uyku, dinlenme ve boş vakitlerinizi değerlendirmeye ayırdığınız süreden fedakarlık ettiğiniz oluyor mu? Oluyorsa hangisinden?

1	Evet, uykudan
2	Evet, dinlenme ve boşvakitleri değerlendirmeden
3	Her ikisinden de
4	Hayır.

Aşağıda belirtilen ev işlerini genellikle ne sıklıkta yapıyorsunuz

	Yemek hazırlama
	Çocuk bakımı
	Evin temizliği, bakımı
	Çamaşır yıkama
	Ütü yapma
	Bulaşık yıkama
	Alışveriş
	Diğer (Açıklayınız)

1. Hergün
2. Günüşırı
3. Haftada bir
4. 15 günde bir
5. Ayda bir
6. Diğer (Açıklayınız)

Aşağıda belirtilen ev işleri için genellikle ne kadar

süre harcıyorsunuz?

G S. H S.

				Yemek hazırlama
				Çocuk bakımı
				Evin temizliği,bakımı
				Çamaşır yıkama
				Ütü yapma
				Bulaşık yıkama
				Alışveriş
				Diğer (Açıklayınız)

Dinlenme ve boş vakitlerinizi değerlendirmeye ayırdığınız

süre içinde yaptığınız faaliyetlerin sıklığı nedir?

Ne kadar sürmektedir?

S.K Süre (Dk.)

				Okuma
				T.V. izleme, radyo dinleme
				Çocuklarla yada aile birey- leri ile konuşma
				Ziyaret
				Tiyatro,sinema, konser v.b. faaliyetler
				Ev dışında yemeğe gitme
				Yürüme
				Çeşitli el işleri
				Diğer (Açıklayınız)

1. Hergün
2. Gün aşırı
3. Haftada bir
4. 15 günde bir
5. Ayda bir
6. Diğer (Açıklayınız)

1. Harcadığınız parayı nereden temin ediyorsunuz?

1	Kendim kazanıyorum
2	Tamamını eşimden alıyorum
3	Kendi kişisel gelirim var
4	Kendi kazancım + eşimden alıyorum
5	Kendi kişisel gelirim + eşimden alıyorum
6	Diğer (Açıklayınız)

1. Paranızı nasıl değerlendiriyorsunuz? (Çalışan kadına sorulacak)

1	Tamamını eşime veriyorum
2	Kişisel ihtiyaçlarım için bir miktar ayırıp kalanını eşime veriyorum
3	Eşimle kazancımızı birleştirip harcamalarımızı birlikte planlıyoruz
4	Eşim ayrı ben ayrı harcıyorum
5	Diğer (Açıklayınız)

2. Ailede para idaresi kimin sorumluluğundadır?

1	Benim
2	Eşimin
3	Benim +Eşimin
4	Diğer (Açıklayınız)

23. Aşağıda belirtilen harcamalar genellikle kim tarafından yapılmaktadır?

	Ev kirası
	Günlük gıda harcamaları
	Haftalık gıda harcamaları
	Giyim harcamaları
	Evin temizlik ve bakım harcamaları
	Çocuğun bakım ve eğitim harcamaları
	Küçük ev eşyası ve araçlar
	Büyük ev eşyası ve araçlar
	Kişisel temizlik ve bakım

1. Ben
2. Eşim
3. Birlikte
4. Bazen ben, bazen eşim

. Yaptığınız harcamalarla ilgili olarak bütçe yapıyor musunuz?

1	Evet
2	Hayır

. Bütçeyi kim yapıyor

1	Ben
2	Eşim
3	Birlikte
4	Bazen ben, bazen eşim
5	Eşim + ben + Çocuklar

16. Tasarrufunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz?

1	Tasarruf yapmıyorum
2	Döviz alıyorum
3	Bankaya yatırıyorum
4	Altın alıyorum
5	Gayrimenkule yatırıyorum
6	Diğer (Açıklayınız)

27. Hayır ise, neden tasarruf yapmıyorsunuz?

1	Param harcamalarım için ancak yeterli
2	Her ikimizde çalıştığımız için
3	Eşim yaptığı için
4	Gerek duymuyorum
5	Diğer (Açıklayınız)